

UGÁNU BUÍTI LE LABŪRÜJABEI MATÉO LUÁGU JESÚSU

Linébaanfaangu Jesúsu
(Lc 3.23-38)

¹ Niján jíri linébaanfaangu Jesucrístu le jádaangiñebei meja ladúgawagun Davíd lúma Abrahám.

² Abrahám lúguchibei Isáac, Isáac lúguchi Jacób, Jacób lúguchi Judá jáu lamúlenu, ³ Judá lúguchi Fáres lúma Zára, Támar tugúya jáguchu, Fáres lúguchi Esróm, Esróm lúguchi Arám, ⁴ Arám lúguchi Aminadáb, Aminadáb lúguchi Naasón, Naasón lúguchi Salmón, ⁵ Salmón lúguchi Booz, Raháb lúguchu, Booz lúguchi Óbed, Rut lúguchu, Óbed lúguchi Isaí, ⁶ Isaí lúguchi urúei Davíd, urúei Davíd túma tó meja lúmari Urías, jagía lagúbürigubaña Salmón.

⁷ Salomón lúguchibei Roboám, Roboám lúguchi Abías, Abías lúguchi Ása, ⁸ Ása lúguchi Josafát, Josafát lúguchi Jorám, Jorám lúguchi Uzías, ⁹ Uzías lúguchi Jótam, Jótam lúguchi Ácaz, Ácaz lúguchi Ezequías, ¹⁰ Ezequías lúguchi Manasés, Manasés lúguchi Amón, Amón lúguchi Josías, ¹¹ Josías lúguchi Jeconías jáu lamúlenu lídan dan le janáanwagunbei Israelítagu adáürawagua Babilónia.

¹² Lárigiñe le, Jeconías lúguchibei Salatiél, Salatiél lúguchi Zorobabél, ¹³ Zorobabél lúguchi Abiúd, Abiúd lúguchi Eliaquím, Eliaquím lúguchi Azór, ¹⁴ Azór lúguchi Sadóc, Sadóc lúguchi Aquím, Aquím lúguchi Eliúd, ¹⁵ Eliúd lúguchi Eleázar, Eleázar lúguchi Matán, Matán lúguchi

Jacób, ¹⁶ Jacób lúguchi José le túmari María, tugúyati lúguchuboun Jesúsu le gíríbei Crístu.

¹⁷ Catoúrusuñanu lubeíti linébaanfaangu Jesúsu lúmagiñe Abrahám lúmoun Davíd, catoúrusu lúmagiñe Davíd lúmoun janáanwagúniwa Israelítagu Babilónioun, catoúrusu lúmagiñe dan ligía lúmoun lagúriajóun Crístu.

Lagúriajóun Crístu

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Ítara líña ligáburi lagúriajóun Jesucrístu. María to lúguchu, gadáraduñoun lúma José lun tamárieidun lúma, lubáragiñeti jaganoún jámagua, lubáragiñe lasúbudirunun quei wúri, ába tadáriragun túngua láu dagáñu tíña lan láu lubáfu Sífiri Sándu. ¹⁹ Quei ában lubeí wügúri buídu tigáburi José le tadári, májati lasúbudirúniwa le asúseredubei tun María, busénrügüti lígirunun, míchugunga tidúnrun. ²⁰ Dan le niján lubeí arítagua luágu cátei le, ligía larúfudagun ában láni Wabúreme Búngiu ánjeli lúngua lun lídan luwémedi, ába laríñagun lun.

—José, ladúgawagun Davíd, manúfudebá lun berésibirunun María queísi búmari, ladúga irájü le lúnbei tagáraüduni, lúmagiñe Sífiri Sándu liábin. ²¹ Tagáraüduba ában irájü, ábame bíchuguni líri Jesúsu. Ítara lúba líri ladúga lasálbarubaña lan lumútuniña lídaangiñe jafígoun.

²² Lasúseredunbei sun cátei le lun lagúnfulirun dimúrei le laríñagubei Wabúreme Búngiu liyúmulugugiñe proféta.

²³ Tadágeinaduba ában irájü, ábame tagáraüdun ában irájü, Emanuél, ligíaba líri, líla íri ligía, “Búngiu wáma”.

²⁴ Dan le lagágudunbei José lídaangiñe uwémedi ligía, ába ladúgüni le lubeíbei ánjeli ligía lun, ába lerésibirunun

María queísi lúmari, ²⁵ masúbudirúngaloún queísi wúri darí tagúriajani furúmiñeti tiraú, ába líchuguni líri Jesúsu.

2

Jachúlürün chu táu aríjei Jesúsu

¹ Lídán fulásu le gíribei Belén, lumúanrugu Judéa, ñi lagúriajoúa Jesúsu dán meja le Heródes lan urúeibeí lídán jageíra juríu. Ábati jachúlürün fiú wügúriña chu táu ubúrugin Jerusalén lueígiñe oúbaü le ñígiñe lubeí labóucha wéyu. ² Ába jálügüdajan.

—¿Jageísan jarúeite juríu le agúriajoúbei? Aríja wamáaru luwáruguman le ñígiñe lubeí láfuara wéyu, wayábiñati lun wájuduragun lun.

³ Dan le lagáambuni urúei Heródes cátei le, ába medéraguagüdünjaali lan, jáu sun Jerusalénna. ⁴ Ábati lagúarun joun sun jábutigu fádirigu lídán jafñen juríu, jáma ja arúfudajabalin lilúrudun Moisés joun gürígia, ába lálügüdaguniña jalábei lan libíti fulásu lagúriajoúa Crístu. ⁵ Ába jaríñagun lun.

—Belén, le lumúanrugubei Judéa, ladúga ítara líña labúrüdüni proféta.

⁶ Amúrü Belén, lumúanruguna Judéa, amúrü ában lídaangiñe ubúrugu weírigutimaati lídán múa le, láu sun biñúraü, ladúga láfuriduba ában ábuti bídaangiñe le lúnbei loúnigiruniña numútuniña ja Israelítagu.

⁷ Ábati lagúarun Heródes joun chu táu arámudaguarügü, ába lálügüdüniña luágutima dan le tarúfudaguagüle warúguma túngua joun. ⁸ Ábati loúnajaniña Belén, lariñaga joun.

—Jesba, ábame jáluajani irájü le buídu, dánme le darí jumaali, jawísaraname, ñúdüñ námuga gíñe ájuduragua lun.

⁹ Lárigiñe jagáambuni chu táu lerérun urúei, ába jóúdin. Warúguma bugáti to jaríjuboun le ñígiñe lubeí láfuara wéyu, ába tídin jabá jabá, darí taráramun lougiñe fulásu le ñí lubei irájü le. ¹⁰ Dan le jaríjinun chu táu ja warúguma, ába jagúndaaragun sarágu. ¹¹ Dánti le jebélurun tídoun múna, ába jaríjini irájü le túma lúguchu to María. Ábati jájuduragun, ába jabúluchagun lun. Ába jánjunrenchunun jagáfun, ába jedéweejan gólu lúma cupáli jémeti lun, lúma ában luwúyeri árani gífiti. ¹² Lárigiñe, ába jawísarúniwa lídan jawémedi lun magíribudun jamá ñígiñe lubeí Heródes, ába jagíribudun jageíroun lídaangiñe ámu úma.

Anúrajani lun Ejiptoun

¹³ Lárigiñe jóúdin chu táu jagía, ába larífudagun ába lání Búngiu ánjeli lúngua lun José lídan luwémedi, ába laríñagun lun.

—Sarába, barúbei irájü le táu sun lúguchu, anúrabá Ejiptoun, ábame beréderun ñi daríme nawísarunibu, ladúga láluajaali Heródes irájü le lun láfaruni jilágubei.

¹⁴ Ábati lásaarun José, ába lanúgüni irájü táu sun lúguchu árieibu ligía, ába lídin jáu Ejiptoun. ¹⁵ Ába jeréderun ñi darí loúnwen Heródes. Lasúseredunbei sun le lun lagúnfulirun le laríñagubei Búngiu liyúmulugugiñe proféta. “Sagá numuti Niraú Ejiptogiñe.”

Láfaraguágüdüniña Heródes irájüñü

¹⁶ Dan le ladáriragun Heródes lúngua luágu yéegua jamá lan chu táu, ába lagáñidun, ába loúnajan áfaraguaña sun irájüñü ja biáma tíña irúmu jáu lun únabun, ja

aganoubaña Belén lúma sun fulásu geyégua láu, según dan le jaríñagubei chu táu luágu lagúriajouniwa irájü ligía. ¹⁷ Ítara líña lagúnfulirun le labúrjabei proféta Jeremías.

¹⁸ Agaambúati lagúarajan ában umálali Ramá láu oúnwembun igárigu, umálali ligía tumálali Raquél, to ayájuboun jarigi tirájüñü, mabúseeruntu lun támalijoun ladúga jilágua jamá.

¹⁹ Lárigiñe lounwen Heródes, ába liábin ába láni Búngiu ánjeli lun José lídan luwenedi yágüta Ejípto, ába laríñagun lun.

²⁰ —Sarába, barúbei irájü le táu sun lúguchu, giríbu jumá jageíroun Israelítagu ladúga jilágua ja abúseerubaña meja jáfaruni irájü le.

²¹ Ába lásaarun José, ába lanúgüni irájü táu sun lúguchu jageíroun Israelítagu. ²² Dan le lasúbudiruni José luágu Arqueláo lan agúmadijabei Judéa lewéñegua Heródes le lúguchi, ába lanúfudedun lídin ñíjin, ába laríñawagúniwa lun lídan uwenedi lun lídin Galiléoun. ²³ Lachúlürün ñi, ába lídin agánawa lídan fulásu le gíribei Nazarét, le lumúanrugubei Galiléa. Lasúseredunbei sun cátei le lun lagúnfulirun le jaríñagubei profétagu luágu Nazarétna lan Jesúsu.

3

Lapúrichijan Juan le abásteragüdjabei lídan fulásu mageírawati

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Lídoun dan ligía, ába liábin Juan le abásteragüdjabei apúrichija lídan fulásu mageírawati, Judéa, ² ába laríñagun lídan lapúrichijan.

—Sáansi jumeí jóuserun, ladúga yaráfaali larúeijan Búngiu.

³ Juan le, ligía le uágubei meja labúrüja proféta Isaías ítara.

Agaambúati lumálali ában gürígia agúaraja lídan fulásu mageírawati ítara.

“Aráanse jumóun janígi lubá liábin Wabúreme, queísi ladárarúniwa úma surúti.”

⁴ Lanáangun Juan, láutu lúra caméyu, liábin lagúrüga liránaagua, guéru, chigángaru leígubaña lúma síruudu le áraabuna. ⁵ Ábaja jayábin ubúrugugiñe Jerusalén, lúma Judéagiñe, lúma lubádugiñe dúna Jordán agáambe lapúrichijan, ⁶ dántija le jagúfeseruni jafígoun, ába labásteragüdüniña lídan dúna le gíríbei Jordán.

⁷ Dan le laríjin Juan luágu sarágu jáña lan gürígia lídaangiñetiña jadámurin fariséogu jáma saduséogu ñúbintiña lun jabásterun, ába laríñangun joun.

—¡Jarásan jéwe jugúya le! ¿Ca awíсарubadün lun janúrajan lueí lanárime afáyeiragülei luágu figoué le lúnbei liábin? ⁸ Oúsera jumá buídu, arijúa lámuga furáangu luágu sáansigua lan ligáburi jóuserun. ⁹ Mapántajan jugúyame, aríñaga jídaangua. “Linébaanfaangu Abrahám wagía”, ladúga naríñajare jun luágu gayára lan ladúgün Búngiu linébaanfaangu Abrahám lídaangiñe dúbü le. ¹⁰ Madíseeli lagúnfulirun le laríñagubei Búngiu, luágu yaráfaali lan lidáani abeichúni luágu figoué, aráanseeru jaráwa lun lánchujouün wéwe, áni sun wéwe le mabuí-dunti lin, chaúnwati, ába lagudún. ¹¹ Áu, láu dúna nabásteragüdaün, arúfudei luágu sáansi jumáali lan ligáburi jóuserun, ánjeinti le lúnbei liábin nárigi, labáster-agüdübadün láu Sífiri Sándu, áni lafáyeiragüdübadün luágu figoué queísi láu wátu geméti. Gabáfuti nueí darí lun

madúna nan ni lun narágachunun ligeídin. ¹² Nújeinjaru lichóbulin lújaburugu, larúmadagüdübei türígu, ábame lanúadiruni lídaangiñe sagádi mábejali. Ábame lareíduni türígu, ábame láguduni sagádi le mábejali lídan wátu geméti le méñeguchadibei.

Labásterun Jesúsu

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Dan le liábin Jesúsu Galiléagiñe, ába lachúlürün luágun dúna le gíríbei Jordán le ñí lubei Juan lun labáster-agüdüni. ¹⁴ Májati yebéti Juan labásteragüdüni, ába laríñagun lun Jesúsu.

—Nugúya lúnbei babásteragüdünina, ¿amúrü lubei ñúbin nun lun nabásteragüdüni bu?

¹⁵ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Ítara lúba guetó, ladúga lúnti wadúgüni le lubeíbei Búngiu.

Ába labásteragüdüni Juan Jesúsu, ¹⁶ lárígiñe labásterun Jesúsu, ába láfuridun dúnarugugiñe. Sódini ába lánjun-renchagun siélu, ába laríjini Jesúsu Sífiri Sándu larárirun camá ában únjun liábin luágun. ¹⁷ Ába lagaambún ába umálali siélugiñe le aríñagubei.

—Niraí le jínsiñebei nun le, le áubei oúnwenbun lan nugúndan.

4

Loucháguni Máfia Jesúsu

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Ába lanúgüni Sífiri Sándu Jesúsu lídoun fulásu mageírawati lun loucháguni Máfia.

² Lárigiñe leréderun Jesúsu bián-wein wéyu lúma bián-wein áriebu meíginga, ába lálámachun. ³ Ábati liábin Máfia lubádun, ába laríñagun lun lun louchaguni.

—Ánjein liraú bubei Búngiu, salíguagüdabeí dúbü le feínme.

⁴ Ába loúnabun Jesúsu.

—Taríñajare Lerérun Búngiu. “Mámarügübei táu fein labágarida güriña, labágariduba gíñe láu sun dimúrei le laríñagubei Búngiu.”

⁵ Ábati lanúgüni Máfia Jesúsu Jerusaléoun, ubúругu le sándubei joun juríu, ába laweínragüdüni tábulugun témpulu, ⁶ ába laríñagun lun.

—Ánjein liraú bubei Búngiu, chubába yágiñe lun únabun, ladúga taríñajare Lerérun Búngiu. Laríñaguba Búngiu joun láni ánjeligu lun jóunigirunibu. Janúgübadibu jájaburugu lun machúgeragun lan bugúdi luágu dúbü.

⁷ Ába loúnabuni Jesúsu.

—Aríñagatu gíñe Lerérun Búngiu. “Moúchaguabeí Babúreme Búngiu.”

⁸ Ába lanúgüni Máfia Jesúsu luágun ában wúbü íñuti, ába larúfuduni sun arúejani le ubouágubei lun, lúma buri luweírigun, ⁹ ába laríñagun lun.

—Níchugubei sun le bun ánjabu ájuduragua nun.

¹⁰ Ábati laríñagun Jesúsu lun.

—¡Beíba nueí, Máfia! ladúga taríñajare Lerérun Búngiu. “Lúnrüğüba Babúreme Búngiu bájuduragua, lúnrüğüba gíñe besériwida.”

¹¹ Ábati ladísedun Máfia lueí, ába jayábin ánjeligu eséri-widei.

Lagúmeseruni Jesúsu luwádigimari, Galiléa

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Dan le lagáambunbei Jesúsu luágu níjein lan Juan furísunrugu, ába lídin lárigoún Galiléoun. ¹³ Merédeti Nazarét, ába lídin agánawa Capernaúm, ában fulásu le lárubei dúna lídan jageíra rása le Zabulón lúma Neftalí.

¹⁴ Lasúseredunbei sun le lun lagúnfulirun le labúrűjabeí meja Isaías, lé meja proféta.

¹⁵ Lageíra Zabulón lúma Neftalí,

lídan úma lubádu barána, lueígiñe oúbaü le ñígiñe lubeí láfuara wéyu libíti Jordán,
Galiléa le ñí lubei jagánawa ja mámabaña juríu.

¹⁶ Jugúya lé meja lídaanbei lubúriga aríjaadün ában oúnwenbun larúgounga,
jugúya lé meja lídaanbei lamúñounga le lánina ouweni,
jarúgoungagüdawaali jáu.

¹⁷ Lúmagiñe dan ligía, ába lagúmeserun Jesúsu apúrichija ñi ítara.

—Sáansi jumeí jigáburi, ladúga yaráfalaali larúeijan Búngiu.

Lagúarun Jesúsu joun gádürü esénijatiña lun lánime dispulugu

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Eíbugeina líña Jesúsu láru láru dúna Galiléa, ligía laríjin bián gamúlenuguatiña, ában jádaangiñe, Simón le méme gírubei Pédro, le ában, Andrés. Esénijani jabágarubei, jáguruñati. ¹⁹ Ábati laríñagun Jesúsu joun.

—Falá jumana, ábame mesénijanjadün lan úduraü, anáajarügaadünme gürígia nun lun nánigume.

²⁰ Furése furése ába jígirunun jasénin, ába jóúdin lúma.

²¹ Lubáruaguoun mémeraü Jesúsu, ábaya laríjin bián gamúlenuguatiña, Jacóbo lúma Juan, lirájűñü Zebedéo.

Tídaañanu ában ugúnein lúma jáguchi arámadjoun jasénin. Ába lagúarun Jesúsu joun lun lánime disípulugu, ²² lídan óra ligía ába jígirunun ugúnein, ígira jáguchi, ába jóúdin lúma Jesúsu.

Larúfudajan Jesúsu joun sarágu gürígia
(Lc 6.17-19)

²³ Ábajei lebuguni Jesúsu sun Galiléa arúfudajeina tídan buri jalígilisin juríu to lídaanboun ságü fulásu. Ábaja lapúrichijani ugánu buíti luágu larúeijan Búngiu, areídaguagüda ligía sun luwúyeri sándi le jawáguti gürígia. ²⁴ Ába lagaambúniwa luágu Jesúsu lídan sun Síria, ába janúgüniña sun ja asúfurirubaña láu ámuñegueinarügü sándi, igárigu, ja gawágubaña lagúbüri espíritu, ja gouwejadibaña, jáma ja derégüdaaña úgubu, ába lareídaguagüdüniña. ²⁵ Sarágu jáña gürígia afálaruti Galiléagiñe, lídaangiñe buri fulásu Decápolisna, Jerusaléngiñe, loúbawagugiñe Judéa, lúma lueígiñe oúbaü le ñígiñe lubeí laboucha wéyu libíti Jordán.

5

Lapúrichijan Jesúsu wúbüwaügügiñe

¹ Dan le laríjinbaliña Jesúsu sun gürígia jagía, ába laweínrún luágún ában wúbü, ába lañúurun ñi. Ábati jóúdaragun láni disípulugu geyégua láu, ² ába lagúmeserun arúfudaja joun ítara.

³ —Fuleíseiwatün jugúya le asúbudirubalin luágu mégei jumáni lídejan Búngiu lun jadúgüni le labúseerubei, ladúga méreengunbei jun lun jebélurun lídoun larúeijan Búngiu siélu.

⁴ ‘Fuleíseiwatün jugúya le jírubei, ladúga líchuguba Búngiu gurásu jun.

⁵ ‘Fuleíseiwatün jugúya le únabugubei, ladúga jerésibirubei le uágubei laríñaga Búngiu luágu líchugubei lan jun.

⁶ ‘Fuleíseiwatün jugúya le weírubei jabúseerun lúaradagun jabágaridun, ladúga líderagubadün Búngiu lun jadúgüni.

⁷ ‘Fuleíseiwatün jugúya le gudémejabubei, ladúga gudémebadün gíñe lun Búngiu.

⁸ ‘Fuleíseiwatün jugúya le jarúmabeí anígi, ladúga jaríjubei Búngiu.

⁹ ‘Fuleíseiwatün jugúya le áfaagubei lun jámalijan sun cátei, ladúga lagúarubadün Búngiu queísi lirájüñü.

¹⁰ ‘Fuleíseiwatün jugúya le asúfurirubei eíbaajoúni luágu lúaragun jibágari, ladúga jebéluruba lídoun larúeijan Búngiu siélu.

¹¹ ‘Fuleíseiwatün dan le janábagunün gürígia, eíbaaja jamaún, aríñaga jagía sun luwúyeri iyéeni juágu, nueígiñe. ¹² Gúndaañu jumá, ladúga jerésibiruba ában oúnwenbun fáyeiti siélu, ítara liñá meja gíñe jeíbaajoúniwa profétagu ja ñúbinbaña jubáragiñe.

Ítara jíña queísi sálu lúma lámpu lun ubou

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ Ába lasígirun Jesúsu aríñaga.

—Ítara jíña quei sálu joun lílana ubou le lun jeréderuniña lueí jagádeirun, ánjein lefériDIRA sálu lubásuan, ¿cábagi un ju lan? Úaalime ju lan ni ca un lueídügüya lun lágurúniwa, ábame jadúgüraguni gürígia.

¹⁴ ‘Ítara jíña quei lámpu joun lílana ubou le. Ában ubúrugü le luáguti ában wúbü siñáti larámudagun, furánguti larijoúniwa. ¹⁵ Mebedúnti gíñe ában lámpu lun líchugúniwa tábugiñe ában gáfu, luágu dábula líchugúa

lun larúgoungadágüdün jáu sun ja múnadabaña. ¹⁶ Ítara jumá gíñe, durúnguagüda jumei jilámpun jádan gürígia, lun dánme lan jarjini buíti le jadúgübei, ábame gíñe jadímurejan buíti luágu Wáguchi Búngiu le siélubei.

Larúfudajan Jesúsu luágu lilúrudun Moisés

¹⁷ ‘Marítagua jumátia luágu niábiña lan agídareí lilúrudun Moisés, ni le jarúfudajabei profétagu, máma niábiña agídareí, niábiña arúfudei líla le tímatimaati. ¹⁸ Ninárün lubeíti jáu luágu níjeingua rügáali ligía lan siélu lúma ubouú, magídarúnwabei ni ában púntu, ni ában létüra lídaangiñe lilúrudun Moisés daríme suséreeli le lúnbei lasúseredun. ¹⁹ Ligía, le lubeí íchuguti mebéreseni luágu furúmierügü gumádi lídaangiñe lúrudu, íbini le lan núraütimaabei lídaangiñe, arúfudaja ligía joun gürígia lun jadúgüni líbe le ladúgübei, núraüraübei lanügüniwa yágüta siélu lídan larúeijan Búngiu. Ánjeinti le nüdünbei láu sún buri gumádi lídan lúragun, ítara gíñe larúfudajan, weíribei lanügüniwa yágüta siélu. ²⁰ Naríñajare jun luágu ánjein lan mabuídun ligáburí jóuserun sarágu weíyaasu jaweí arúfudajatiña lilúrudun Moisés, jáma fariséogu, mebélubadün lídoun larúeijan Búngiu siélu.

Larúfudajan Jesúsu luágu igáñi

(Lc 12.57-59)

²¹ ‘Agáamba jumáli luágu aríñawagúa lán meja joun binádu jagúbürigu lun máfarajan jamá, ladúga furúmieguaügü lan le áfarajati, lagúseragüdúwaba. ²² Wel, naríñajare jun luágu furúmieguaügü lan le agáñiduti lúma gürígia líledi lagúseragüdúwaba. Le anábuti gürígia líledi lagúseragüdúbei luweírin-ágei lúrudu, le aríñaguti lun gürígia líledi, “ibídiougua

táu”, luáguñein úma lun máfiougatin. ²³ Ítara líña lubeíti, ánjein banúga bedéweejan luágun láni Búngiu latárü, báu ñi ába barítagni luágu ñjein lan cátei lídan furúmieguaügü gürígia bubá, ²⁴ ígirabeí le lúnbei bedéweejani ñi ligíbugiñe latárü, ábame bídin aráandara lúma gürígia ligía. Lárigiñemeti, gayáraajalíme bagíríbudun luágun latárü íchigei bedéweejan.

²⁵ ‘Ánjein abúseera ában gürígia lanúgünibu ligíbugiñoun lúrudu, belúba lídoun úarani lúma luágu jeíbuguniwagu lueí ledéregerunibu lun agúseragüdüti, ledéregerabume agúseragüdüti lun polisía, ábame badaürün. ²⁶ Ninárün báu, máfuridunbadibu ñígiñe darí bafáyeiruni lagúmujoún gáwanün.

Larúfudajan Jesúsu luágu adultériu

²⁷ ‘Agáambaadün luágu aríñawagúa lán meja. “Magámarida jumá jámari ámu, adultériu líra.” ²⁸ Áu naríñajare jun luágu furúmieguaügü lan le awámadirutu ában wúri, adúgaali adultériu túma tídan lanígi.

²⁹ ‘Ánjabu lubeíti lafígoungüda bágu le lueígiñebei boúnwenren, sagábei, fíbei díse, buítimaati lun beféridirun ában lídaangiñe umégeguni le buágubei sügú láu bídin láu sun búgubu máfiougatin. ³⁰ Ánjein bújabu lubeí le boúnwenren afígoungüdübadibu, dürúbei, fíbei díse, buítimaati lun leféri-dirún ában lídaangiñe umégeguni le buágubei sügú láu bídin láu sun búgubu máfiougatin.

Larúfudajan Jesúsu luágu ígiraguni

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ ‘Aríñawagúati meja gíñe luágu furúmieguaügü lan le ígirutu lúmari lúnti líchugun gárada lánina ígiraguni tun. ³² Áu naríñajare jun luágu furúmieguaügü lan

wügúri ígirutu lúmari, ánjein máma lubeí ladúga tagámaridun ligíbuagun, ába taganoún lúma ámu wügúri, adúgagüda lumútu furúmiñeti wügúri adultériu. Le gíñe agámaridutu wúri ígiraguaaru ladúgüña gíñe adultériu.

Larúfudajan Jesúsu luágu áfiñuruni

³³ ‘Agáambaadün gíñe luágu aríñawagúa lán meja joun binádu agúbürigu lun jagúnfulirun láu le jaríñagubei láu áfiñuruni ligíbugiñe Búngiu. ³⁴ Áu naríñajare jun luágu moún lumuti lan jáfiñurun ni ca uágu —ni luágu siélu ladúga ñi lan lañúura Búngiu, ³⁵ ni luágu múa ladúga ñi lan líchigei Búngiu lugúdi, ni luágu Jerusalén ladúga ligía lubúrugutebei Warúeite Búngiu le weírigubei, ³⁶ ni luágu jichúgü ladúga siñáti ni jájarudagüdün ni jáuridagüdün ában ídiburi. ³⁷ Aríñagarügü jumá “ánja” o “uá”, máfiñurunga ni ca uágu, ámu cátei lueí líra lúmagiñeti Máfia.

Larúfudajan Jesúsu luágu láguyugüdüniwa wuríbani

(Lc 6.29-30)

³⁸ ‘Agáambaadün luágu aríñawagúa lán meja. “Águu luágu águu, ári luágu ári.” ³⁹ Áu naríñajare jun lun máguyugüdün jumá wuríbani luágu wuríbani, lubáragiñe líra, ánjein íchiga mútu agúfudein luágu ában loúba jigíbu, rúya jumeí le ában oúbaü lun. ⁴⁰ Le áluguti lanúgünün ligíbugiñoun lúrudu tueígiñe jisímisin, ígira jumeí lun gíñe lanúgünun jabíte. ⁴¹ Ánjaün lafósura ában gürígia lun janúgün ában anúgüni ában máili, barújumei bián máili. ⁴² Furúmieguaügü le amúriajati ában cátei júma, rújumei lun, míchiga jumeí gíñe janágan luágun le afúredeijati júma.

Ísiñejabuni joun áganiñu

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ ‘Agáambaadün gíñe luágu aríñawagúa lán meja. “Jín-siñelá bumáda bun, liyéreegudame bágani bun.” ⁴⁴ Áu nariñajare jun. Jínsiñe jamá jáganiñu jun, buídulá jayúmajan jabá ja wuríbabei jayúmajan jubá, adúga jumá buíti joun ja iyéreejabúbaña jun, ayúmuragua jumá lun Búngiu jawágu ja anábagubadün, ja wuríbabei ouuserunün. ⁴⁵ Ítara lúba jagáburiduña lan queísi lirájüñü Júguchi Búngiu le siélubei, ligía oúnaja lumúti wéyu joun buítiña jáma wuríbatiña, oúnajaleí júya dándu joun múaraantiña queísi joun úaratiña. ⁴⁶ Ánjein já rügúbaña lubeí jínsiñejabúbaña jun ínsiñeda jun, ¿cábagi fáyeiti jerésibira luágu líra? Adúga jamúti gíñe ja agúburajabalin liseínsuna gumádi itara. ⁴⁷ Ánjein jóun rügúñein lubeí jumádagu jayoúragua, ¿ca buíti jadúgübei láu líra? Íbini ja ibídiñejabubaña lun Búngiu adúga jamúti líra. ⁴⁸ Úaragua jumá le gumúti queísi úaragua lan Júguchi Búngiu le siélubei.

6

Larúfudajan Jesúsu luágu ladügün cátei buíti

¹ Ába lasígirun Jesúsu arúfudaja joun gürígia wúbüwaügügiñe, laríñaga.

—Toúnigi jumá lueí jadügün cátei buíti jagíbugiñe gürígia lúnrügi jaríjinün. Ánjein jadúga itara, míchubei Júguchi Búngiu le siélubei fáyeiti buíti jun. ² Ligía, dánme lubeí jíderagun ában gudémeti, masúbudiragüda jumeí lun sun ubou quei jadúga ja biánguabaña igíbu ligílisirugu lúma úmadarugu. Jagía, jadügüni líra lúnrügi jadímurejan gürígia buídu jawágu. Ninárün jáu luágu láu lan jadügüni líra, ibíja jamáli jafáyeiruája. ³ Dan le jíchugun ában cátei lun gudémeti, masúbudiraleí ni lubúidunágei jumáda, ⁴ adúga jumeí lábugiñe libídiñewa. Júguchi

Búngiu le aríjubalin le jadúgübei lábugiñe libídiñewa, líchuguba jafáyeiruája.

Larúfudajan Jesúsu luágu ligáburi ayúmuraguni lun Búngiu

(Lc 11.2-4)

⁵ ‘Dan gíñe le jayúmuragun lun Búngiu, mítaran jumá quei ja biánguabaña igíbu ja jínsiñebei joun lun jayúmura-
gun rára tídan jalígilisin juríu lúma lídan legéyedun úma
lun jaríjiniña gürígia. Ninárün jáu luágu láu lan jadúgüni
líra ibíja jamáali jafáyeiruája. ⁶ Dan le jayúmuragun lun
Búngiu, belújuma jirúmurugun, darú jumeíme jubéneri,
ábame jayúmuragun lun Júguchi Búngiu le lábuguabei
júma ñi. Júguchimeti Búngiu, le aríjubalin le jadúgübei
lídan límanin, líchuguba jafáyeiruája. ⁷ Lídan le jayú-
muragun, máguyuguagüda jumá luágu dimúrei le málati
quei jadúga ja ibídiñejabubaña lun Búngiu, jarítaguatiñati
luágu lagáambubaña lan Búngiu ladúga líbe jadímure-
jan. ⁸ Mítaran jumá lubeíti quei jagía, ladúga lubáragiñe
jayúmuragun lun Búngiu subúdi láali ca lan jabúseerubei.
⁹ Ítara lúba lubeíti jayúmuragun.

Wáguchi Búngiu le siélubei,
inébewalá bíri.

¹⁰ Núbinlá bidáani lun barúeijan ya ubouágu,
adügúwalá bugúndan ubouágu quei ladügúniwa bugún-
dan siélu.

¹¹ Rúba fein buídurügütu woun lun wéyu le ugúñebei,

¹² ferúdunabeí wuríbati le adúga wamáalibeí quei ferú-
duna wamániña ja adúgübaña wuríbati woun.

¹³ Mígira báwa lun wáburujan lídoun wuríbani,
dísegüdarügü báwa lueí,

ladúga amúrü le arúejabei, amúrü le Súntibei Gabáfu, amúrü le weírigubei lun sun dan. Ítaralá.

¹⁴ ‘Ítara líña lubeíti, ánjaña ferúduna jumá ámu luágu wuríbati le adúga jamáalibei jun, ferúduna lubádün gíñe Júguchi Búngiu le siélubei, ¹⁵ ánjein úa ferúduna jumá ámu, úabei gíñe ferúduna láani Júguchi Búngiu jifígoun.

Larúfudajan Jesúsu luágu ayúnaruni

¹⁶ Ába laríñagun Jesúsu.

—Jugúya, dánme le jayúnarun, marúfuda jumá lírun igíbu quei jadúga biángua tigíbu, jagía jadúgünbalin ítara lun jaríjini gürígia luágu jayúnaruña lan. Ninárün jáu luágu láu lan jadúgüni líra ibíja jamáli jafáyeiruája. ¹⁷ Ánjein jugúya, dan le jayúnarun, amúriga jumeí jídiburi, chibá jumeíme jigíbu, ¹⁸ meféen jamámuga gürígia luágu jayúnaruña lan. Júguchirügúba Búngiu le júmabei ñi geféen luágu jayúnaruña lan, ábameti líchugun jafáyeiruája.

Irisini siélu
(Lc 12.33-34)

¹⁹ ‘Moúndaragua jumá irisini ya ubouágu le ñí lubei gayára lan jájüchün jamútiri áni gayára ligía lagájüdün ámu luwúyeri irisini, le gíñe ñíjin lubei gayára lan jebélurun jíwerutiña lun jíwerujan. ²⁰ Oúndaragua jumá irisini siélu, le ñí lubei siñá lan jájüchün jamútiri, magájüdadí ni cáta, mebélú jagía jíwerutiña íweruja ñi. ²¹ Le ñí lumuti jirísin, ñíñoun gíñe janígi.

Lilámpun úgubu
(Lc 11.34-36)

²² ‘Ítara líña bágu quei ában lámpu lun búgubu, ánjein lubeíti buídu lubei bágu, aríja ligía luágun irisini siélu,

camá jamuga jarúgoungabei gíñe láu sun búgubu, áni buí-dubei gíñe sun bigáburi. ²³ Ánjein sándi lubeí bágu, aríja ligía luágun irísini ya ubouágu, camá jamuga lídaanbei lubúriga sun búgubu, áni wuríbabei gíñe bigáburi. Ánjein ñúbin larúgounga le bídaanbei lun lubúrigame, ¡luweírin méfuna líwurin lubúriga ligía!

Búngiu lúma seínsu

(Lc 16.13)

²⁴ ‘Úati ni ában gayáraati lesériwidun joun biáma iyúbudirigu, ladúga lísiñeduba ában jádaangiñe lun, liyéeregudáme le ában lun, úaraguabei lúma ában jádaangiñe, líchigame mebéreseni luágu le ában. Siñáti lesériwidúniwa lun Búngiu lúma lun seínsu.

Tóunigi lumútiña Búngiu lirájüñü

(Lc 12.22-31)

²⁵ ‘Naríñajare lubeíti jun, madíjeri jumá luágu cába lan jeíga o cába lan játa lun jabágaridun, ni tuágu anáanguni to lúnboun jadáürunun. ¿Máfunagi gebégiti-maati ibágari sügú láu eígini, gebégi úgubu sügú táu anáanguni? ²⁶ Aríja jumá joun dunúru ja ájamajabaña garábalirugu. mábunagun jáña, malúbajan, mareídun jameí alúbajani lídan lágei, láu sun líra, rúti Júguchi le siélubei eígini joun. ¡Sarágu gebégitima jumá sügú jáu dunúru! ²⁷ ¿Cáteigi jídaangiñe gayáraabei líchugun bián ugúdi lánwoun lúgubu, ca lan lanárimebei láfaagun luágu?

²⁸ ‘¿Ca uágu jadíjerida tuágu anáanguni? Aríja jumá ída líña lan laweínamudun fulúri. láu sun mawádigimari lan, madúgün ligía gamísa, ²⁹ ni méja urúei Salomón láu sun luwéndegun, mawéndentí meja ladáüragun quei fulúri.

³⁰ Ánjeinti daúguagüda lubálin Búngiu jíduru ítara le

ugúñebei lájücha, jarúgabei yebe lagudúña, ¿gúbumésan líderaguajün lougua tafiñen jugúya le? ³¹ Madíjerida jumá lubeíti aríñaga. “¿Cába weíga?” o “¿Cába wáta?” o “¿Cába wadáüra?” ³² Gürígia ja lánigu uboú le, luágu rügüñeín buri cátei le jarítagua, ánjein jugúya, níjein júguchi Búngiu siélu le subúdíjabúbei cátei lan jemegeirubei. ³³ Seríwi jumá lun Búngiu furúmiñe, áluaja jumeí ibá-gari surúti le áubei lagúndaara, ábame líchuguni sun le jemegeirubei jun. ³⁴ Madíjerida jumá lubeíti luágu jarúga, ladúga barú lumuti gíñe jarúga lidíjeridüna lúmagua. Ságü ában wéyu gíbeti cátei lun.

7

*Míchiga jumá jadúnrun ámu**(Lc 6.37-38, 41-42)*

¹ Ába lasígirun Jesúsu aríñaga joun gürígia wúbüwaügügiñe.

—Míchiga jumá jadúnrun ámu, míchugun lámuga gíñe Búngiu jidúnrun, ² ladúga quei ligáburi jíchugun jadúnrun ámu, ítara lúba gíñe líchugun Búngiu jidúnrun, le áubei jamísuraja, láuba gíñe lamísurajaiün Búngiu. ³ ¿Ída lubásan gayára lan jaríjini liraúraü ífei le lídaanbei lágu jamúlen áni masándi jumúti durúsu le lídaanbei jágu? ⁴ ¿O ída lúba gayára lan jaríñagun lun jamúlen. “Sagáneí liraúraü ífei le lídaanbei bágu,” áni níjein ában durúsu lídan jágu? ⁵ ¡Biángua tigíbu jugúya le! Sagájumeí durúsu le lídaanbei jágu furúmiñe, ítara lúba gayára lan jaríjin buídu lun jaságaruni liraúraü ífei le lídaanbei lágu jamúlen.

⁶ ‘Míchiga jumeí arúfudajani luáguti asálbaruni joun gürígia ja gáñitiña, garábagua jáñein juágun quei oúnli lun jágürünün. Míchiga jumeí gíñe arúfudajani ligía le

gebégibe sarágu joun güriǵia ja büürujuduátiña, düǵúgua jañálin.

Agáamba lumúti Búngiu wamúriajan lúma

(Lc 11.9-13, 6.31)

⁷ ‘Jamúriaja lúma Búngiu, ábame líchugun jun, jáluaja, ábame jadárirun, daúnjuma luágu béna, ábame lánjunrenchún jun. ⁸ Ladúga le amúriajati, abíjati, le áluguti, daríti, le adaúnjati luágu béna, jurénwati lun.

⁹ ‘¿Níjein funáǵi ában jídaangiñe gayáraati líchugun ában dúbü lun lisáani dan le lamúriajan fein lúma? ¹⁰ ¿o líchugun lan ában jéwe lun dan le lamúriajan úduraü lúma? ¹¹ Ánjein lubeíti láu lubeí sun wuríba jumá, gíchigaditün cátei buíti joun jisáanigu, jǵúbuméti líchiga Júguchi Búngiu le siélubei cátei buíti joun ja amúriajatiña lúma!

¹² ‘Súnwandanlá lubeíti jadúǵün joun ámu quei le jabúseerubei lun jadúǵüni jun, ladúga ligía laríñagubei lilúrudun Moisés túma jalíburun profétagu.

Bürúraüti lubéneri siélu

(Lc 13.24)

¹³ ‘Belújuma lídaangiñe béna le бүрүраүbei. Béna lúma úma le anúǵübei güriǵia lídoun féridi, tuléburi líña, gabáranouga ñi, áni sarágu jáña ebélurutiña lídaangiñe.

¹⁴ Ánjeinti béna lúma úma le anúǵübei güriǵia lídoun ibáǵari le magúmuchaditi, бүрүраү líña, murúgua, míbetiñati adáriruti.

Luágu cátei le wadúǵübei lasúbudirúa cátawa lan

(Lc 6.43-44)

¹⁵ ‘Toúnigi jumá jaweí yéetiña ja aríñagubaña luágu lerérun lan Búngiu jadímureja. Jayábin jun quei mudún bouǵudigiñe jabíti, ánjein múnadagiñe, ítara jáña quei

anímaalu gáñitiña. ¹⁶ Jugúya, gayáraabei jasúbudiruniña luágu le jadúgübei, malúbajóuntu beíbei lídaangiñe jíyu, ni ígo lídaangiñe guríbiyuwa. ¹⁷ Sun lubeíti wéwe le buíti, buíti lin, wéwe le wuríbati, wuríbati lin. ¹⁸ Wéwe le buíti, siñáti wuríba lan lin, wéwe le wuríbati, siñáti gíñe buídu lan lin. ¹⁹ Sun wéwe le mabuídunti lin, chaúnwati, ába lágudúniwa. ²⁰ Jasúbudirubaña lubeíti yéetiña jagía luágu le jadúgübei.

Másubaña ebélura lídoun arúejani le siélubei
(Lc 13.25-27)

²¹ ‘Máma sun ja aríñagutiña nun. “Nabúreme, Nabúreme,” jebéluruba lídoun arúejani le siélubei,’ líña Jesúsu. ‘Ja rügúbaña adúgübalin lugúndan Nóguchi Búngiu le siélubei ebélura. ²² Dánme lachúlürün wéyu lánina agúseragüdüni, sarágubaña aríñagutiña nun. “Wabúreme, Wabúreme, apúrichijatiwa mejátia luágu bíri, sagá wagía espíritugu wuríbatiña lídan bíri, adúga wagía sarágu miláguru lídan bíri.” ²³ Ábamei naríñagun joun. “Ibídiñegubeiñadün nun, díse jumá nueí, jugúya le adúga jumáalibei le wuríbabei.”

Jawúyeri gürígia ja agáambubalin lerérin Búngiu
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

²⁴ ‘Le agáambutina, adúgaleí le nubeíbei, ítara líña quei ában wügúri gunfaráandati le adúgübei lúban ligíbuagu dúbü. ²⁵ Ába liábingua júya, ába liñúrún dúna, fúgua garábali tuágún múná tugúya, meíguaduntu ladúga luáguñein lan dúbü tuágaburi. ²⁶ Ánjeinti le agáambutina, madúgün lumúti le nubeíbei, ában wügúri ibídiougua táu ligía, le ábunagubei ligíbuagu ságoun. ²⁷ Ába liábingua

júya, iñúra dúna, fúgua garábali tuágun múna tugúya, ¡ma lanárime táburujan!

²⁸ Dan lásurun ladímurejan Jesúsu, ¡ma luweírin janígi güriquia láu le larúfudajabei! ²⁹ ladúga láu lan ubáfu larúfudaja, máma quei arúfudajatiña lilúrudun Moisés.

8

Lareídaguagüdüin Jesúsu ában gawáguti gumeín le mareídaguadibei

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Dan le larárirunbei Jesúsu lueígiñe wúbü, sarágu jáña güriquia afálaruti. ² Ába liábin ában wügúri gawáguti gumeín le mareídaguadibei, ába lájuduragun ligíbugiñe Jesúsu, ába laríñagun lun.

—Nabúreme, ánjabu busén, gayáraati bareídaguagüdüinina.

³ Ábati lagúurun Jesúsu luágu láu lújabu, aríñageina ligía.

—Buséntina, areídaguagüda numútibu.

Quei laríñagun ítara, ába lareídagun sánditi ligía. ⁴ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Maríñaga beítia ni ca un, ñúdünrügübá arúfudagua búngua lun fádiri, rubeíme edéweejani le uágubei laríñaga Moisés, lun jaríjini güriquia luágu areídaguadibu lan.

Lareídaguagüdüini Jesúsu lumúsun ában gumándan Rómana

(Lc 7.1-10)

⁵ Dan le lebélorun Jesúsu lídoun fulásu le giríbeí Capernaúm, ába liábin ában gumándan Rómana lubároun, ⁶ ába layúmuragun lun ítara.

—Nabúreme, nįjein numúsun roun láu sándi le derégü-daiü, lúma sarágu gáriti luágu.

⁷ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Neřbuga agáranija lun.

⁸ Ába loúnabun gumándan.

—Nabúreme, madúnatina lun bebélurun núbiñoun, aríñagarügübeí dimúrei, ábame lareídagun numúsun.

⁹ Naríñagubaalin líra ladúga nugúya lábugiñeñadina gíñe gumádi le íñutimaati, áni añájein gíñe súdaara lábugiñe nagúmadijan. Dan le naríñagun lun ában jádaangiñe lun lídin, ñúdünti, dan le naríñagun lun ában lun líábin, ñúbinti, dan le naríñagun lun numúsun lun ladúgün furúmieguarügü cátei, adúga lumúti. Ítara lúba, luágu berérun mósu lídin sándi lueí numúsun.

¹⁰ Dan le lagáambunbalin Jesúsu le laríñagubei gumándan ligía ába laweíridun lanígi, ába laríñagun joun ja afálarubalin.

—Ninárün jáu luágu madárigidina lan wügúri weíri taffínen ni jádan numútuniña Israelítagu quei wügúri le.

¹¹ Naríñajare jun luágu sarágujaba lan já meja ibídiñe-jabubaña lun Búngiu ñúbintiña lueígiñe oúbaü le ñígiñe lubeí laboucha wéyu, jáma le ñígiñe lubeí lálüda, ábame jañúurun eíga lúma Abrahám, Isáac lúma Jacób lídan arúeijani le lánina siélu. ¹² Ánjeinti já yebe lúnbaña lídan jamá arúeijani ligía jaságarúba bougudín, ábame jádarúniwa lídoun luweírin-ágei lubúriga, ábame jayájua-jan, ábame lacúnrinjan jári le luweírin jagárigu.

¹³ Ába laríñagun Jesúsu lun gumándan ligía.

—Beíba búbiñoun, le uágubei bafíñera, ladügúba bun.

Ába lareídagun músu ligía lídan óra ligía.

*Lareídaguagüdüinun Jesúsu límenidi Pédro**(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)*

¹⁴ Ába lídin Jesúsu líbiñe Pédro, ába ladárirunun límenidi Pédro roun láu abíruaü. ¹⁵ Ába lagúurun luágu tújabu, ába lagídarun abíruaü tueí, ába tásaarun, ába tagúmeserun esériwidaña.

*Lareídaguagüdüin Jesúsu sarágu sánditiña**(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)*

¹⁶ Dan le lagúñedunbei, ába janúgün sarágu gürígia ja gawágutiña espíritugu wuríbatiña lun Jesúsu, ába laságajaniña espíritugu wuríbatiña jagía jaweí láurügü ában dimúrei, areídaguagüda láña sun ja sándibaña. ¹⁷ Lasúseredunbei sun le lun lagúnfulirun lé meja uágubei ladímureja proféta Isaías dan le laríñagunbei luágu Jesúsu. “Barú lumuti wadébilin, gidálei wasándigu.”

*Já yebe abúseerubaña jafálaruni Jesúsu**(Lc 9.57-62)*

¹⁸ Dan le laríjin Jesúsu luágu sarágu jáña lan gürígia geyégu láu, ába líchugun dimúrei lun jájiñuragun ligía jáma láni disípulugu loubáfurugun dúna. ¹⁹ Ába layárafadun ában arúfudajati lilúrudun Moisés lun Jesúsu, ába laríñagun lun.

—Maésturu, buséntina nafálarunibu le ñíjin lumúti bídin.

²⁰ Ába loúnabuni Jesúsu.

—Darítiña gasígamu júyu lun jaganóun ñi, gádibutiña gíñe dunúru, ánjeinti áu le Wügúri Garaúwarügüti, madáritina ni jalába lan nabálachagüdei nichúgü.

²¹ Laríñaga ában jádaangiñe láni disípulugu lun.

—Nabúreme, buséntina nafálarunibu, lárigiñeme loúnwen nóguchi, buná neíme, ábame nafálarunibu.

²² Ába loúnabuni Jesúsu.

—Falábana guetó, ígira báña ja jiláñubaña lun cátei le lánina larúeijan Búngiu lun jábununiña jegéburi.

Lagálumaruni Jesúsu garábali lúma lugúdi barána
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Ába ladinun Jesúsu tídoun ugúnein, ába jóudin láni disípulugu lúma. ²⁴ Sódini ába láfuragun ában garábali jéreti, ába lebélujan lugúdi barána tídoun ugúnein. Larúmuguñati Jesúsu. ²⁵ Ába jagágudajani láni disípulugu, ába jaríñagun lun.

—¡Wabúreme, séfu báwa! ¡Wadíbiragua!

²⁶ Ába loúnabuniña.

—¿Cásan uágu janúfudeda? ¡Lougua tafíñen jugúya le!

Ába lásaarun, ába ladeínjan lun garábali lúma barána, ába lagálumadun. ²⁷ Ába laweíridun janígi, ába jaríñagun.

—¿Cáteisan wügúri le, agáamba lubálin garábali lúma barána?

Laságarun Jesúsu espíritugu wuríbatíña jádaangiñe bián wügúriña Gadárana
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Dan le lachúlürün Jesúsu loubáfurugu dúna, jageíroun Gadárana, ába jáfuridun bián wügúriña lídaangiñe buri umúajaü achigíti luágu dúbü, ába jayábin luágun. Biángubei jagía, jáuñanu espíritugu wuríbatíña áni janárimetiti jagáñi darí lun siñá lan jásügürün gürígia lídaangiñe úma ligía. ²⁹ Ábati jagúarajan ítara.

—¿Cásan uágu bemétera wámoun, Jesúsu Liraú Búngiu? ¿Biábiña asúfuriragüdawa lubáragiñe dan le lánina asúfuriruni?

³⁰ Níñanu sarágu büüruju eíga madíse nígiñe, ³¹ ába jayúmuragun espíritugu wuríbatíña ja lun Jesúsu, jaríñaga lun.

—Ánjawa baságara, ígirabá lun webélurun jádoun büüruju ja.

³² Ába laríñagun Jesúsu joun.

—¡Jeíbati jádoun!

Ába jáfuridun espíritugu wuríbatíña jagía jádaangiñe wügúriña jagía, ába jebélurun jádoun büüruju, ába jágura-gun büüruju jagía jóungua lueígiñe ában gudúungu, ába jáburujan dúnarugun, ába jañáradagun.

³³ Ába janúfudedagun ja oúnigirubaliña büüruju, ába jeíbaagun, jachúlün aúdübü, ába jabájüdaguni le asúsere-dubei joun büüruju lúma joun wügúriña já buga jáubaña espíritugu wuríbatíña. ³⁴ Ábati jayábin sun lílana fulásu ligía lúmoun Jesúsu, ába jayúmuragun lun lun láfuridun jageíragiñe.

9

Lareídaguagüdüin Jesúsu ában wügúri derégüdaali (Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Ábati ládinun Jesúsu tídoun ugúnein tugúya, ába lán-jiñuragun loubáfurugun dúna, ába lachúlürün lageíroun.

² Ába janúgün ában wügúri derégüdaali lun, roun tídan lubárari. Dan le laríjinbalin Jesúsu luweírin jafíñen, ába laríñagun lun sánditi ligía.

—Ragúba gurásu, niraú, ferúdunawati bifígoun.

³ Níñanutí jádaangiñe arúfudajatiña lilúrudun Moisés, aríñagutiña jóunguarügü. “Lanábaguñeigan wügúri le Búngiu láu dimúrei le laríñagubei.” ⁴ Queíti subúdi lubálin Jesúsu le uágubei jasáminara, ába laríñagun joun.

—¿Cásan uágu luríbanbei jisáminan ítara? ⁵ ¿Cátimasan ménreengúnbei laríñawagúniwa. “Ferúduawati bifígoun”, ódi “Sarába, beíbuga”? ⁶ Narúfudaaliti jun luágu gabáfu nan, áu le Wügúri Garaúwarügüti, lun ferúduna nan figóu.

Ába laríñagun lun sánditi ligía.

—Sarába, budáboun bubárari, beíba búbiñoun.

⁷ Ába lásaarun sánditi ligía, ába lídin lúbiñoun. ⁸ Dan le jaríjinbaalin gürígia cátei le, ába laweíridun janígi, ába jadímurejan buíti luágu Búngiu luágu líchuguni ubáfu le joun wügúriña.

Lagúarun Jesúsu lun Matéo lun lánime disípulu

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Ába lídin Jesúsu ñígiñe, ába laríjinina, áu le gíribei Matéo, le abúrújabarun líburu to. Agúburajatina meja liseínsuna gumádi, ñun níña lídan nubára lánina agúburajani wéyu ligía dán le lásügürünbei Jesúsu ñígiñe. Ába laríñagun nun.

—Falábana, queímoun núma queísi náni disípulu.

Ába násaarun, ába nafálaruni.

¹⁰ Lárígiñe, ñun líña Jesúsu eíga, sarágu jáña giñéti ja agúburajabalin liseínsuna gumádi jáma ámu gafígountiña eíga lúma úara jáma láni disípulugu. ¹¹ Dánti le jaríjini fariséogu cátei le, ába jaríñagun joun láni Jesúsu disípulugu.

—¿Ída liñásan leíginbei jumáesturun jáma agúburajatiña liseínsuna gumádi lúma jáma ámu gafígountiña?

¹² Ába lagáambuni Jesúsu, ába laríñagun joun.

—Ja magádiebaña mabúseeruntiña surúsia, ja sándibaña, jagía busénbaña surúsia. ¹³ Furéndeí jumeí ca lan laníchigubei le uágubei laríñaga Búngiu tídan Lerérun. “Buséntina lun gudémejabu jumá, máma lun

jadágaragüdüin anímaalu nun.” Máma niábiña áluajaña ja magádiebaña ligíbugiñe Búngiu, niábiña áluajaña gafígountiña lun jasáansiruni ligáburi jóuserun.

Jálügüdüni Jesúsu libúgürü ayúnaruni

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Ábati jayábin ja láni Juan le abásteragüdjabei disípulugu, ába jaríñagun lun Jesúsu.

—¿Ánsan wagía jáma fariséogu ayúnara wabeí sarágu, ánjaña báni disípulugu mayúnaruntiña?

¹⁵ Ába líchuguni Jesúsu jémpulu le joun luágu iséri larúfudajan lúma binádu, laríñaga.

—¿Gayáraati funági jíruñu jamá ja amísurajóubaña lídoun ában mariei dan le niján lan adári jáma ñi? Lachúlürüba wéyu lun lúadun adári jáma, ligíaalime jayúnarun.

¹⁶ ‘Siñáti táfadajoun gamísa ñulújaru táu murúsun to derégiru ladúga dánme le tacháwaragun to derégiruboun ábame tajeíridagun to ñulújaruboun, ábatimámeti laweíridun jeíriti. ¹⁷ Siñáti gíñe léserúniwa bínu le isérigili lídoun guéru le binádujali, ánjein adügúwa ítara, ábame lafaúñchün guéru dánme le liñúrún bínu, féridiwa ligíameti guéru, féridiwa bínu. Ligía lúnti lubef léserúniwa bínu iséri lídoun guéru iséri, ítara lúba lesériwidun biángubei.

Liraú Jáiro túma wúri to agúurubarun lanáangun Jesúsu

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Dan ñíñein lan Jesúsu arúfudajei sún buri cátei le, ligía liábin ában ábuti jádaangiñe juríu, ába lájuduragun ligíbugiñe, ába laríñagun lun.

—Sun líña toúnwen nisáani, ánjabu ñúdün lun bíchuguni bújabu tuágu, táguyuguba.

¹⁹ Ába lásaarun Jesúsu, ába lídin lúma ñi jáma láni disípulugu. ²⁰ Ñíñounti ában wúri úmada sánditu, dúusu irúmu táu láu lésejan jítaü tídaangiñe, ába tayárafadun lun Jesúsu lanágangiñe, ába tagúurun luágu táru lanáangun, ²¹ tariñaga túnguarügü. “Láurügü nagúurun tuágu lanáangun nareídaguba.” ²² Ába lagáragun Jesúsu, ába laríjinun, ába laríñagun tun.

—Ragúba gurásu niraú, areídaguaadibu ladúga bafíñen. Lúmagiñe óra ligía ába tareídagun.

²³ Dan le lachúlürün Jesúsu lúbiñoun buga ábuti ligía, dan le laríjiniña íñaajatiña aráanseña lun ábunajani, añája güriñga areíncha, ²⁴ ába laríñagun joun.

—Furíjuma yágiñe, moúnwengiru irájü to, tarúmuguña.

Ába jéjerajan láu. ²⁵ Dan le furígüda láaña sun güriñga, ába lebélorun, ába lárügüdüni tújabu irájü tugúya, ába tásaarun. ²⁶ Ába labúruchagun luágu le asúseredubei lídan sun fulásu ligía.

Lareídagugüdün Jesúsu bián maríjintiña

²⁷ Dan láfuridun Jesúsu ñígiñe, ába jóudin bián wügúriña maríjintiña larigi, agúarajeina ítara.

—¡Gudéme wamá bun, amúrü le ladúgawagun Davíd!

²⁸ Dan lebélorun Jesúsu múnadoun, ába jachúlürün maríjintiña jagía lúmoun, ába laríñagun joun.

—¿Afiñetün luágu gayára lan nareídagugüdünün?

Ába jaríñagun.

—Ánja, afíñetiwa, Wabúreme.

²⁹ Ába lagúuruni Jesúsu jágu, ába laríñagun joun.

—Ítaralá quei ligáburi jafíñen.

³⁰ Ába léfegechun jágu, ába léredun Jesúsu jawágu lun jóuchun lun masúbudirúniwa lan luágu ligía lan agáranijabei joun.

³¹ Quei jáfuridun ñígiñe, ába jabájüdaguni le ladügübei Jesúsu lídan sun fulásu geyégua láu.

Lareídaguagüdüin Jesúsu ában meréngaditi

³² Dan le áfurideina jamá, ligía jayábin fiú güri-gia láu ában wügüri meréngaditi, gawáguti ában espíritu wuríbati, ába jayábin láu lun Jesúsu. ³³ Lári-giñe laságaruni Jesúsu espíritu wuríbati ligía lueí meréngaditi ligía, ába lagúmeserun adímureja. Ába laweíridun janígi güri-gia, ába jaríñagun.

—Marjíñajá-gidiwa líbe le jageíra Israelítagu.

³⁴ Jaríñagaídan sun fulásu geyégua ti fariséogu luágu láu lan lubáfu Máfia le jábuti espíritu-gu wuríbatiña lasá-gaja Jesúsu espíritu-gu wuríbatiña.

Lugúdemejabu Jesúsu joun güri-gia

³⁵ Eíbuga lumúti meja Jesúsu sun fulásu arúfudajeina tídan jalígílisin juríu, apúrichijeí ugánu buíti luáguti arúeijani le lánina siélu, areídaguagüdeina sun luwúyeri sándi lúma gáriti. ³⁶ Dan laríjiniña güri-gia, ába jagúdemedagun lun, ladúga nidíjeri jamá, magúraasun jagía, camá mudún ja moúniritiña. ³⁷ Ába laríñagun joun láni disípulugu jabúgürü güri-gia jagía.

—Sarágu jáña güri-gia buséntiña jagáambuni ugánu luáguti asálbaruni, ítara jáña quei nádü lun lalúbajoún, áni louguatiña ñadágimeintiña. ³⁸ Lúnti lubefti jamúri-ajan lúma Labúreme nádü lun loúnajan ñadágimeintiña lun japúrichijan joun.

10

Láni Jesúsu dúusu disípulugu
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Ába lagúarun Jesúsu joun dúusu láni disípulugu, ába líchugun ubáfu joun lun gayára lan jaságajan espíritugu wuríbatiña jaweí gürígia lúma lun jareídaguagüdün sun luwúyeri sándi lúma gáriti. ² Niján jíri dúusu láni Jesúsu disípulugu jagía. Furúmiñeti, Simón le méme gíribei Pédro, lúma Andrés le lamúlen, Jacóbo lúma Juan le lamúlen—lirájüñü Zebedéo, ³ Felípe, Bartolomé, Tomás, núma, áu Matéo le agúburajabeí meja liseínsuna gumádi, Jacóbo le liraú Álfeo, Lébeo, le méme gíribei Tadéo, ⁴ Simón—ában meja wügüri áfaaguti lun jawáanserun juríu, lúma Júdas Iscarióte, le alúgurubalin Jesúsu.

Lounajaniña Jesúsu disípulugu apúrichija
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Dan lounajabaliña Jesúsu dúusu ja apúrichija, ába laríñagun joun ítara.

—Mídin jumá le ñí jamuti ja mámabaña juríu, mebélú jugúyame lídoun buri fulásu le láni Samária, ⁶ jabúgürülá gürígia féridijaña ja Israelítagu jídin. ⁷ Jeíba, apúrichijeina luágu yaráfaali lan larúeijan Búngiu. ⁸ Areídaguagüda jumáña ja gawágutiña gumeín luágu jára, jáma ja gawágutiña ámu luwúyeri sándi, sarágüda jumá jiláaña, sagá jumaña espíritugu wuríbatiña. Mafáyeijántün lun jibíjini ubáfu le, magúburaja jumá gíñe luágu.

⁹ ‘Manúga jumá seínsu, ¹⁰ manúgün jugúyame lágei ni cáta. Ábanrügütá simísi janúga, manúgün jugúyame sabádu ni bádun, ladúga le ñadágimeinbei garíchatí lun leígin lídaangiñe luwádigimari.

¹¹ ‘Dánme le jachúlürün lídoun ában ubúruugu o ában lan liraúraü fulásu, ábame jálugun gürígia ja ánjatiña lun jerésibirunün ñi, ábame jeréderun jáma jábiñe darí jídin. ¹² Dánme jebélurun tídoun ában múna, ábame jabúsurun, ayúmuragueina magádiei jawágu tílana múna tugúya. ¹³ Ánjaün jerésibira tílana múna tugúya, ígira jumeí jabúsurun jáma, ánjaün merésibirun jamá, giríbugüda jumeí busúguaü ligía lun úa lan magádiei joun. ¹⁴ Ánjaünti merésibirun jamá, mája jagía jagáambunün, ábame jáfuridun tídaangiñe múna tugúya o lídaangiñe lan fulásu ligía, ábame jáfuruduni calíqui lueígiñe jugúdi lun jarúfuduni luágu mabuídun lan jagáburi gürígia jagía, ígira jumáña quei jadáriragun joúngua. ¹⁵ Ninárün jáu luágu dánme lan le lachúlürün wéyu lánina agúseruni, weíriti-maabei jasúfurirun lílana fulásu ligía sügú láu jasúfurirun lílana Sodóma lúma Gomórra.

Eibaajóuni le lúnbei jasúfuriruni láni Jesúsu disípulugu

¹⁶ ‘Nóunajaadüntia quei mudún jagánaguóun anímaalu gánitiña. Aráanseñu jumá lubeíti ítara quei jéwe, áni ítara jumá quei únjun madúgünga wuríbani. ¹⁷ Toúnigi jumá ladúga j juríu. ¹⁸ Janügúwaba jagíbugiñoun gumádimatiña lúma jagíbugiñoun urúeigu lueígiñe jesériwidun nun, ítara lúba gayára lan jadímurejan nuágu jagíbugiñe, lúma jagíbugiñe ja mámabaña juríu. ¹⁹ Dánme le jedéregerúniwa joun lúrudugu, májüchüra jumá luágu cába lan jaríñaga o ída lúba lan jaríñaguni, ladúga dánme lachúlürün óra lun jadímurejan, líchugubei Búngiu le lúnbei jaríñaguni jun. ²⁰ Mámaba jugúya adímureja, láni Júguchi Búngiu Espíritu, ligíaba adímureja jídaangiñe.

²¹ ‘Jalúgurubaña wügúriña jabríña guánarü lun jafarún jilágubei, alúgura jamáñame agúbürigu jasáanigu,

garábagua jagíame isáanigu jawágun jagúbürigu lun jáfaragüdüniña. ²² Jeyéereegudúba lun sun uboú nueígiñe, áni le derégüdaguati darí lúmoun lagúmuchun libá-gari, lebéloruba siélun. ²³ Dánme le jeíbaajoún lídan ában fulásu, ábame janúrajan lídoun ámu, ninárün jáu, niábinyaba, áu le Wügúri Garaúwarügüti, lubáragiñe jeíbuguni sún buri jabúrugute Israelítagu.

²⁴ ‘Úati disípulu íñuguti lueí lumáesturun ni músu lueí liyúbudiri, ánjana asúfurira, lúnti giñe jasúfurirun.

²⁵ Lúnti gúndan lan disípulu láu lachúlürün ítarada quei lumáesturun, lúma músu quei liyúbudiri. Ánjein aríñawagúa lubeí nuágu luágu jábutiná máfianu, gúbume janábawagua ja afálarubalina.

Cába lan ueí lanúfudedúa

(Lc 12.2-9)

²⁶ ‘Ligía manúfuededa jumá lubeí jaweí güri-gia,’ líña Jesúsu joun láni disípulugu lubáragiñe loúnajaniña apúrichija. ‘Úati cátei darúguati láu lun machúlaagunbei lan, úa ni cáta le arámudagúati lun masúbudirúnwabei lan. ²⁷ Le naríñagubei jun lídan lubúriga aríñaga jumeí lídan larúgounga, le naríñagubei jun ibídiñoun joun ámu, wágua jumeí íñugiñe tibíti múna. ²⁸ Manúfuededa jumá jaweí ja gayáraabei jáfaruni úgubu jilágubei áni siñáti jáfarunun uwáni, Búngiu le gayáraabei lasúfuriragüdüni úgubu túma uwáni máfiougati lun sun dan, ligía lúnbei janúfuededun lueí.

²⁹ ‘¿Malúgurúntiña funági bián jarájüñü dunúru luágu ában liraúraü seínsu? Áni máburujantu ni ában jádaangiñe múarugun ánjein mabúseerun lubeí Júguchi Búngiu. ³⁰ Ásta ídiburi le jábulugubei, abájüdüwati ában

ában. ³¹ Manúfude jumá lubeíti, gebégitün sügú jáu dunúru.

*Ja mayéedagúnbaña láu Jesúsu jagíbugiñe gürígia
(Lc 12.8-9)*

³² ‘Sun ja arúfudagutiña joúngua jagíbugiñe gürígia luágu númagiñeñánu lan, naríñaguba gíñe ligíbugiñe Núguchi Búngiu le siélubei luágu nánigu jamá. ³³ Ja ayéedagutiña náu jagíbugiñe gürígia, nayéedaguba gíñe jáu ligíbugiñe Núguchi Búngiu le siélubei.

*Le busénbei lun lafálaruni Jesúsu
(Lc 12.51-53, 14.26-27)*

³⁴ ‘Marítagua jumátia luágu niábiña lan lúnrüğü níchugun gáluma uboúagu, máma niábiña íchiga gáluma, niábiña íchiga wuríbu. ³⁵ Láu niábin, jafánreinraguba ja mafíñebaña nuágu jáma ja afíñebaña nuágu, lawúribujaba wügúri lúma lúguchi, isáni túma tóguchu, ídiñu túma tágürü, ³⁶ lagáganiraguba cáda ában jáma lidújeñu.

³⁷ ‘Le jínsiñejabuti lun lúguchi o lúguchu sügú láu nísíñe lun, madúna lumúti nánigu lan, le jínsiñejabuti joun lirájüñü sügú láu nísíñe lun, madúna lumúti gíñe nánigu lan. ³⁸ Le mawándunti asúfuriruni líbe lasúfurirúniwa luágu gurúwa lun lafálarunina, madúna lumúti nánigu lan. ³⁹ Le busénbei leséfuragun lúngua ya uboúagu leféri-dirubei ibágari le magúmuchadibei siélu, ánjein le ánjabei leféri-diragun lúngua ya uboúagu nueígiñe, libíjubei ibágari magúmuchaditi siélu.

*Ja lúnbaña jerésibiruni jafáyeiruaja lúmagiñe Búngiu
(Mr 9.41)*

⁴⁰ ‘Le erésibirutün resíbi lumútina, le erésibirutina resíbi lumúti le oúnajabalina. ⁴¹ Le erésibiruti ában proféta ladúga liábin láu líri Búngiu, lerésibirubei

afáyeiruajaü le libíjubei ában proféta, le erésibiruti ában wügúri buíti ladúga lubuídun, lerésibirubei afáyeiruajaü le lerésibirubei ában wügúri buíti. ⁴² Furúmieguarügü le íchuguti ában wéru dúna dilíti lun ában jádaangiñe únabugutiña ja ladúga nánigu jamá, libíjuba lafáyeiruaja lúmagiñe Búngiu.

11

Ja loúnajabaña Juan le abásteragüdjabei adímureja lúma Jesúsu

(Lc 7.18-35)

¹ Dan le lásurunbei laríñaguni Jesúsu le lúnbei jadúgüni láni disípulugu, ába lídin ñígiñe lun larúfudajan, apúrichija ligíame lídan buri fulásu geyégua láu ubúругu le Capernaúm.

² Dan ligía, furísunruguñein Juan, ába lagáambun luágu sun le ladúgübei Crístu. ³ Ába loúnajan biáma jádaangiñe láni disípulugu aríjei Jesúsu lun jálügüdüni ítara.

—¿Amúrü Crístubei le lúnbei liábin ódi lúnti wagúraban ámu?

⁴ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Jeíba jaríñageime le jaríjubei lúma le jagáambubei lun Juan. ⁵ Jabájüdaguáme lun luágu aríjaaña lan já meja maríjinbaña, eíbuga já meja meíbugunbaña, areídagua jagía já meja gawágubaña gumeín luágu jára, agáamba já meja magáambubaña, sará jagía jiláaña, apúrichijoúa luágu ugánu buíti le lánina asálbaruni joun gudémetiña.

⁶ Áni fuleíseiwati le meféridirunbalin lafíñen nuágu.

⁷ Dan le jóúdin, ába lagúmeserun Jesúsu adímureja joun gürígia luágu Juan, ába laríñagun.

—¿Cásan jídinbei meja aríja lídan fulásu le mageírawati? ¿Ában wügúri le medéraaguagüdünti

larítangun queísi ában mabúru le lánjingichun garábali?
⁸ Ánjein máma lubeí líña, ¿cáti jídinbei aríja? ¿Ában wügúri wéndeti ladáürangun? Subúsiti jun luágu ja lan wéndebaña adáürangun, tídaañanu lan jában urúeigu.
⁹ ¿Cáteiti jídinbei aríja? ¿Ában proféta? Ánja, ligía, áni ában wügúri weíriguti sügú láu ában proféta Juan. ¹⁰ Ligía le uágubei taríñaga Lerérun Búngiu.

Nóunajañein nóunagüle bubáragiñe,

lun laráansejani úma bubá.

¹¹ Ninárün jáu, jádan sun güri-gía, úagili ni ában weíriguti lueí Juan le abásteragü-dajabei, láu sun líra, le únabu-timaabei lídan arúejani le siélubei weíritimaati lueí le anúgarügübalin ugánu luágu arúejani ligía.

¹² ‘Lúmagiñe dan le liábinbei Juan le abásteragü-dajabei darí lúmoun dan le, murúgu jáña güri-gía áluga jebélurun lídoun larúejan Búngiu. Ja ebélurubaña, ragú jamuti jabára ñi queísi ában cátei le gebégiti sarágu.

¹³ Lilúrudun Moisés jáma sun profétagu, adímurejatiñá meja luágu larúejan Búngiu, láu liábin Juan, ába lagúmeserun jerérun profétagu jagía luágu larúejan Búngiu agúnfulira. ¹⁴ Ánjeinti busén jubeí jafíñerun, Juan ligía proféta Elías lé meja lúnbei liábin lubáragiñe liábin arúejani ligía. ¹⁵ Ja garígeirugubaña lun jagáambun, agáamba jamá.

¹⁶ ‘¿Cábasan úma núaradaguágüdaña güri-gía ja lánina dan le? Magúndaatiña ni ca áu, ítara jáña quei irájüñü ja añúurubaña adíbirija mágidirugu, ába jagúarajan joun jíbirigu ítara. ¹⁷ “Íñaajatiwa fídu jun, mabínajantün, erémuja wagía urému jírutu jun, mayájuntün.” ¹⁸ Ladúga liábin Juan meígin líña buídu quei leígin furúmieguarügü,

mátun, ába jaríñagun luágu níjein lan espíritu wuríbatí lídan. ¹⁹ Lárigiñe, ába niábin, áu le Wügúri Garaúwarügüti, jou áu quei leígin furúmieguarügü, gurá, ába jaríñagun luágu geígadi nan, gátadi, jamáda áu gaffigountiña jáma agúburajatiña liseínsuna gumádi. Wel, ja chúbaña áu, subúdi jamúti luágu buídu lan le ladúgübei Búngiu láu lichú láu.

Lílana buri fulásu ja magáambadibaña

(Lc 10.13-15)

²⁰ Ábati lagúmeserun Jesúsu adeínja joun gürgia lídan fulásu buri le ñi lubeí meja ladúgei líbe-ágei láni miláguru, ladúga masáansirun jamágili lan jouserun. Ába laríñagun.

²¹ —¡Fugiábu jugúya Corazínna! ¡Fugiábu jugúya Bet-sáidana! Lun jamúga lídan lan ubúru gu le gíribei Tíro lúma Sidón ladügúwa miláguru buri le adügúbei jagánagua, binárü jamúga lasáansiragua jagáburi lílana, ába jamúga jarúfuduni láu jadáüragun lúdu lúma balígi.

²² Naríñajare jun luágu dánme lan lachúlürün wéyu lánina agúseraguni, weíritimaabei jabeichún sügú jáu ja Tírobaña jáma ja Sidónbaña. ²³ Amúrúti ubúru gu le Capernaúm, ¿jarítaguatibu luágu weírigubadibu lan queísi siélu? Maweírigúnbadibu ítara quei maweírigun lan máfiougati. Ladúga lun jamúga lídan lan ubúru gu Sodóma ladügúwa miláguru le adügúbei bídan, níjeingua jamúga fulásu ligía lúmoun dan le. ²⁴ Naríñajare jun luágu lídan lánme wéyu lánina agúseraguni, weíritimaabei jabeichún sügú jáu Sodómana.

Jigoúgu lun Jesúsu, eméraagua jumámuga

(Lc 10.21-22)

²⁵ Lídan dan ligía, ába laríñagun Jesúsu lun Búngiu.

—Adímurejatina buíti buágu, Nóguchi le Labúremebei siélu lúma uboú, ladúga barámuduni buri cátei le jawei chu táu jáma gunfaráandatiña, ába barúfuduni joun ja mafúnrendeirungiñábaña queísi irájüñü. ²⁶ Ánja, Nóguchi, ladúga ítara líña lan babúseeruni.

²⁷ ‘Derége láali Nóguchi sun cátei nun. Ibídiñeti Búngiu Irájü ni ca un buídu buídu lueídügüya lun Búngiu Úguchili, ibídiñeti gíñe Búngiu Úguchili ni ca un buídu buídu lueídügüya lun Búngiu Irájü jáma ja únbaña labúseera Búngiu Irájü lasúbudiragüdüni. ²⁸ Jigoúgu númoun, sun jugúya ja bucháañabaña uágu lárige juwádigi-mari lúma lijúrü janúgün, eméraaguagüda námugaün. ²⁹ Resíbi jumeí narúfudajan, furéndeí jugúyame númagiñe, láu gagúraasun nan, ñulú tugúya nanígi, ábame jadárirun eméraaguni tun juwáni. ³⁰ Ménreengunti lun jesériwidun nun, juáliti gíñe anúgüni le níchugubei jun lun janúgüni.

12

Játünjan disípulugu türígu lídan wéyu le eméraaguagülei
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Luágu ában wéyu le eméraaguagülei eíbugeina líña Jesúsu jáma láni disípulugu labádinagua nádü. Ába jalámachun láni disípulugu, ába játünjan lílewe türígu, ába jeígini líla. ² Dan le jaríjini fariséogu cátei le, ába jaríñagun lun Jesúsu.

—Añájatia báni disípulugu adúga wadágimanu le moún lumuti ladügün lídan wéyu le eméraaguagülei.

³ Ába laríñagun joun.

—¿Malíjangidün luágu lé meja ladügübei David luágu ában dan, dan le lálámachunbei, ligía jáma ja úrabaña

lúma? ⁴ Ába lebélorun tídon lúban Búngiu, ába leigin tídaangiñe fein to sagraúboun to moun luboún yebe leiginun, ni ligía ni ja úarabaña lúma, fádirigu rügúñanu lun jeiginun fein tugúya según lilúrudun Moisés, áni mámati figoú le ladúgübei Davíd ligíbugiñe Búngiu. ⁵ ¿Ódi malíjangidün lídan lilúrudun Moisés luágu ñadágimein jamá fádirigu tídan lúban Búngiu lídan wéyu le eméraaguagülei áni máma figoú? ⁶ Naríñajare jun luágu níjein lan ában weíriguti sügú táu lúban Búngiu ya, áu. ⁷ Jugúya, úagili gunfaráanda jumáni le laríñagubei Búngiu tídan Lerérun. “Jímein numúti lun gudémejabu jumá sügú láu jadágaragüdün anímaalu nun.” Lun jamúga gunfaráanda jumáni, madímurejaantün jamúga wuríbati jawágu gürígia ja madúgünbaña ni cáta wuríbati. ⁸ Gabáfutina gíñe, áu le Wügúri Garaúwarügüti, lun naríñagun cába lan gayára ladúgüniwa lídan wéyu le eméraaguagülei.

Wügúri le jiláalibei ában lújabu

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Ába lídin Jesúsu nígiñe, ába lebélorun tídon jalígilisin juríu. ¹⁰ Níñein ában wügúri jiláali ában lújabu, queíti busén jamá fariséogu jáma arúfudajatiña lilúrudun Moisés jadárirun lichára Jesúsu, ába jaríñagun lun.

—¿Gayáraatísan lagáranijoún lun ában sánditi lídan wéyu le eméraaguagülei?

¹¹ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—¿Ca jídaangiñe, ánjein galúgün lubeí ában mudún, ába teíguadun lídon ában wélu wéyu le eméraaguagülei, lun mídinbei lan aságaroun? ¹² ¡Ma gebégitimaati ában wügúri sügú táu ában mudún! Gayáraati lubeíti ladúgün buíti lídan wéyu le eméraaguagülei.

¹³ Ába laríñagun lun wügúri ligía.

—Tulébei bújabu.

Dan le látuleruni, ába lareídagun quei le ában. ¹⁴ Ába jáfuridunga fariséogu, ába jagúmeserun áluaja ída lúba lan jáfaruni Jesúsu jilágubei.

Lé meja laríñagubei Isaías luágu Jesúsu

¹⁵ Dan lasúbudirunbalin Jesúsu cátei le, ába lídin ñígiñe, ába jafálaruni sarágu güriña, ába lareídaguagüdüniña sun sánditiña. ¹⁶ Ábaja laríñagun joun lun maríñagun jamáni cáteinein lan. ¹⁷ Lasúseredunbei líra lun lagúnfulirun lé meja laríñagubei proféta Isaías.

¹⁸ Niján numútun le nanúadirubei lun lesériwidun nun, le jínsiñebei nun, le áubei nagúndaara, líña Búngiu. Níchugubei náni Espíritu luágu, ábame larúfudajani joun ja mámabaña juríu ída lúba lan gayára lan júaradun nigíbugiñe.

¹⁹ Mageíndagunbei, magúaragun, mareínjabei úmada.

²⁰ Gudémejabubei joun güriña ja gudémebaña queisi ában mabúru le barúguaali, lúma joun ja débilibañe lídan jafíñen queisi ában lámpu le ñegúmemeeli. Ítara méme lúba daríme adúga láali larúeijan le úraguabei.

²¹ Ábame jíchuguni ja mámabaña juríu jeménigi luágu.

*Laríñawagún luágu lubáfu lan Máfia lúmabei Jesúsu
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23, 12.10)*

²² Ábati lanügúniwa ában wügúri lun Jesúsu, maríjin líña, madímurejan, láuñein ában espíritu wuríbati. Ába laságaruni Jesúsu espíritu wuríbati lídaangiñe, ába laríjin, adímureja ligía. ²³ Ába laweíridun janígi sun ja ñíbaña, ába jaríñagun.

—¿Niján funásan ladúgawagunbei Davíd?

²⁴ Dan le jagáambunbalin fariséogu cátei le, ába jaríña-gun.

—Wügúri le, láu lubáfu Beelzebú, le Máfia, le jábuti espíritugu wuríbatíña laságajaña.

²⁵ Quei subúdi láani Jesúsu le jarítagebei, ába laríñagun joun.

—Furúmieguarügü arúejani le afánreinraguti lun jageíndagun jámagua, lagúnrinchaguba, ánjaña giñe afáreinragua lílana ában ubúruo o ában lan familia ladúga wuríbu, siñábei jadúrarun. ²⁶ Ítara líña giñéti, ánjein laságara Máfia máfia guánarügü, ligía guánarügü afánreinragubei, áni ¿ída lubáti ladúrarun lubáfu ítara?

²⁷ Jugúya, aríñagatün luágu láu lan lubáfu Beelzebú, o Máfia, naságaja espíritugu wuríbatíña, ánjein ítara líña lubei, ¿cáti íchugubei ubáfu joun ja jánigu jugúya lun jaságajaniña, Máfia ódi Búngiu? Jagía guánarügü arúfuda jamúti luágu bulíeigua jumá. ²⁸ Áu, láu lubáfu láni Búngiu Espiritu naságaja espíritugu wuríbatíña. Arúfuda lumúti líra luágu chülújali lan larúeijan Búngiu jídoun.

²⁹ ‘¿Ída lubági gayára lan lebélorun ában gürígia lúbiñoun ában wügúri jéreti lun lanúgüni lílagu ánjein magúragun lan furúmiñe? Ítara rügüñein lun gayára lan lanúgüni lílagu.

³⁰ ‘Le mámabei númagiñe, náganiñein, le míderagun lumútina, güríngua lumúti le nadúgubei.

³¹ ‘Jugúya aríñagatün luágu láu lan lubáfu Máfia naságaja espíritugu wuríbatíña, áni láu lubáfu Sífiri Sándu naságajaña. Ligía naríñagunbei jun luágu gayára lan ferúdunawa lan sun figoú lúma sun wuríbatí le jaríñagubei gürígia, ánjein lun jadímurejan wuríbatí luágu Sífiri Sándu, siñábei ferúdunawa lan figoú líra.

³² Furúmieguaügü gíñe le aríñaguti furúmieguaügü cátei wuríbatu nuágu, áu le Wügúri Garaúwarügüti, gayáraati ferúdunawa lan, ánjeinti le adímurejati wuríbatu luágu lubáfu Sífiri Sándu le nídaanbei, úabei ferúdunawa lan ni lídan ubou le, ni lídan le ában.

*Luágu lin ídibu lasúbudirúa ca lan luwúyeribeí
(Lc 6.43-45)*

³³ ‘Ánjein buídu lubeí ídibu, buídubei gíñe lin, ánjein mabuídun lubeí ídibu, mabuídunbei gíñe lin. Luágu lin ídibu lasúbudirúa ca lan luwúyeribeí. ³⁴ Jarásan jéwe jugúya le! Siñáti jadímurejan cátei buíti, wuríbatüangan. Cátei le buínbei tídan anígi, ligía laríñagubei iyúmaü. ³⁵ Wügúri le buídubei, cátei buíti laríñagubei ladúga tídaañein lan lanígi ubuíduni, wügúri le wuríbabei, cátei wuríbatu laríñagubei ladúga tídaañein lanígi wuríbani. ³⁶ Naríñajare jun luágu dánme lan lachúlürün luwáyuri agúseruni, sun gürígia geféenbaña luágu sun dimúrei málati le jaríñagubei, ³⁷ ladúga luáguba le baríñagubei bagúseragüdúwa, ligíaba arúfudei ánjein gadúnrun bubeí lúmoun madúnrun ban.

*Jamúriajan gürígia wuríbatíña seíni láuti miláguru
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*

³⁸ Ába jaríñagun jádaangiñe fariséogu jáma arúfudajatiña lilúrudun Moisés lun Jesúsu.

—Maésturu, buséntiwa waríjin badúgün ában seíni le láuti miláguru luágu lúmagiñe lan Búngiu biábin.

³⁹ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Gürígia wuríbatíña áni magúnfuliruntiña amúriajatiña seíni láuti miláguru, míchugúnbei ámu seíni joun lueí le asúseredubei lun proféta Jonás.

⁴⁰ Ladúga queí leréderun Jonás úrüwa wéyu úrüwa áriebu

lurágeirugu údu, ítara lúba gíñe neréderun, áu le Wügúri Garaúwarügüti, lídan numúaja úrüwa wéyu, úrüwa áriebu, según ligáburi jabájüdüni juríu dan. ⁴¹ Já meja aganoúbaña Nínive jásaaruba lídan luwéyuri agúseruni dánme jagúseragüdúniwa gürígia ja lánina dan le, ábame jíchugun jadúnrun ladúga sáansiguati jagáburi Nínivena dan le lapúrichijanbalin Jonás lugánute Búngiu joun, áni anája áu, ában weíriguti sügú láu Jonás, áni májatün jagáambunina. ⁴² Tásaaruba gíñe lurúeitena Súru lídan luwéyuri agúseruni dánme le jagúseragüdúniwa gürígia ja lánina dan le, ábame tíchugun jadúnrun, ladúga ñúbintu lídaangiñe lidíse-ágei uboú lun tagáambuni lichú láu Salomón, áni anája áu, ában weíriguti sügú láu Salomón, áni májatün jagáambunina.

Espíritu wuríbati le agíribuduti
(Lc 11.24-26)

⁴³ ‘Dan le láfuridun ában espíritu wuríbati lídaangiñe ában gürígia, ába ebugañaja lan lídan fulásu mábeiti áluaja leméraagun, dan madári láani, ába laríñagun lún-guarügü. ⁴⁴ “Nagíribuda tídoun núban to ñígiñe lubéi náfurida.” Dan le lagíribudun, ába ladáriruni gürígia buga ligía queísi ában muna to málatu, abuídajouáaru, aráanserúa. ⁴⁵ Ábati lídin, ába liábin jáu sédü espírituagu wuríbatimaatiña sügú láu, ába jebélurun sun jagía agánawa lídan gürígia ligía, wuríbatimájaliti le gádaanbalin sügú láu meja furúmiñe. Ítara lúba giñéti lasúseredun joun gürígia wuríbatíña ja lánina dan le.

Lúguchu Jesúsu jáma lamúlen
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Nígili Jesúsu adímureja joun gürígia, ligía tiábin lúguchu jáu lamúlenu. Ába jeréderun bougudi, buséntiña yebe jadímurejan lúma. ⁴⁷ Ába laríñawagún lun Jesúsu.

—Nuján búguchu jáma bamúlenu ya bougudi, buséntiña jadímurejan búma.

⁴⁸ Ába laríñagun Jesúsu lun le awísarubalin.

—¿Ca nóguchuboun, ca namúlenubaña?

⁴⁹ Ába larúfudun jawágun láni disípulugu, ába laríñagun.

—Añája nóguchubaña, jagía gíñe namúlenubaña, ⁵⁰ ladúga furúmieguarügü le adúgüti lugúndan Nóguchi le siélubei, ligía namúlenbei, nítu, nóguchu.

13

Jémpulu luáguti ábunaguti

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Wéyu ligía, ába láfuridun Jesúsu múnadagiñe, ába lañúurun láru dúna. ² Quei jagíbedagun gürígia le ñí lubei, ába ládinun tídoun ában ugúnein, ába lañúurun, ába jeréderun sun gürígia láru dúna. ³ Ába larúfudajan sarágu cátei joun láu jémpulu, ába laríñagun.

—Ñíñein ában ábunaguti, ába láfuridun ábunagua.

⁴ Lídan afúrujeina láani líla nádü, ába láburujan lídaangiñe luágun úma, ába jayábin dunúru, ába jeígini.

⁵ Líbiri, ába láburujan labádinaguoún dúbü le ñí lumuti úa lan sarágu múa, ába labouóchun furése ladúga majúlilin lan múa. ⁶ Dan le lásüdün wéyu, ába lásaurün queíti málagüle lan, ába loúnwen. ⁷ Líbiri ílaü, ába láburujan labádinaguoún jíyu, ába laweínamudun jíyu úara lúma, ába láfaruni. ⁸ Níñein lídaangiñe, áburujati lídoun múa buíti, alúbajouáti buídu, níjein lídaangiñe, íchuguti san águu luágu cáda ában águu, líbiri rúti úrüwa-wein, líbiri

daráandi. ⁹ Jugúya le garígeirugubei lun jagáambun, agáamba jumána.

Ca lan laníchigubei jémpulu le

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Ábati jayábin disípulugu, ába jaríñagun lun Jesúsu.

—¿Cásan uágu badímureja joun gürígia láu jémpulu?

¹¹ Ába laríñagun joun.

—Jugúya, subúdigüda láali Búngiu sun cátei arámudaguati le lánina larúeijan jun, ánjein jagía, siñáti jasúbudiruni. ¹² Le agúnfuliruti lúma inárüni le lagáambubei, líchugúba lánwoun lun, ánjein le maténirunti lun, gidáwarügübei murúsun larúgounga le lúmabei lueí.

¹³ Ligía nadímurejanbei joun láu jémpulu ladúga aríja jamáni le nadúgübei, ába jeréderun camá maríjintiña, agáamba jameí le naríñagubei, ába jeréderun úaga gunfaráanda jamá camá jamuga magáambuntiña. ¹⁴ Jawágu lagúnfulira lé meja laríñagubei proféta Isaías dan laríñagunbei.

Jugúya, jagáambuba, úabei gunfaráanda jumá, jaríjuba, ibídiñebei jun ca lan lílabei le jaríjubei,

¹⁵ ladúga deréeru janígi,

wuríbaaliti jagáambun,

murúñu líña jágu,

lun maríjin jumá láu,

magáambun láu jarígeirugu,

úa gunfaráanda jumá táu janígi,

magáragun jugúyame nun lun nareídaguagüdünün.

¹⁶ ‘Ánjeinti jugúya le nánigubei, fuleíseiwatün ladúga aríjatün láu jágu, agáamba jugúya láu jarígeirugu.

¹⁷ Ninárün jáu, sarágu jañá meja profétagu jáma ámu gürígia gúnfulitiña lúma Búngiu abúseerutiña jamúga jaríjinina quei jaríjinina jugúya guetó, maríjin jamútina,

buséntiña jamúga meja jagáambuni le jagáambubei jugúya, magáambun jamúti.

*Lafúnraanguagüdüni Jesúsu jémpulu luáguti ábunaguti
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)*

¹⁸ ‘Agáamba jumeíti le lílabei jémpulu luáguti ábunaguti. ¹⁹ Ja agáambubalin ugánu luáguti arúejani le lánina siélu áni úati gunfaráanda jamáni, ítara jáña quei úma le ídounbei láburuja lídaangiñe líla nádü, ába liábin Máfia, ába laságaruni ugánu buíti le ábunúbei tídaangiñe janígi. ²⁰ Dúbü le ñjín lubeí láburuja ílaü, ítara líña quei güri-gia ja agáambubalin ugánu, ába jerésibiruni láu ugúndani, ²¹ quei márügüdün lubeí buídu tídan janígi, madúrati jádan. Dánti le lachúlürün dan lun jóuchawagún lúma jeíbaajoún lueígiñe ugánu ligía, ába leíguadun jarúna. ²² Jíyu le ñjín lubeí láburuja ílaü, ítara líña quei güri-gia ja agáambubalin ugánu, weíritimaati jafúudun luágu cátei le lánina íbágaro le, ába leyéeduniña írisini. Sun le, ába láfaruni ugánu tídaangiñe janígi, mígiruntiti lun lalúbajoún jádan güri-gia jagía. ²³ Múa buíti le ñjín lubeí láburuja ílaü, ítara líña quei güri-gia ja agáambubalin ugánu, ába gunfaráanda jamáni, ába jíchugun ában alúbajoúni buíti. Añájein, ítara jáña quei ílaü le íchugubei san águu luágu ában, jíbiri quei le íchugubei úrüwa-wein, jíbiri quei le íchugubei darándi.

Jémpulu luáguti jíduru wuríbati labádinagua türígu

²⁴ Ábaya líchuguni Jesúsu jémpulu le joun.

—Arúejani le lánina siélu, ítara líña quei ában wügüri le ábunagubei ílaü buíti lídan lufúlasun, ²⁵ dan añája lan sun ja ñíbaña arúmuga, ába lebélorun ában lágani labúreme fulásu ligía, ába lábunun jíduru wuríbati labádinagua türígu, ába lídin. ²⁶ Dan le laweínamudun türígu ába

legélewejan, ába gíñe lachúlaagun jíduru wuríbati. ²⁷ Ába jóúdin músu, ába jaríñagun lun jayúbudiri. “Wayúbudiri, ánjein buídu lubeí ílaü le bábunagubei bumúanrugu, ¿jalíagiñésan lasálira jíduru wuríbati le?” ²⁸ Ába laríñagun iyúbudiri joun. “Ladúga ában ágani le.” Ábati jaríñagun músu lun. “¿Buséntibu lun wájulajani jíduru wuríbati le?” ²⁹ Ába laríñagun joun. “Uá, ladúga dánme jájulajani jíduru wuríbati, julá jíñein lin gíñe türígu úara lúma. ³⁰ Ígiragubei jumeí lun lawéinamudun úara daríme lidáani alúbajani, ábame naríñagun joun ñadágimeintiña lun jájulajani jíduru wuríbati furúmiñe, ábame jagúraguni lun lágudúniwa, lárigiñeme, ábame jareíduni türígu tídan lágei.”

Jémpulu luáguti tíla mostása

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Rúlumuti gíñe Jesúsu jémpulu le joun.

—Ítara líña arúejani lánina siélu quei ában tíla mostása le lábunubei ában wügúri lufúlasunrugu. ³² Tíla mostása, ligía ílaü ñúraütimaabei lídaangiñe sun ílaü, áni dan labouchun, ligía weíritimaabei lídaangiñe sun nádü, ába liábin lun ábanbei lan wéwe weíríti darí lun jayábin dunúru adúga jádibu luágu lilímun.

Jémpulu luáguti ísi

(Lc 13.20-21)

³³ Rúlumuti gíñe jémpulu le joun.

—Ítara líña arúejani le lánina siélu quei ísi le tagúbudubei ában wúri tídan úrúwa líburu fulúwaaru, ába terésirun sun fulúwaaru tugúya.

Ca lan lébunabei líchuguni Jesúsu jémpulu buri le

(Mr 4.33-34)

³⁴ Láu jémpulu laríñagei Jesúsu sun cátei le joun güirígia, maríñagunti ni cáta joun mayúsurunga jémpulu. ³⁵ Sun cátei le, lun lagúnfulirun le laríñagubei meja Búngiu liyúmulugugiñe proféta.

Nadímurejaba láu jémpulu jun,
nafúnraanguagüdübei cátei lé buri meja arámudaguabei
jun lúmagiñe nadúgüni uboú.

Lafúnraanguagüdüni Jesúsu jémpulu le luáguti jíduru wuríbati labádinagua türígu

³⁶ Ába lounajaniña Jesúsu güirígia jábiñoun, ába lebélu-run múnadoun, ába jayábin láni disípulugu, ába jaríñagun lun.

—Furáanguagüdabei jémpulu le luáguti jíduru wuríbati woun.

³⁷ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Áu le Wügúri Garaúwarügüti, áu le ábunagubalin ílaü buíti, ³⁸ múa, ligía uboúbei, ílaü buíti, jagía güirígia ja lílana larúeijan Búngiu, jíduru wuríbati, jagía güirígia ja lánigu Máfia, ³⁹ áganiti le ábunubalin jíduru wuríbati, Máfia méme, alúbajani, ligía lagúmunchunbei uboú, ja alúbajabaña, ánjeligu. ⁴⁰ Ítara quei labúdajóuniwa jíduru wuríbati ába lágurún wáturugun lun lágudun, ítara lúba gíñe lasúseredun dánme lagúmunchun uboú, ⁴¹ áu le Wügúri Garaúwarügüti, nouñajabaña náni ánjeligu asá-garaña sun ja afígoungüdübaña ámu, jáma ja adúgübaña wuríbati, lídaangiñe narúeijan, ⁴² ábame jácharaguniña lídoun wátu geméti lánina máfiougati. Ábame jayájua-
jan ñi, ábame lacúnrinjan jári. ⁴³ Jámeti adúgübalin le lubesbei Búngiu, ábame jámiridun quei wéyu lídan larúeijan Wáguchi Búngiu. Agáamba jumána, jugúya le garígeirugubei lun jagáambun.

Jémpulu luáguti irisini le arámudúañubei

⁴⁴ ‘Ítara líña arúejani le lánina siélu quei irísini le ará-mudúañubei lábugiñe múa. Ladárierei ában wügúri irísini ligía, ábaya larámuduni ñi méme, le luweírin lugúndan, ába lídin, ába lalúguruni sun le lúmabei, ába lagáñijani fulásu ligía.

Jémpulu luáguti pérta le weírubei ebégi

⁴⁵ ‘Ítara líña gíñe arúejani le lánina siélu quei ában alúgurajati le eíbugañajabei áluaja pérta fínuti, ⁴⁶ dánti ladárirun ában le weíruti lebégi, ába lídin, ába lalúguruni sun le lúmabei, ába lagáñijani pérta ligía.

Jémpulu tuáguti séni

⁴⁷ ‘Ítara líña gíñe arúejani le lánina siélu quei ában séni to agurúboun baránaja, ába tañúgun sun jawúyeri úduraü. ⁴⁸ Dan tabuínchun, ába jacháwarunun esénijatiña lárún béya, ába jañúurun ñi anúadajaña úduraü, ába jareí-duniña ja buídubaña, ába jachágaruniña ja wuríbabaña. ⁴⁹ Ítara lúba dánme lagúmuchun ubouú, jayábiba án-jeligu lun jafánreinruniña ja buídubaña jádaangiñe ja wuríbabaña. ⁵⁰ Ábame jádaruniña ja wuríbabaña lídoun wátu geméti lánina máfiougati, ñíba lubéi jayájuaja, acún-rijame jári.

Irísini buri iséri lúma binádu

⁵¹ Ábati lálügüdüniña Jesúsu, laríñaga joun.

—¿Gunfaráanda jumútisan sun cátei le?

Ába jaríñagun.

—Ánja, Wabúreme.

⁵² Ábati laríñagun joun.

—Dan le liábin ában arúfudajati lilúrudun Moisés lun gunfaráanda láni luáguti arúejani le lánina siélu, ába ítara lan quei ában iyúbudiri le gaságaraditi cátei iséri buri lúma cátei binádu buri lídaangiñe lirísini

lun líchuguni joun tílana lúban dan le jemégeiruni, queígubeirügü, gayáraati larúfudajan joun güriía luágu lilúrudun Moisés lúma gíñe luágu cátei le narúfudajabei, áu le Jesúsu.

Jesúsu lídan fulásu le gíribei Nazarét

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³Dan lagúmuchunbei líchuguni Jesúsu jémpulu buri le, ába lídin ñígiñe, ⁵⁴ába lachúlürün lageíroun. Ába lagúmeserun arúfudaja tídan jalígílisin juríu to lídaanboun fulásu ligía, ába laweíridun janígi güriía, ába jaríñagun.

—¿Jalíasan lafúnrendeirei wügúri le sun lichú áu le? ¿Ída liñásan gayára láani miláguru buri le adúga? ⁵⁵Liraúga saráfangei le, María lúguchuboun, líbugaña Jacóbo, José, Simón lúma Júdas, ⁵⁶ya gíñe jagánawa lamúlenu jáma lítunu wádan. ¿Jalíagiñeti lasúbudirei sun le?

⁵⁷Ába jamájarun lun jerésibiruni. Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Sun güriía jínsiñeti ában proféta joun, mámarügaali ligía lídaangiñeti fulásu le ñí jabei o tílana lan jában.

⁵⁸Madúgüntiti sarágu miláguru ñi ladúga maffínen jamá luágu.

Louñwen Juan le abásteragüdjabei

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

14

¹Lídan dan ligía, ába lagáambun Heródes, le gumándan lídan fulásu le gíribei Galiléa, luágu Jesúsu, ²ába laríñagun joun ja lúmabaña.

—Juan le abásteragüdjabei le, sará jádaangiñe jiláaña, ligía gabáfu lubei lun ladáagun miláguru.

³ Lé meja suséreelibeí, daúlumuti meja Heródes Juan, ába lagúraguágüdüni láu güiringüri tueígiñe Heródias tó meja lúmari Felípe, le lamúlen. ⁴ Aríñagaalí meja Juan lun Heródes luágu moun láni lagámaridunun lúmari lamúlen, madúgünti Heródes gásu láu.

⁵ Busénti yebéti Heródes láfaruni Juan jilágubei, ladúga lanúfude jaweí güri-gia, madúgun lumúti ladúga sun lan güri-gia affñetiña luágu proféta lan Juan. ⁶ Dánti le efédujani luágu lagúnfulirun Heródes irúmu, ába tiábin tiraú Heródias, ába tabínajan jagíbugiñe amísurajouítiña, léti línsiñe tabínajan lun Heródes, ⁷ ába laríñagun tun láu fiñún luágu líchugubei lan furúmieguarügü cátei le tamúriajan lúma tun. ⁸ Ábati taríñagun tóguchu tun lun tamúriajani lábulugu Juan le abáste jilágubei, ladúga, lun jíchuguni tun lídan ában asiedu, ába tamúriajani lúma ítara.

⁹ Ába lírudagun Heródes lueígiñe cátei le, quei aríñaga láali lan láu fiñún, agáamba jameí amísurajouítiña, ába laríñagun lun líchugúniwa tun. ¹⁰ Ábati laríñagun lun ladúrürúniwa lábulugu Juan furísunrugu, ¹¹ ába janúgüni lídan ában asiedu, ába líchugúniwa tun irájü tugúya, ába tíchuguni tun tóguchu.

¹² Ábati jayábin l-íñagun tun láu fiñún luágu lanigu Juan, ába janúgüni lúgubu, ába jábununi, lárigiñe, ába jóúdin awísarei Jesús.

*Líchugun Jesús eígini joun seíngü mílu wügüríña
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)*

¹³ Dan lagáambuni Jesús cátei le, ába lídin nígiñe jáurügü láni disípulugu tídan ában ugúnein lídoun ában fulásu mageírawati. Ába jasúbudiruni güri-gia, ába jáfuridun lídaangiñe buri aúdü, ába jóúdin lárigi, eíbu. ¹⁴ Dan

larárirun Jesúsu tídaangiñe ugúnein, ába laríjin luágu sarágu jaña lan gürígia jagía, ába jagúdemedagun lun, ába lareídaguagüdüniña ja sándibaña jádan. ¹⁵ Queíti agúñedeinaali lubeí, ába jaríñagun láni Jesúsu disípulugu lun.

—Dárüjalitia áni úatiña gürígia aganoútiña lídan fulásu le. Oúnaja baña gürígia ja, ñúdüñ jamámuga lídoun buri lirájüñü fulásu yaráfa agáñija eígini lun jeigin.

¹⁶ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Mídinbaña, rújuma eígini joun.

¹⁷ Ába jaríñagun lun.

—Seíngü rügúñoun fein wáma ya, jáma bián úduraü.

¹⁸ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Barújumoun nun ñájoun.

¹⁹ Ába laríñagun joun gürígia lun jañúurun luágu jí-duru. Ába lanúgünun seíngü fein jáma bián úduraü jagía lújaburugu, ába laríjin siélun, ába leteíngiruni Búngiu tuágu. Ábati lagúbachagunun fein, ába líchugunun joun láni irun Jesúsu tídaangiñe ugúneidisípulugu, ába jafánreinjanun jádan gürígia. ²⁰ Sun jagía joutiña quimúle, lárigiñe, ába jabuínchagüdün dúusu faníñe táu to ígiragutu. ²¹ Seíngüñanu mílu wügúriña eígitiña, mabájüdünga würiña jáma irájüñü.

Leíbugun Jesúsu ligíbuagu dúna

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Ába loúnajaniña Jesúsu láni disípulugu lubá tídan ugúnein tugúya lun jánjiñuragun loubáfurugun sun niján lan oúnajaña gürígia águyu. ²³ Lásun loúnajaniña, ába laweíñrun lábugua luágun wúbü ayúmuragua lun Búngiu. Dan le lagúñedunbei, ñíñein Jesúsu lábugua, ²⁴ sun nún-guran tan ugúnein lamídan dúna. Ába láfarajan lugúdi

barána tuágu ugúnein ladúga tubárouñein lan garábali.
²⁵ Ába liábin Jesúsu jawágun lubá larúgan, eíbugeina
 ligíbuagu dúna. ²⁶ Dan jaríjini láni disípulugu eíbugeina
 ligíbuagu dúna, ába janúfudedagun, ába jagúaragun láu
 anúfudei.

—¡Úfiaü!

²⁷ Ába ladímurejan Jesúsu joun, ába laríñagun joun.

—¡Ragújuma anígi, áu le, manúfueda jumá!

²⁸ Ába laríñagun Pédro lun.

—Nabúreme, ánjein amúrü lubeí, eíbugagüda bána gíñe
 ligíbuagu dúna chülú le ní bubei.

²⁹ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Jigábuti.

Ába larárirun Pédro tídaangiñe ugúnein, ába lagúme-
 serun eíbuga le ñíjin lubeí Jesúsu ligíbuagu dúna. ³⁰ Dan le
 lasándiruni lére garábali ába lanúfudedagun, ába lagúme-
 serun abúlucha, ába lagúaragun.

—¡Séfu bána Nabúreme!

³¹ Ába lárügüdüni Jesúsu lújabu, ába laríñagun lun.

—¡Louguati gíñe bafíñen! ¿Ca uágu lalouguada
 bafíñen?

³² Dan jádinun tídown ugúnein, ába lagálumadun
 garábali. ³³ Játi buga tídaanbaña ugúnein, ába jájudura-
 gun ligíbugiñe Jesúsu, ába jaríñagun.

—Inárüni luágu Liraú ban Búngiu.

*Lareídaguagüdüniña Jesúsu sánditiña Genésaret
 (Mr 6.53-56)*

³⁴ Ába jánjiñuraguni dúna, ába jachúlürün Genésaret.
³⁵ Dan le jíchugunbei lílana fulásu fe luágu Jesúsu lan,
 ába jabúruchaguagüdüni lídan sun fulásu ligía, ába

janúgüniña sun sánditiña le ñíjin lubeí. ³⁶ Ába jayúmura-
gun lun lun lígirun lúnrüü jagúuruni táru lanáangun,
sun ja agúurubarun, areídaguátiña.

15

*Cátei le marúmadagüdünbaliña güriúa ligíbugiñe Búngiu
(Mr 7.1-23)*

¹ Ába jayábin fiú fariséogu jáma arúfudajatiña lilúrudun
Moisés, ñúbintiña ubúrugugiñe Jerusalén lúmoun Jesúsu,
ába jaríñagun lun.

² —¿Ánsan jájalachagunbalin báni disípulugu binádu
jagáburi weýaaña mútu? Magúñfuliruntiña láu
lachibúniwa újabu lubá eígini, según wagáburi.

³ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—¿Ánti gíñe jájalachagunbalin lerérun Búngiu lun
jafálaruni binádu jigáburi? ⁴ Laríñajare Búngiu. “In-
ébe jamá bagúbürigu bun, le anábagubaliña lagúbürigu,
jilála.” ⁵ Ánjeinti jugúya, aríñagatün luágu gayára lan
laríñagun ában güriúa lun lúguchi o tun lúguchu. “Siñáti
níderagunibu ladúga sun le nómabei, aríñagaadina luágu
lun lan níchuguni lun Búngiu”, ⁶ luágu furúmieguarügü
lan le aríñaguti ítara, mámaali lan lúnti líderaguniña
lagúbürigu. Láu líra mebégigüda jumáli lagúmadijan
Búngiu lun jafálaruni binádu jigáburi. ⁷ ¡Biángua tigíbu
jugúya le! Linárün proféta Isaías laríñagunbei juágu ítara.
⁸ Jayumárurügü güriúa ja jíchiga inébesi nun, líña
Búngiu,

ánjein tídan janígi, mebéresentiña náu.

⁹ Málati jájuduragun nun,

ladúga le rügüñein jagúmadijan wügüriña jarúfudaja.

¹⁰ Ábati lagúarun joun güriúa, ába laríñagun joun.

—Agáamba jumá, gunfaráanda jugúyame. ¹¹ Mاما eíginí le leígubei gürígia adúgübalin lun marúman lan ligíbugiñe Búngiu, dimúrei wuríbati le laríñagubei wügúri, ligía adúgübalin lun marúman lan.

¹² Ábati jayábin disípulugu lúmoun Jesúsu, ába jaríñagun lun.

—¿Subúditisan bun luángiu lun jafálaruni binádu jiggu wuríba lan láburujan dimúrei le baríñagubei joun fariséogu?

¹³ Ába laríñagun joun.

—Furúmieguarügü nádü to máma lábunun Núguchi Búngiu le siélubei, lájulúba láu sun lílagüle. ¹⁴ Ígira jumáña, maríjintiña ja adúndejaña maríjintiña jáledi jagía. Áni ánjein adúndeja ában maríjinti ában maríjinti líledi, jeíguaduba biángubei jagía lídoun ában júyu.

¹⁵ Ábati laríñagun Pédro lun Jesúsu.

—Furáangugüdabeí jémpulu le woun.

¹⁶ Ába laríñagun Jesúsu.

—¿Úati gíñe gunfaráanda jumá? ¹⁷ ¿Úati gunfaráanda jumá luágu sun lan le ebélurubei lídoun iyúmaü, ába lídin lídoun urágei, lárigiñe ába láfuridun lídaangiñe úgubu? ¹⁸ Ánjein dimúrei le áfuridubei lídaangiñe iyúmaü, tídaangiñe anígi liábin, ligíati adúgübalin wügúri lun marúman lan ligíbugiñe Búngiu, ¹⁹ ladúga tídaangiñe anígi láfurida samínaü wuríbati, áfarajani, adultériu, salúfuri, íweru, iyéeni, marásualugu. ²⁰ Ligía buri cátei le adúgübalin wügúri lun marúman lan, ánjeinti leigíniwa machibúnga újabu según jagáburi juríu marúmadagüdün lumúti ligíbugiñe Búngiu.

*Ában wúri teréncha to afíñeruboun luágu Jesúsu
(Mr 7.24-30)*

²¹ Ába láfuridun Jesúsu ñígiñe, ába lídin lídoun buri fulásu geyégua láu fulásu le Tíro lúma Sidón. ²² Ñíñoun ában wúri jádaangiñetu Cananítagu aganoúti lídan fulásu ligía, ába tiábin luágun Jesúsu agúarajeina.

—¡Nabúreme, ladúgawagun David, gudémená bun! Ní-jein ában espíritu wuríbati tuágu nisáani, weíriti tasúfurirun lurúma.

²³ Moúnabun lumútu Jesúsu. Ábati jayábin disípulugu, ába jayúmuragun lun, ába jaríñagun.

—Adúgabei le tamúriajabei búma, ladúga nuteíntia agúarajeina wárigi.

²⁴ Ába laríñagun Jesúsu.

—Jóun rügúñein gürígia féridijaña ja Israelítagu loúnajana Búngiu lun níderaguniña.

²⁵ Ába tiábin wúri tugúya, ába tájuduragun ligíbugiñe, ába taríñagun.

—¡Nabúreme, íderagua báana!

²⁶ Ába laríñagun Jesúsu tun.

—Lúnti níderaguniña numútuniña ja juríu furúmiñe, mabuídunti lun tagídarúniwa fein jaweí isáanigu lun tíchugúniwa joun oúnli.

²⁷ Ába taríñagun.

—Ánja, Nabúreme, láu sun líra, gayáraati jeígini oúnli ífei le áburujati lueígiñe jadábulan jabúriña.

²⁸ Ábati laríñagun Jesúsu tun.

—Wúri, ¡weíriti gíñe bafíñen! Susérelá le babúseerubei. Lúmagiñe óra ligía, ába tareídagun tisáani.

Lareídaguagüdüñ Jesúsu sarágu sánditiña

²⁹ Ába láfuridun Jesúsu ñígiñe, ába lachúlürün lárundúna Galiléa, lárigiñe, ába laweínrun luágun ában wúbü, ába lañúurun ñi. ³⁰ Ába jayábin sarágu gürígia le ñíjin

lubeí barüína jagía meŕbuguntiña, maríjintiña, maríña-guntiña, danímaati jarúna, jáma sarágu jawúyeri sánditiña. Ába jíchuguniña lubádu lugúdi Jesúsu, ába lareídaguagüdüniña. ³¹ Ába laweíridun janígi gürígia láu jaríjin adímurejaña jamá já meja maríñagadibaña, areídagua ja danímaabaña arúna, eíbuga ja meŕbuguñajabaña, aríja ja maríjiñajabaña. Ába jagúmeserun adímureja weírigu luágu Jabúngiute Israelítagu.

Líchugun Jesúsu eígini joun gádürü mílu wügúriña
(Mr 8.1-10)

³² Ábati lagúarun Jesúsu joun láni disípulugu, ába laríñagun joun.

—Gudémetiña gürígia ja nun ladúga úrüwaali wéyu jáu núma ya áni úaali ni cáta jáma lun jeígin. Mabúseeruntina nouñajaniña jábiñoun meíginga, dagá líñein falálau jawágu úmada.

³³ Ábati jaríñagun láni disípulugu lun.

—¿Ída lubáti wadárirun eígini joun sarágu gürígia ya lídan fulásu le ní lumuti úa jamá aganoútiña?

³⁴ Ába lálügüdüniña Jesúsu.

—¿Átiriñoun fein júma?

Ába jaríñagun.

—Sédü, jáma biánraü úduraü.

³⁵ Ába laríñagun joun gürígia lun jañúurun múarugu,

³⁶ ába lanúgünun sédü fein jáma úduraü jagía lújaburugu, ába leteíngiruni Búngiu. Ába lagúbachagunun fein, ába líchugunun joun láni disípulugu jáu sun úduraü, ába jafánreinjanun joun gürígia. ³⁷ Jouítiña súngebui quimúle, buíngüda gíñe sédü faníñe táu to ígiraguboun.

³⁸ ¡Gádürüñanu mílu wügúriña eígitiña, mabájüdünga

würíña jáma irájüñü! ³⁹ Lárigiñe, ába loúnajaniña Jesúsu güriǵia águyu, ába ládinun tídoun ugúnein, ába lídin loúbawagun Mágdala.

16

Jamúriajan fariséogu jáma saduséogu ában seíni le láuti miláguru

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Ába jóúdin fariséogu jáma saduséogu aríjei Jesúsu. Lun jáburugüdüni tídoun sádara, ába jaríñagun lun lun larúfudun ában seíni láuti miláguru le siéluǵiñeti joun, afíñe jamámuga luágu lúmagiñe lan Búngiu líabin. ² Ába laríñagun joun.

—Rábounwéyu, ába jaríñagun. “Buídubei dan ladúga funáti siélu.” ³ Bináafin, ába jaríñagun. “Wuríbabei dan ugúñe ladúga funáñu líña siélu áni jamúñounga.” ¡Bíán-gua tigǵbu jugúya le! Subúđiti luáguđi ligáburi dan jun, áni ibíđiñeti jun luágu chülújali lan lidáani asálbaruni. ⁴ Güriǵia wuríbatiña, múaraantiña ja, amúriajatiña seíni láuti miláguru lun jafíñerun luágu áu lan anúǵübei asálbaruni joun güriǵia. Wel, marúfudúnbei ámu seíni joun lueí liseíni Jonás.

Ába lígiruniña, ába lídin.

Ítara líña jarúfudajan fariséogu quei ísi

(Mr 8.14-21)

⁵ Dan le jájiñuragunbei disípulugu lúma Jesúsu loubáfurugun dúna, bulíei jamúti janúǵün fein. ⁶ Ábati laríñagun Jesúsu joun.

—Toúnigüa jumátia júngua lueí jísite fariséogu jáma saduséogu.

⁷ Ába jagúmeserun disípulugu aríñaga jámagua.

—Ladúgattia manúgün wamá fein laríñagunbei ítara.

⁸ Ába lasúbudiruni Jesúsu, ába laríñagun joun.

—¿Ca uágu jadíjerida luágu úa tan fein júma? ¡Louguati gíñe jaffñen! ⁹ ¿Úagili gunfaráanda jumá, marítangun jugúya tuágu seíngü fein to nafánreinjaboun jádan seíngü mílu wügúriña lúma átiriñein lan faniñe táu ígiragutu? ¹⁰ ¿Bulíeiguatün funásan tuágu sédü fein to nafánreinjaboun jádan gádürü mílu wügúriña lúma átiriñein lan faniñe táu ígiragutu? ¹¹ ¿Ída liñági meféen jubeí luágu máma lan tuágu fein nadímureja dan le naríñagunbei jun lun jónigiragun júngua lueí jísite fariséogu jáma saduséogu?

¹² Ába gunfaráanda jamáni luágu máma lan luágu tísitena fein laríñaga joun, lueí lan arúfudajaní le jáni fariséogu jáma saduséogu lawéridiraña.

Laríñaguni Pédro luágu Jesúsu lan Crístubei

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Dan le lachúlürün Jesúsu ubúругu Cesaréa le Filípo ába lálügüdüniña láni disípulugu.

—¿Cátanasan lídan jarítangun gürígia, áu le Wügúri Garaúwarügüti?

¹⁴ Ába jaríñagun.

—Añájein aríñagutiña luágu Juan lan lé meja abáster-agüdajabei amúrü, jíbiri aríñaga luágu Elías ban, añájeingua aríñagutiña luágu Jeremías ban o ámu lan proféta.

¹⁵ Ábati laríñagun joun.

—Ánti jugúya, ¿cátanati lídan jarítangun?

¹⁶ Ába laríñagun Simón Pédro lun.

—Crístu le Liraú Búngiu le wínwanbei amúrü, le ñübinbei asálbaraña gürígia ubouágu.

¹⁷ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Fuleíseiwatibu Simón, liraú Jonás, ladúga máma lasúbudirágüdün ni ába gürígia cátei le bun, lasúbudirágüdün Núguchi Búngiu le siélubei bun. ¹⁸ Naríñajare bun luágu Pédro lan amúrü, líla íri ligía, “dúbü”, luáguba ébuu le nábunaguoun nilígilisin, áni ni íbini ouweni mabáfubei tuágu. ¹⁹ Níchugubei ligélen arúejani le lánina siélu bun, le cátei le uáguti baríñaga luágu moun lan jadügüni affñetiña, ligía gíñe uágubei laríñaga Búngiu luágu siñá lan ladügúniwa, le cátei le uáguti baríñaga luágu gayára lan ladügúniwa, ligía gíñe le uágubei laríñaga Búngiu luágu gayára lan ladügúniwa.

²⁰ Ábati laríñagun Jesúsu joun láni disípulugu lun maríñagun jamá ni ca un luágu ligía lan Crístubei.

Ladímurejan Jesúsu luágu louñwen

(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22–27)

²¹ Lúmagiñe dan ligía, ába lagúmeserun Jesúsu aríñaga joun láni disípulugu furáangu luágu lúnti lan lídin Jerusalén, luágu gíñe jasúfuriragüdübei lan wügúriña weírigutiña lídan jaffñen juríu, jáma jábutigu jafádirigun juríu, jáma arúfudajatiña lilúrudun Moisés. Aríñagati joun luágu láfarúba lan jilágubei, áni lásaaruba lan luágu lúruwan wéyu. ²² Ába ladíñurun Pédro láu Jesúsu ñígiñe murúsun, ába laríñagun lun táu sun lanígi.

—¡Mabúseeraleí Búngiu líra, Nabúreme! ¡Siñáti lasúseredun cátei le bun!

²³ Ába lagáraragun Jesúsu, ába laríñagun lun Pédro.

—¡Dísebá nueí, Máfia! Babúseerúña beréderuni ladügúniwa lugúndan Búngiu. Masáminaruntibu quei Búngiu, basáminarun quei wügúri.

²⁴ Ábati laríñagun Jesúsu joun láni disípulugu.

—Le busénti lafálarunina, bulfeileí cáteiñein lan, awándaleí sun luwúyeri asúfuriruni le lúnbei liábin lun nueígiñe queísi lanúgüni ában wügúri lugúruwan, falálana. ²⁵ Ladúga le abúseeruti leséfuragun lúngua ya ubouágu leféri-dirubei ibágari le magúmuchaditi, ánjein le ánjabei leféri-diruni libágari ya ubouágu nueígiñe, libíjubei ibágari le magúmuchaditi siélu. ²⁶ ¿Cági ju lan lun gürígia lagáñeiruni sun le lánina ubou le, leféri-direime lubára siélu? Úati ni cáta lánina ubou le áuti gayára lan lagáñijan gürígia ubáraü siélu. ²⁷ Nagíribuduba, áu le Wügúri Garaúwarügüti, úara jáma náni ánjeligu, niábinba láu uweíriguni le meme láni Núguchi. Ábameti nafáyeiruniña gürígia quei ligáburi le adúga jamáalibei. ²⁸ Ninárün jáu luágu añajein lan jádaangiñe ja yábaña guetó, moúnwenbaña daríme jaríjini liábin narúeijan, áu le Wügúri Garaúwarügüti.

17

Lámuñedagun larijín Jesúsu

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Sísi wéyu lárigiñe, ába lanúgüniña Jesúsu Pédro, Jacóbo, lúma Juan le lamúlen Jacóbo, ába lídin jáu luágu ában wúbü íñuti, jagía rügúñanu ñi. ² Ába lámuñedagun larijín Jesúsu ñi jagíbugiñe, ába lámiridun ligíbu quei wéyu, ába tájarudun lanáangun quei larúgounga. ³ Sódini ába jaríjini Moisés lúma Elías (já meja abágaridubaña lídan dan le sügújalibei) ayánuja lúma Jesúsu. ⁴ Ába lariñagun Pédro lun Jesúsu.

—Nabúreme, ¡lídan dan awánja lan ya! Ánjabu busén, adúga wagíame úrüwa dibásein ya, ában bun, ában lun Moisés, ában lun Elías.

⁵ Dan niján lan Pédro adímureja, ába liábin ában juánriñu mirítí, ába louburaguniña, ába lagaambúniwa ában umálali lídaangiñe juánriñu ligía le aríñagubei.

—Niján niraú le jínsiñebei nun, le aúbei oúnwenbun lan nugúndan, adúga jumeí le lubeíbei.

⁶ Dan jagáambuni disípulugu, ába jabúluchagun láu jagíbu múarugu le luweírín janúfude. ⁷ Ába liábin Jesúsu jawágun, ába lagúrurun jawágu, ába laríñagun joun.

—Sarájuma, manúfudeda jumá.

⁸ Dan le jaríjinbei, maríjinjaña ámu lueídügü Jesúsu.

⁹ Dan le arárireina jamáni wúbü, ába laríñagun Jesúsu joun.

—Mabájudagua jumeítia cátei le aríja jumáalíbei lun ni ában daríme saráadina, áu le Wügúri Garaúwarügüti, lídaangiñe oúweni lúnya nabágaridun.

¹⁰ Ábati jaríñagun disípulugu lun Jesúsu.

—Guetó subúdi wamáali luágu amúrú lan Crístubei. Quei ítara líña lubeí, ¿cáti uágu jaríñaga arúfudajatiña lilúrudun Moisés luágu lúnti lan liábin Elías lubáragiñe liábin Crístu?

¹¹ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Inárüni luágu liábinba lan Elías, ábame líchugun sun cátei lídoun lubúdubu, ¹² áni naríñajare jun luágu ñúbinjali lan Elías, masúbudirun jamúti gürígia, adúgarügü jamúti sun le jabúseerubei láu. Ítara lúba gíñe jasúfuri-ragüdünina, áu le Wügúri Garaúwarügüti.

¹³ Ábati jasúbudiruni disípulugu luágu Juan lan lé meja abásteragüdjabei, ligía lan Elíasbei le uágubei ladímureja Jesúsu.

*Lareídaguagüdün Jesúsu ában irájü gouwejaditi
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Dan le jachúlürünbei le ñíjin jabeí güriǵia, ába liábin ában wüǵüri lúmoun Jesúsu, ába lájuduragun ligǵbugiñe, ába laríñagun lun.

¹⁵ —Nabúreme, gudémelá nisáani bun, goúwejaditi, weirititi lasúfurirun, níjein dan jeíguati wáturugun, níjein dan dúnarugun. ¹⁶ Barú numuti ñájoun joun báni disípulugu, siñá jamuti areídaguagüda.

¹⁷ Ába louñabun Jesúsu.

—ǵüriǵia maffíneraditiña, güriǵia wuríbatíñal! ¿Átiribeísan dan lun neréderuni júma lubá gayára lan jaffínerun nuágu? ¿Ídame lagúmucha maffíñeni le jídaanbei? Barújumei irájü ligía ñájoun.

¹⁸ Ábati ladeínjan Jesúsu lun espíritu wuríbati ligía, ába láfuridagüdüni lídaangiñe lúmagiñe óra ligía, ába lareídagun irájü le.

¹⁹ Lárigiñe, ába jadímurejan disípulugu lúma Jesúsu jábugua, ába jálügüdüni.

—ǵásan uágu siñá wabalin espíritu wuríbati ligía asá-gara?

²⁰ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Ladúga liloúguan jaffíñen. Ninárün jáu luágu án-jein lan ibíja jubeí fe íbini ñúraüraü lan quei ában tágu mostása, jaríñaguba lun wúbü le. “Gidába yágiñe, beíba lídoun ámu fulásu”, ábame lagídarun wúbü ligía. Úabei ni cáta jásiñerun ánjein ibíja jubeí fe le tímatimaati.

²¹ Ánjeinti jíbe espíritugu ja, láu rüǵüñein ayúmuraguni lun Búngiu lúma ayúnaruni gayára lan jaságarúniwa.

Ladímurejanya Jesúsu luágu louñwen

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Dan le eíbugeina jamá úara louñawagu Galiléa, ába laríñagun Jesúsu joun luágu ledéregerúaba lan, ligía

le Wügúri Garaúwarügüti, jájaburugun wügúriña wurí-batiña, ²³ ábame jáfaruni jilágubei, áni lásaaruba lan lídaangiñe ouweni luágu lúruwan wéyu. Ába jírudagun sarágu dan le jagáambuni cátei le.

Lafáyeirúniwa tiseínsuna témpulu

²⁴ Dan lachúlürün Jesúsu jáma láni disípulugu Capernaúm, ába jóudin ja agúburajabalin tiseínsuna témpulu to Jerusalénboun lúmoun Pédro, ába jaríñagun lun.

—¿Mafáyeijantisan jumáesturun tiseínsuna témpulu?

²⁵ Ába loúnabun Pédro, ába laríñagun lun.

—Afáyeijati.

Dánti lebélorun Pédro múnadoun, ába lálügüdüni Jesúsu Pédro lubáragiñe gayára lan ladímurejan.

—¿Ída líña baríjin lun líra, Simón? ¿Cátaña jagúbura-jabaña urúeigu ja lánina uboú le, jásan lílana fulásu ódi ja teréncha?

²⁶ Ába laríñagun Pédro lun.

—Ja teréncha.

Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Játi lílana fulásu jáledi moún lumuti lubeíti jafáyeijan, áu le Liraú Búngiu, moún lumuti nafáyeijan tiseínsuna lúban Nóguchi. ²⁷ Lun magáñidagüdün wamá ni ában, beíba, ábame bachúrunun bürúnjüre dúnarugun, ábame badígini furúmiñeti úduraü le eígiti bun. Badáriruba ában seínsu liyúmulugu úduraü ligía, buídurügübei lun bafáyeijan wawoúgua láu, ábame bafáyeiruni.

18

¿Cáteisan weírigutimaabei lídan larúeijan Búngiu?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Lídan dan ligía, ába jayábin disípulugu lúmoun Jesúsu, ába jálügüdüni.

—¿Cáteisán weírigutimaabei lídan larúeijan Búngiu?

² Ába lanúgün Jesúsu ában irájü, ába líchuguni jamídan jámagua, ³ ába laríñagun.

—Nínáriün jáu luágu ánjaün lan mayábin lun jítaradun quei irájüñü, mebélubadün lídoun larúeijan Búngiu.

⁴ Ítara líña lubeíti, le ñúraüti lanáangun lúngua, ñúbin ligía lun ítarabei lan quei ában irájü, ligía weírigutimaabei lídan arúeijani le lánina siélu. ⁵ Gürígia gíñe le erésibiruti ában irájü lídan níri resíbi lumútina gíñe.

Luríban lafigoungüdúniwa ában gürígia

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ ‘Furúmieguaügü le afígonngüdüti ában jádaangiñe ja isérigiñabaña lídan jafíñen nuágu, buítimaati jamúga lun lun lagurúniwa baránajoún láu ában oúnwenbun dúbü le amúligüleí güráñu luágu ligína sügú láu ladúgüni cátei líra. ⁷ ¡Wuríbati lun ubou, níjein lán buri cátei le afígonngüdúbaliña gürígia! Súnwandan ñíbei lan, áni ¡fugiábu le wügúri le lébunabei!

⁸ ‘Ligía ánjein lubeí lafigoungüdúbadibu lubeí bújabu o bugúdi lan, dírúbei, fíbei díse buáriua, buítimaati lun bebélurun siélun májabuga o magúdiga, sügú láu badarún láu biángubei bújabu luma biángubei bugúdi máfiougatin le ní lubei wátu le méñeguchadibei. ⁹ Ánjein bágu lubeí afígonngüdúbadibu, sagábei, fíbei díse buáriua, buítimaati lun bebélurun siélun máguga sügú láu badarún láu biángubei bágu máfiougatin.

Jémpulu tuáguti mudún to eféridiruboun

(Lc 15.3-7)

¹⁰ ‘Manúga jumá ni ában jádaangiñe ja únabugububaña ja quei ni cáta. Naríñajare jun luágu ligíbugiñeñanu

lan Núguchi Búngiu le siélubei ánjeligu ja aríjubaña jáu afíñetiña ja súnwandan. ¹¹ Ladúga asálbarei le féridijalibei yebe niábin, áu le Wügúri Garaúwarügüti.

¹² ‘¿Ída líña jaríjin lun? Ánjein añájein lubeí san mudún lúma ában wügúri, teféridira ában jádaangiñe, ¿ma lígirubaña jíbiri luágu wúbü, ábame lídin áluajoun to ayúridaguboun? ¹³ Ánjounti ladárira, choúruti luágu gúndaabei lan táu sügú jáu ja mayúridagunbaña. ¹⁴ Ítara líña giñéti, mabúseerunti Júguchi Búngiu le siélubei lun leféridirun ni ában jádaangiñe únabugutiña ja.

*Ligáburi ferúdunawa jamá idújeñu lueígiñe Jesucrístu
(Lc 17.3)*

¹⁵ ‘Ánjein adúga bidúje ában wuríbani bun, badímureja lúma jábuguarügü, ábame basúbudiragüdüni lidúnrun lun. Ánjein adúga gásu báu, gamádaguayáadün. ¹⁶ Ánjein madúgün gásu báu, ábame banúgün ában o bián gürí-gia jánwoun lun sun lan le aríñawagúti, añájein jamámuga ámu geféentiña luágu. ¹⁷ Ánjein madúgün gásu jáu, ábame baríñaguni lun jadámurin afíñetiña, ánjein madúgün gásu láu adámurini, ábame banúgüni quei ában mafíñeti luágu Búngiu o quei lan ában agúburajati liseínsuna gumádi, gayára lámuga lasáansiruni luríban ligáburi.

¹⁸ ‘Nínarün jáu luágu le lan cátei le uáguti jaríñaga jugúya disípulugu luágu moun lan jadúgüni afíñetiña, ligía gíñe uágubei laríñaga Búngiu luágu siñá lan ladügúniwa, le cátei le uágubei jaríñaga luágu gayára lan ladügúniwa, ligía gíñe le uágubei laríñaga Búngiu luágu gayára lan ladügúniwa.

¹⁹ ‘Naríñajare gíñe jun luágu ánjaña lan úarada biáma jídaangiñe ya uboúagu lun jamúriajan ában cátei lúma Búngiu le siélubei, líchugubei jun, ²⁰ ladúga le ñí jamuti biáma o úrúwa oúndaragu lídan níri, anájein ñi jamídaangua.

²¹ Ába layárafadun Pédro lun Jesúsu, ába laríñagun lun.

—Nabúreme, ¿átiribeísan weíyaasu ladúgün nibíri ában wuríbaní nun lun ferúduna méme náani? Darí sédü weíyaasu?

²² Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Maríñaguntina bun luágu darí lan sédü weíyaasu lúnti ferúduna báani, darí úrúwa-wein-díisi weíyaasu sédü.

Jémpulu luáguti músu le májabei ferúduna lan

²³ ‘Ligía ítara líña lubeí arúejani le lánina siélu quei ában urúei le ñúbinbei lun laráansejan luágu seínsu jáma lumúsuniña. ²⁴ Lagúmesera adúgei, ába janúgün ában le adúweirubalin sarágu míñun fiádürü, ²⁵ quei maseínsun lan lun lafáyeijan, ába laríñagun urúei lun lalúgurúniwa idámunime táu sun lúmari, lirájüñü, lúma sun le lúmabei lun lafáyeiruni ladúweijan. ²⁶ Ába lájuduragun músu ligía ligíbugiñe urúei, ába layúmuragun lun ítara. “Nabúreme, gagúraasunbá nubá, nafáyeirubei sun le nadúweirubei bun.” ²⁷ Ába lagúdemedagun lun urúei, ába ferúduna láani ladúweiruni, ába lígiragüdüni. ²⁸ Quei láfuridun músu ligía ñígiñe, ítara ladúnragun lúma ában músu líledi le adúweirubalin átiri fiádürü. Ába lárügüdüni lueígiñe ligíina, ába lagúmeserun achócurei, ába laríñagun lun. “Fáyeibeí le badúweirubalina.” ²⁹ Ábati lájuduragun ligíbugiñe, ába layúmuragun lun ítara. “Gagúraasunbá nubá, nafáyeirubadibu.” ³⁰ Májati le ában, ñúdünrügü

ligía ába ládaruni furísunrugun darí lafáyeiruni ladúweijan. ³¹ Dan le jaríjinbaalin ja jíbiri músu cátei le, ába lagáridun joun sarágu, ába jóúdin, ába jabájüdaguni lun urúei. ³² Ába loúnajan urúei ougei, ába laríñagun lun. “¡Músu wuríbati! Ferúduna numúti sun badúweijan ladúga bayúmuragun nun. ³³ Lúnti yebe gíñe gudéme lan bouba bun quei bagúdemedun nun.” ³⁴ Ába lagáñidun urúei sarágu, ába líchugun dimúrei lun jasúfuriragüdüni daríme lafáyeiruni sun ladúweijan.

³⁵ Ába lásurun Jesúsu aríñageina.

—Ítara lúba gíñe ladúga Núguchi Búngiu le siélubei jun ánjaün úa ferúduna láani cáda ában jídaangiñe libíri tídaangiñe lanígi.

19

Larúfudajan Jesúsu libúgürü ígiraguni

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Lárigiñe laríñaguni Jesúsu sun cátei le, ába lídin Galiléagiñe lun loúbawagun Judéa le lueígiñebei oubaü le ñígiñe lubeí laboucha wéyu libíti Jordán. ² Sarágu jáña gürígia afálaruti, ába lareídaguagüdüniña sánditiña ñi.

³ Ábati jayábin fiú fariséogu lúmoun Jesúsu áluga jáburugüdüni tídoun sádara, ába jálügüdüni.

—¿Según barítangun, gayáraatísan lígirunun gürígia lúmari lueígiñe furúmiegurügü cátei?

⁴ Ába loúnabun Jesúsu.

—¿Malíjangidün tídan Lerérun Búngiu luágu lúmagiñe lan furúmiñeti dan, dan le ladúgünbaliña Búngiu gürígia, adúga lumúti wügúri, adúga wúri? ⁵ Aríñagati gíñe. “Ligía lígirubei lubeí wügúri lúguchi túma lúguchu lun laganoúniwa túma lúmari, ábame jeréderun quei ábanrügü.” ⁶ Mámaaña lubeíti biáma, ábanrúgaaña. Ligía

moún lubei lafánreinraguni wügúri le ladúnraguagüdübei Búngiu.

⁷ Ábati jálügüdüni.

—¿Cáti uágu laríñaga lilúrudun Moisés lun lan tíchugúniwa gárada lánina ígiraguni tun wúri lun tigrún?

⁸ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Ladúga tidére janígi lánjarunbei Búngiu lun jígiragun jáma júmarigu, máma líña meja furúmiñe. ⁹ Naríñajare jun luágu furúmieguaugü lan le ígirutu lúmari ába lagámaridun ámu, ladúgüña adultériu, mámarügaali ligía ladúga tagámaridun ligíbuagun, le gíñe agámariduti wúri to ígiraguaaru, ladúgüña gíñe adultériu.

¹⁰ Ábati jaríñagun láni disípulugu lun.

—Ánjein ítara líña lubei luáguti wügúri túma lúmari, buítimaati lubei lun magámaridun jamá gürígia.

¹¹ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Másutiña gayára jabágaridun mámariga, ja rügúñanu únbaña rújali lan Búngiu ubáfu. ¹² Ámuñegueinarügüti lébuna magámaridun jamá wügúriña, añájein, ítara gubeíñanu lúmagiñe jagúriajóun, jíbiri, adügúwarügüti joun, jíbiri, reídeitiña magámaridunga lun jedégeragun jóungua le gumúti lun jesériwidun lun Búngiu. Le gabáfubei lun magámaridun lan, magámaridalá.

Labíniruniña Jesúsu irájüñü

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Ába janügúniwa irájüñü lun Jesúsu lun líchuguni lújabu jawágu lúma lun layúmuragun lun Búngiu jawágu, ába jagúmeserun disípulugu adeínja joun ja anáajabaliña.

¹⁴ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Ígira jumá lun jayábin irájüñü nun, mamájara jumá, ladúga ja jarúmabaña afíne quei irájüñü, jagía lílana arúejani le lánina siélu.

¹⁵ Ába líchuguni lújabu jawágu irájüñü jagía, lárigiñe, ába lídin lídaangiñe fulásu ligía.

Ladímurejan ában wügúri ñúraügili lúma Jesúsu

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Ába lídin ában wügúri ñúraügili aríjei Jesúsu, ába laríñagun lun.

—Maésturu buíti, ¿cásan cátei buíti lúnbei nadúgüni lun nibíjini ibágari le magúmuchaditi?

¹⁷ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—¿Ca uágu baríñaga nun “buíti”? Ában rügúñein buíti, Búngiu. Ánjein busén bubei bibíjini ibágari magúmucha-diti, gúnfulibá lúma gumádi.

¹⁸ Ába laríñagun wügúri ligía lun.

—¿Cáteigi buri?

Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Máfarajabá, magámaridabá wúri gámaritu, míweru-jabá, madímurejabá iyéeni luágu ni ában, ¹⁹ inébe jamá bagúbürigu bun, jínsiñe jagíame gürígia bíledigu bun quei bínsiñegua búngua.

²⁰ Ába laríñagun lun.

—Gúnfuli numúti sun le lúmagiñe ñúraügidina, ¿cági ámu nemégeirubei?

²¹ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Ánjein busén bubei buídu ban le gumúti, alúgurabeí sun le búmabei, ábame bíchuguni lebégi joun gudémetiña, ábame bibíjin irísini siélu, ábame biábin, ábame bafálarunina.

²² Dan lagáambunbalin wügúri ligía cátei le, májati, ladúga weíribalin Jesúsu cába lan ladúgti lirisin, ába lídin láu íruni.

²³ Ábati laríñagun Jesúsu joun láni disípulugu.

—Ninárün jáu luágu jénreengu lan lun lebélorun ában rísiti lídoun arúejiani le lánina siélu. ²⁴ Aríñagaya numúti jun luágu ménreenguntima lan lásügürün ában caméyu lídaangiñe lujúyun ában agúsa, sügú láu lebélorun ában rísiti lídoun arúejiani le lánina siélu.

²⁵ Dan jagáambuni disípulugu cátei le, ába laweíridun jan-balin Jesúsu cába lan ladúgigi sarágu, ába jálügüdagun jámagua.

—¿Cáteiti gayáraabei lasálbarun?

²⁶ Ába laríaguniña Jesúsu, ába laríñagun joun.

—Siñáti jasálbaragun gürígia jóungua, ánjein Búngiu, gayára lumúti sun cátei adúga.

²⁷ Ábati laríñagun Pédro lun.

—Nabúreme, wagía, ígira wamáali sun lé meja wámabei lun wafálarunibu. ¿Cábasanti wabíja?

²⁸ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Ninárün jáu luágu lídan lánme dan ligía dánme iséri lan sun cátei, dánme le nañúurun, áu le Wügúri Garaúwarügüti luágu nála yágüta siélu lun narúejian láu sun nuweírigun, jugúya le afálarubalina jañúuruba gíñe luágu dúusu jalaú lun jagúseragüdüniña dúusugubei láni Israél türíbu. ²⁹ Súnti ja ígiraañábaña jában, o jamúleno, o játunu, o jagúbürigu, o jasánigu, o jamúan, nuágu, jerésibiruba san weíyaasu lánwoun, resíbi jameíme ibágari magúmuchaditi. ³⁰ Áni sarágu jáña ja furúmiñetiñábaña guetó, jagíaba agúmujóuni, sarágu ja agúmujóunibaña guetó, jagíaba furúmiñe.

20

Jémpulu jawáguti ñadágimeintiña

¹ Ába laríñagun Jesúsu.

—Ítara líña arúejani le lánina siélu quei ában labúreme ichári le áfuridubei bináafingua áluaja ñadágimeintiña lun talúbajoún linádirigu. ² Ába ladúgün darádu jáma ñadágimeintiña lun líchugun fiádürü joun luágu wéyu, ába loúnajaniña ñadágimein lichárirugu. ³ Lárigiñe, ábaya láfuridun quei buri ladaúnrún néfu bináafin, ábaya ladárirun ámu wügúriña mafísiutetiña, mágidirugu. ⁴ Ába laríñagun joun. “Jeíba gíñe ñadágimein nichárirugu, ábame nafáyeiruni lebégi juwádigimari jun.” Ába jóúdin. ⁵ Ábaya láfuridun amídirugu, furí ligía ladaúnrún úruwa rábounwéyu, ligía méme ladúga. ⁶ Quei buri ladaúnrún seíngü rábounwéyu, ábaya lídin mágidirugu, ábaya ladárirun wügúriña mafísiutetiña ñi, ába laríñagun joun. “¿Cásan uágu yá jubei sun wéyu mawádigimariga?” ⁷ Ába jaríñagun lun. “Úagili ni ában álugutiwa.” Ába laríñagun joun. “Jeíba gíñe ñadágimein nichárirugu, ábame nafáyeiruni lebégi juwádigimari jun.” ⁸ Dan le lagúñedunbei, ába laríñagun labúreme ichári lun jábuti ñadágimeintiña. “Wába joun ñadágimeintiña, fáyei bámugaña, bagúmeserame jámagiñe ja atátirubaña agúmujoúni, bagúmuchame jáma ja atátirubaña furúmiñe.” ⁹ Ábati jayábin ja atátirubaña ñadágimein quei buri ladaúnrún seíngü rábounwéyu, ába jibíjin fiádürü cáda ában. ¹⁰ Lárigiñe, dan le lachúlürün jadáani ja atátirubaña furúmiñe, ába jaríttagun luágu gíbetimaabei lan jabíjin. Ába gíñe jabíjin fiádürü cáda ában. ¹¹ Dan le jerésibiruni jaseínsun, ába magúndan jamá lúma labúreme ichári, ¹² ába jaríñagun. “Ja ñúbinbaña

agúmujoúni, ában rügúñein óra jawádigimari, ában lábu bafáyeiruniña quei wagía, wagía le awándubalin wadágimanu lúma lísüga sun wéyu.” ¹³ Ába loúnabun labúreme ichári, ába laríñagun lun ában jádaangiñe. “Numáda, máma nadúgüña ni murúsun maríchaü jun. ¿Ma funági luágu ában fiádürü jadúga darádu núma? ¹⁴ Barújumei jiseínsun, jeíba. Nafáyeiruñanu ja atátirubaña agúmujoúni quei nafáyeirunün ladúga ítara líña lan nabúseerun. ¹⁵ ¿Maríchatina funági lun nadúgüni le nabúseerun láu niseínsun? ¿Ódi gimúgatün ladúga nubuídun?” ¹⁶ Ítara líña lubeíti, sarágu jáña ja agúmujoúnibaña guetó, jagíaba furúmiñetiña, sarágu jáña giñe ja furúmiñetiñábaña guetó, jagíaba agúmujoúni. Ladúga sarágu jáña agúarútiña áni míbetiña anúadirútiña.

Ladímurejaanya Jesúsu luágu loúnwen

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Dan le niján lan Jesúsu luágu úma lun Jerusaléoun, ába ladíñurun jáu láni dúusu disípulugu jaweí ja jíbiri gürígia ja luágubaña úma úara jáma, ába laríñagun joun.

¹⁸ —Quei lubeí jaríjini, aweínreina wáña Jerusaléoun le ñíba lubeí nedéregerúa, áu le Wügúri Garaúwarügüti, joun jábutigu jafádirigun juríu lúma joun arúfudajatiña lilírudun Moisés, ja lúnbaña jasíadirunína lun noúnwen.

¹⁹ Ábame jedéregerunina joun ja mámabaña juríu lun jéjerajan náu, áfara jamáname, ábame jádaragunina luágu gurúwa, áni násaaruba lídaangiñe ouweni luágu lúrwun wéyu.

Le tamúriajabei jáguchu Jacóbo láu Juan lúma Jesúsu

(Mr 10.35-45)

²⁰ Ábati tiábin jáguchu Jacóbo láu Juan, ja lisáanigu Zebedéo, lúmoun Jesúsu jáu tisáanigu, ába tájuduragun lun tamúriajan ában fuleísei lúma. ²¹ Ába laríñagun tun.

—¿Ca babúseerubei?

Ába taríñagun lun.

—Aríñagabá lun jañúurun bián nisáanigu ja, ában lueígiñe boúnwenren, ában lueígiñe bubaúna yágüta lídan barúeijan.

²² Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Ibídiñeti jun ca lan jamúriajabei. ¿Gayáraati jawánduni luweírín igárigu le lúnbei nawánduni, gayára ligíame júaradun núma lídan nasúfurirun?

Ába jaríñagun.

—Gayára wabeí.

²³ Ába laríñagun joun.

—Inárüni, lúnti jawánduni igárigu le lúnbei nawánduni, úara jugúyame núma lídan nasúfurirun, ánjeinti lun jañúurun lueígiñe noúnwenren lúma lueígiñe nubaúna, máma áu lúnbei níchuguni, líchugúaba joun ja ubáabaña laráanserei Búngiu.

²⁴ Dan le jagáambunbalin jíbiri dísi disípulugu cátei le, ába jagáñidun jáma bián amúlenugu jagía. ²⁵ Ába lagúarun Jesúsu joun, ába laríñagun joun.

—Queísi jasúbudiruni, ja agúmadijabaña jádan ja mámabaña juríu arúfudaguatiña jóungua camá jamuga jabúriña lílana fulásu ligía, játi weínamubaña jádan, arúfuda jamúti jabáfu. ²⁶ Ánjein jídan, máma lúba, le abúseeruti lun weíri lan jídan, lúnti lesériwiduniña jíbiri. ²⁷ Furúmieguaügü jídaangiñe le abúseeruti lun ligíaba lan furúmiñeti, lúnti idámuni lan joun jíbiri ²⁸ ítara quei máma lan niábiña, áu le Wügúri Garaúwarügüti,

lun nesériwidúniwa, niábiña lun nesériwidun lúma lun níchuguni nibágari lebégime jasálbarun sarágu.

Lareídaguagüdüñ Jesúsu bián maríjintiña

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Dan le áfurideina jabeí Jesúsu jáma láni disípulugu Jericógiñe, sarágu jáña gürígia afálaruti Jesúsu. ³⁰ Níñanu bián maríjintiña ñun láru úma, dan le jagáambun luágu Jesúsu lan le ásügürübei, ába jagúaragun.

—¡Wabúreme, ladúgawagun David, gudéme wamá bun!

³¹ Ába jadeínjan gürígia joun lun jámanichun, ligíatima jagúaragun.

—¡Wabúreme, ladúgawagun David, gudéme wamá bun!

³² Ába leréderagun Jesúsu, ába lagúarun joun, ába laríñagun joun.

—¿Ca jabúseerubei nadúgün jun?

³³ Ába jaríñagun lun.

—Wabúreme, buséntiwa waríjin.

³⁴ Ába jagúdemedagun lun Jesúsu, ába lagúurun luágu jágu. Lúmagiñe óra ligía ába jaríjin, ába jafálaruni.

21

Lebélurun Jesúsu Jerusaléoun

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Dan le yaráfaaña lubeí lun Jerusalén, ába jachúlürün ligíbugiñe fulásu le gíribei Betfajé, le únabubei libíti wúbü le Olívos, ² ába laríñagun Jesúsu joun biáma jádaangiñe láni disípulugu.

—Jeíba lídan liraúraü fulásu le wagíbugiñebei, jadáriruba ában burígü güráñu ñi láu ában liraúraü burígü túma, ábame jafáragaduniña, ábame janúgüniña nun. ³ Ánjein ñi adímurejati jun lueígiñe jadúgüni,

ábame jaríñagun lun luágu busén lániña Jesúsu, luágu láguyugüdübaña lan.

⁴ Lasúseredunbei líra lun lagúnfulirun lé meja laríñagubei proféta dan le labúrüjanbei ítara.

⁵ Aríñaga jumá lun ubúругu Sión.

“Niteín Burúeite bun láu únabuni,
waríñu lanágawagu ában burígü,

waríñu luágu ában liraúraü burígü, anímaalu anáajati íläü.”

⁶ Ába jóúdin disípulugu, ába jadúgüni quei laríñaguni Jesúsu joun. ⁷ Ába janúgünun burígü tugúya láu sun tiraú, ába jíchugunun janáangun jawágu, ába lawárirun Jesúsu. ⁸ Sarágu jañáti güri-gia, ába jábudunun janáangun luágu úma, jíbiri, ába jáchua-jan tilímun wéwe, ába jíchaajani luágu úma. ⁹ Dáandu güri-gia ja ubáraübaña quei ja ári-gibaña, ába jagúmeserun agúaraja.

—¡Uweíriguni lun ladúgawagun urúei Davíd! ¡Biníwati wügúri le ñúbinbei lídan líri Wabúreme Búngiu! ¡Uweíriguni lun Búngiu!

¹⁰ Dan lebé-lurun Jesúsu ubúrugun Jerusalén, ába jafúudun sun ja ñíbaña, ába jaríñagun sarágu.

—¿Cáteisán güri-gia le?

¹¹ Ába jaríñagun güri-gia.

—Jesúsu le, le Nazarétna, fulásu le lídaanbei Galiléa. Ligía ában proféta.

*Larúmadagüdünun Jesúsu témpulu
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹² Lárigiñe, ába lebélurun Jesúsu tídown láni Búngiu témpulu, ába labúgaguniña sun alúgurajatiña jáma agáñi-jatiña ja ñíbaña. Ába lagárabaguni dábula buri le jadábulan asáansijabaña seínsu ñi joun gürígia, lúma jála ja alúgurajabaña únjun.

¹³ Ába laríñagun joun.

—Laríñajare Búngiu tídan Lerérun. “Núban fulásu le ñí lubei gayára lan jayúmuragun gürígia nun”, ánjein jugúya, barú jumaaru quei jában jíwerutiña.

¹⁴ Ába jayábin fiú maríjintiña jáma danímaatiña lúmoun Jesúsu ñi témpulurugu, ába lareídaguagüdüniña.

¹⁵ Dan le jaríjinbaalin jábutigu fádirigu jáma arúfudajatiña lilúrudun Moisés miláguru buri le ladáagubei, lúma dan le jagáambuni jagúarajan irájüñü témpulurugu. “¡Uweíríguni lun ladúgawagun urúei Davíd!”, ába jagáñidun.

¹⁶ Ába jaríñagun lun Jesúsu.

—¿Agáamba bumútisan le jaríñagubei ja?

Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Ánja, agáamba numúti. ¿Malíijan jumágili tídan Lerérun Búngiu le ñí lubei laríñawagúa lun Búngiu.

Adúgaadibu lun jerémujan ñúbürigiña jáma irájüñü ja machúlaagiña, cátei buíti buágu?

¹⁷ Ába lígiruniña, ába lídin ubúrugugiñe lun Betánioun, ába lásügürüni áriebe ñi.

Líñaragunun Jesúsu tídibu ígo to míinboun

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Larúgan bináafin, dan le lagíribudun Jesúsu ubúrugun, ába lálámachun. ¹⁹ Ába laríjin ában tídibu ígo láru úma, ába lídin tuágun, madáriti ni cáta tuágu luefdügüya ubánaü. Ába laríñagun tun tídibu ígo tugúya.

—¡Magíindadügüyabá!

Lídan óra ligía ába tásaürün. ²⁰ Dan jaríjini disípulugu cátei le, ába laweíridun janígi, ába jaríñagun lun Jesúsu.

—¿Ída liñásan tásaürübei tídibu ígo to ítara oúfun?

²¹ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Nínárün jáu, ánjaün afíñe le gumúti, mámarügübei líbe le nadúgübei tun tídibu ígo to gayára jumá adúga, gayáraabei jaríñagun lun wúbü le. “Gidába yágiñe, dabúba baránajoun”, ábame lasúseredun. ²² Súnme gíñe cátei le jamúriajan lúma Búngiu, ánjein afíñe jubeí, jibíjubei.

Lubáfu Jesúsu

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Ábati lebélorun Jesúsu témpulurugun, dan niján lan arúfudaja ñi, ába jayábin jábutigu fádirigu jáma wügúriña ábutigu lídan jafíñen juríu, ába jaríñagun lun.

—¿Aríñagabei woun ca lan biríchabei lun badúgüni cátei le? ¿Ca íchugubalin ubáfu le bun?

²⁴ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Nálügüdaadün gíñe ában cátei, ánjein jóunaba nun, ábame naríñaguni jun ca lan áu ubáfu nadúgei buri cátei le. ²⁵ ¿Ca óunajabalin Juan abásteragüdaja? ¿Búngiu, ódi wügúriña?

Ába jagúmeserun adímureja jámagua, ába jaríñagun.

—Ánjawa aríñaga luágu Búngiu lan óunajabalin, laríñaguba woun ca lan uágu mafíñerun wabeí lun.

²⁶ Ánjawa aríñaga luágu jóunajan lan wügúriña, jóuserubadiwa gürígia wuríba ladúga súngubei afíñetiña luágu proféta lán.

²⁷ Ábati jaríñagun lun Jesúsu.

—Ibídiñeti woun.

Ába giñeti laríñagun joun.

—Maríñagun nubeí giñéti jun ca lan áu ubáfu nadúgei buri cátei le.

Jémpulu jawáguti bián isáanigu

²⁸ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Nabájüdagua ában cátei jun, jaríñageime nun ída líña lan jaríjin lun. Níñein ában wügúri, biámananu lisáanigu. Ába laríñagun lun ában jádaangiñe. “Niraú, beíba ñadágimein ugúñe lídan talúbajoún ninádirigu.”

²⁹ Ába laríñagun lisáani lun. “Mabúseeruntina nídin.” Lá-rigiñe, ába lasáansiragun larítangun, ába lídin ñadágimein.

³⁰ Lá-rigiñe, ába lídin úguchili aríjei le ában, aríñageinaleí le méme laríñagubei buga lun le furúmiñeti lun. Ába loúnabun le. “Ánja, nídiba.” Mídinti. ³¹ Aríñaga jumeí nun, ¿cági jádaangiñe biángubei adúgübalin le labúseerubei úguchili?

Ába jaríñagun.

—Le furúmiñebei.

Ábati laríñagun Jesúsu joun.

—Nínárün jáu luágu choúrutima lan jebélurun agúburajatiña liseínsuna gumádi jáma jórugu lídoun larúeijan Búngiu sügú jáu, ³² ladúga ñúbinti Juan le abásteragü-dajabei arúfudaja jun ída lúba lan ligáburi jabágaridun, mafíñeruntün lun, ánjañati ja agúburajabaña liseínsuna gumádi jáma jórugu, affíñeratiña lun. Jugúya, láu sun aríja jumáni sun líra, masáansiragunti jigáburi lun jaffíñerun lun.

Jémpulu jawáguti ñadágimeintiña ja wuríbabaña

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ ‘Agáamba jumeí ábaya jémpulu le. Luáguti ában wügúri labúreme ában ichári, ában lábunagun tídíbu

beɓbei lichárirugu, ába ladúgün baríeru láu, adúga ligía ában ágei lun laríbachawagún tíra beɓbei lídoun lúma ában wáyelesi lun gayára lan loúnigiruni sun cátei.

‘Ába lájayajani ichári joun ñadágimeintiña, ába lídin adúga weíyaasu. ³⁴ Dan le lachúlürün dan lun alúbajani, ába loúnajan jádaangiñe lumúsuniña amúriajei lufánran jámagiñe ñadágimeintiña. ³⁵ Ábarüga járügüdüniña ñadágimeintiña músu jagía, buleísei jameí ában, áfara jameí ában jilágubei, rúgua jagía dúbü luágu le ában. ³⁶ Ábaya loúnajan labúreme ichári gíbetimaajaña sügú jáu ja loúnajabaña furúmiñe, ligía méme jadúga ñadágimeintiña joun.

³⁷ ‘Agúmujóuni, ába loúnajani liraú, ába laríñagun lún-guarügü. “Inébebei niraú joun.” ³⁸ Dan le jaríjinbaalin ñadágimeintiña liraú, ába jaríñagun jámagua. “Nijánba le erésibirei alágan, wáfaraali jilágubei, reídei wamá-muga láu alágan.” ³⁹ Ábati járügüdüni, ába jaságaruni lídaangiñe ichári, ába jáfaruni jilágubei.

⁴⁰ Ába lálügüdajan Jesúsu.

—Dánmeti liábin labúreme ichári, ¿cábagi ladúga jáu ñadágimeintiña ja?

⁴¹ Ába jaríñagun lun.

—Láfaragubaña wuríbatiña jagía jilágubei, magúdemedagúnbaña lun, ábame lájayajani ichári joun ámu ñadágimeintiña ja lúntiña jedégeruni lufánran lun lídaangiñe alúbajani lídan dan.

⁴² Ábati laríñagun Jesúsu joun.

—¿Malíjaña ja jumágiru Lerérun Búngiu? Taríñajare nuágu.

Le meja dúbü le mabúseerun jabeí ábunagutiña, ligíaali furúmiñeti.

Wabúreme Búngiu adúgübalin lun furúmiñebei lan, áni aríja wamúti quei ában cátei weíriguti.

⁴³ Ligía naríñagunbei jun luágu lagídarúaba lan larúeijan Búngiu jueí, jugúya le weírigubei lídan jaffíñen juríu, ábame líchugúniwa joun gürígia ja edéregeruti alúbajani le lání larúeijan Búngiu. ⁴⁴ Ánjeinti áu, le dúbü ligía, furúmieguarügü le eíguaduti nuágun lañaúrudagúba, léti uáguti leíguada nigáñi, lagúmuchaguagüdübei. Ligíaba asúsereda joun gürígia ja májabaña nun.

⁴⁵ Dan le jagáambunbalin jábutigu fádirigu jáma fariséogu jémpulu buri le líchugubei Jesúsu, ába jasúbudiruni luágu jawágu lan ladímureja. ⁴⁶ Ábati jabúseerún yebe járügüdüni, madúgün jamúti ladúga janúfude jaweí gürígia, ladúga affíne jamá gürígia luágu proféta lan.

22

Jémpulu luáguti maríei

¹ Ábaya lagúmeserun Jesúsu adímureja joun láu jémpulu, ába laríñagun joun.

² —Nijánya ában jémpulu luáguti arúeijani le lánina siélu. Níñein ában urúei adúgüti ában fédu lubá lamárieidun lisáni. ³ Ába loúnajaniña lumúsuniña ougaña amísurajoútiña, májatiña amísurajoútiña jayábin.

⁴ Ábaya loúnajan ámu músu, ába laríñagun joun. “Aríñaga jumá joun amísurajoútiña luágu aráanseeli lan eígni. Áfaragüda náaña bágasu jáma nilügüniña anímaalugu dibúnetiña, aráanseeli sun cátei, lun jayábin maríeirugu.”

⁵ Madúgüntiña amísurajoútiña gásu. Ába lídin ában jádaangiñe lichárigu, ñúdüñ ában adúga ámu wadági-manu, ⁶ ja jíbiri, ába járügüdüniña lumúsuniña urúei,

ába jóuseruniña wuríba, ába jáfaraguniña jilágubei. ⁷ Ábati lagáñidun urúei sarágu, ába loúnajaniña lisúdaaranigu áfaraguaña gáfarajatiña jagía jilágubei lúma águdei jageíra. ⁸ Ába laríñagun joun lumúsuniña. “Aráanseeli sun cátei lun maríei, áni amísurajóutiña jagúra madúnamatiña lun jamísurajóuniwa. ⁹ Jeíba lubeíti luágu buri larígei úma, ábame jamísurajaniña sun ja úmatiña jadúnragua.” ¹⁰ Ába jóúdin músu luágu buri úma, ába jóúndaruniña sun ja úmabaña jadúnragua, buítiña jáma wuríbatíña, ába tabuínchun múna jáu gürígia.

¹¹ ‘Ábati lebélorun urúei aríjaña amísurajóutiña, ába laríjin ában wügúri le madáüragunti quei lun ában maríei ñi. ¹² Ába laríñagun lun. “Numáda, ¿ída liñági bebélurunbei ñájoun madáüragunga quei lun ában maríei?” Maní ligía. ¹³ Ába laríñagun urúei joun ja eténirubaña lún buri dábula. “Gürágua jumei lugúdi lúma lújabu, fíjumei lídoun lubúriga le bougudibei, le ñíba lubeí layájua, acúnrijame lári.” ¹⁴ Ába laríñagun Jesúsu joun ja agáambubalin.

—Gíbetiña agúarútiña lun jebélurun lídoun larúeijan Búngiu, míbetiña anúadiruña.

Luáguti lafáyeirun liseínsuna gumádi

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Ába jóúdin fariséogu, ába júaradun aríja cába lan gayára lan jadúgün lun jaríñagagüdüni Jesúsu cátei le uáguti gayára lan jadárirun lidúnrun. ¹⁶ Ábati jóúnajan jádaangiñe jánigu úara jáma jádaangiñe lánigu Heródes, aríñaga lun Jesúsu.

—Maésturu, subúdi wamúti luágu inárüni lan baríñagubei, luágu gíñe arúfuda báani lémeri Búngiu láu inárüni, manúfudeiga lueí ni ában, ladúga ni cáta lan

luweírigin gürígia bun. ¹⁷ Rúbei lubeíti barítangun woun. ¿Búitisan lun lafáyeirúniwa seínsu lun urúei Rómana ódi mabuídunti?

¹⁸ Aríagu líña Jesúsu lun luríba jayúmajan, ába laríña-gun joun.

—¿Biángua tigíbu jugúya le! ¿Ca uágu jíchaaja sádara nubá? ¹⁹ Arúfuda jumeí seínsu le áubei lafáyeijouá liseínsuna gumádi nun.

Ába janúgün ában seínsu le denáriu lun. ²⁰ Dan laríjini, ába lálügüdüniña.

—¿Ca iyáwa le luágubei seínsu le, lúma íri le bürúwañubei luágu?

²¹ Ába jaríñangun lun.

—Láni urúei Rómana.

Ábati laríñangun Jesúsu joun.

—Rújumeiti láni urúei lun urúei, rújumeime láni Búngiu lun Búngiu.

²² Dan jagáambunbalin le, ába laweíridun janígi, ába jígiruni, ába jóúdin.

Álügüdañani libúgürü ásaaruni lídaangiñe óuweni

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Wéyu méme ligía, ába jóúdin fiú saduséogu aríjei Jesúsu. Jaríñajare saduséogu luágu úa lan ásaaruni lídaangiñe óuweni. Ábati jaríñangun lun Jesúsu.

²⁴ —Maésturu, aríñagatí meja Moisés luágu ánjein lan ouwe ában wügúri le maríeiti masáaniguga táu lúmari, lúnti lan lamárieidun lamúlen túma wúri to ueíboun louwe, lun gasáanigu lan táu lun líbugaña le ouwebei.

²⁵ Wel, ñíñanu méjati sédü gamúlenuguátiña ya wádan, ába lamárieidun le furúmiñeti, ába louñwen. Quei masáanigu lubeí táu lúmari, ába lígirunun lun lamúlen.

²⁶ Ligía méme suséreti lun jabíaman, lárigiñe lun júrüwan

darí lúmoun jasédün. ²⁷ Lárīgiñe, ába gíñe toúnwen wúri. ²⁸ Dánmeti jásaarun lídaangiñe ouweni, ¿cábati úmari wúri tugúya jádaangiñe sédü gamúlenuguátiña ja, lárīgiñe maríei jamá sun jagía túma?

²⁹ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Bulíeiguatün ladúga libídiñe tuáguti Lerérun Búngiu jun, ni luáguti lubáfu Búngiu. ³⁰ Dánme le jásaarun jiláaña lúnya jabágaridun, ámujalime jabágari, magámaridun jába, míchugun jamáñame jasáanigu lun maríei, queísi magámaridun jamá ánjeligu siélu. ³¹ Ánjeinti luágu sará jamá jiláaña lúnya jabágaridun, ¿malíjan jumágili le laríñagubei Búngiu gúanarü jun? Ítara líña laríñagun. ³² “Áu Lubúngiutebei Abrahám, Lubúngiute Isáac, Lubúngiute Jacób.” Ítara líña lubeíti, ánjein jamúga jiláañu jáña lubei wügúriña jagía lun sun dan, maríñagunti jamúgati Búngiu luágu Jabúngiute lan, ladúga máma Jabúngiute jiláguaaña Búngiu, Jabúngiute wíngwángiña.

³³ Dan jagáambunbalin gürígia cátei le, ába laweíridun janígi láu le larúfudajabei.

Gumádi le weírigutimaabei

(Mr 12.28-34)

³⁴ Dan le jasúbudirunbalin fariséogu luágu manígüda láaña lan Jesúsu saduséogu, ába jóúndaragun, ³⁵ ñíñein ában jádaangiñe le arúfudajati lilúrudun Moisés, abúseeruti laríjin lábun Jesúsu, ába laríñagun lun.

³⁶ —Maésturu, ¿cásan gumádi weírigutimaabei lídan lilúrudun Búngiu?

³⁷ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—“Jínsiñelá Babúreme Búngiu bun táu sun banígi, táu sun buwáni, láu sun bisáminan.” ³⁸ Niján gumádi

weírigutimaabei, furúmiñeti gíñe lídaangiñe sun lugú-madin Búngiu. ³⁹ Áni le libíaman lídan uweíriguni lenége le, ítara líña. “Jínsiñe jamá bíbirigu bun quei bínsiñegua búngua.” ⁴⁰ Bián gumádi le, ligía ébuubei lun sun lilúrudun Moisés lúma jarúfudajan profétagu.

¿Ca adúgawagun Crístu?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Sun añaja lan fariséogu oúndaragu, ⁴² ába laríñagun Jesúsu joun.

—¿Cásan jarítagubei libúgürü Crístu le lanúadirubei Búngiu lun lasálbaruniña gürígia? ¿Cásan adúgawagun?

Ába jaríñagun lun.

—Ladúgawagun Davíd.

⁴³ Ábati laríñagun Jesúsu joun.

—¿Ída liñáti lagúarunbalin Davíd quei Abúremein, láu lubáfu Sífiri Sándu? Aríñagatiga Davíd.

⁴⁴ Laríñajare Búngiu lun Nabúreme.

“Ñurúba núma lueígiñe nouñwenren daríme níchuguniña báganiñu bújaburugun.”

⁴⁵ ¿Ída lubáti ladúgawagun lan Davíd Crístu ánjein wá lubali Davíd guánarü Crístu Nabúreme?

⁴⁶ Úati ni ában gayáraati louñabun ni ában dimúrei, lúmagiñeti wéyu ligía, manígiti ni ában lun liábin álügüdaguei.

23

Líchugun Jesúsu jadúnrun fariséogu jáma arúfudajatiña lilúrudun Moisés

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54, 20.45-47)

¹ Ábati laríñagun Jesúsu joun láni disípulugu jáma jíbiri gürígia ja ñíbaña.

² —Gabáfutiña arúfudajatiña lilúrudun Moisés jáma fariséogu lun jafúnraanguagüdüni líla lilúrudun Moisés. ³ Agáamba jumáña lubeíti, adúga jumeíme sun le jaríña-gunbei jun, le jadúgübei, mafálara jumei ladúga aríñagatiña ában cátei, jadúga ámu. ⁴ Rújamuti gumádi joun gürígia queísi anúgüni júrüti le siñábei lanügúniwa, ánjein jagía, madúgüntiña ni cáta lun jíderaguniña gürígia luágu buri anúgüni lánina lúrudu le jíchugubei jawágu. ⁵ Jadúgüni sun cátei lun jaríjiña gürígia. Jínsiñeti joun lun jíchugun tirájüñü gáfu táu Lerérun Búngiu jeréberugu lúma luágu buri jarúna, lúma lun jadáüragun anáanguni to durúrutu. ⁶ Buséntiña járügüdüni lubuídunágei ubáraü lídan eígini lúma jalaú le jála weírigutiña tídan jalígilisin. ⁷ Buséntiña lun jabúsurun gürígia joun láu sarágu inébasei úmada, lun gíñe lagúarúniwa joun, “maésturugu”.

⁸ ‘Ánjein jugúya, mígira jumá lun laríñawagúniwa jun, “maésturugu”, ladúga sun jugúya ában jáu, áni ában rügüñein gíñe Jumaésturun, áu le Crístubei. ⁹ Maríñaga jumá gíñe “núguchi” lun ni ában wügúri ubouágu lídan ligáburu jagúaruni Búngiu le siélubei “Núguchi”. ¹⁰ Mígirun jugúyame lun laríñawagúniwa jun “ábutigu” ladúga Crístu rügüñein Jábuti. ¹¹ Le esériwidubei joun jíbiri, ligía weírigutimaabei jídan, ¹² ladúga le anáanguti lúngua weíri, lúnabudagüdúwaba, ánjein le anáanguti lúngua únabu, laweíridagüdúwaba.

¹³ ‘¡Fugiábugu jugúya arúfudajatiña lilúrudun Moisés jáma fariséogu! ¡Biángua tigíbu!, ladúga darú jumuti lubéneri arúejani le lánina siélu luei jebélurun ámu, mebélu jugúyati, mígirun lun jebélurun ja busénbaña

jebélurun.

¹⁴ ‘¡Fugiábugu jugúya, arúfudajatiña lilúrudun Moisés jáma fariséogu! ¡Biángua tigíbu! Gidá jumutu jában würiña ja jiláaña úmari jaweí, lúnti ibídiñewa lan, ába jadáagun ayúmuraguni lun Búngiu le migínaguti. Ligía weíritimaabei lubeí jasúfurirun lueígiñe.

¹⁵ ‘¡Fugiábugu jugúya arúfudajatiña lilúrudun Moisés jáma fariséogu! ¡Biángua tigíbu! Efbuga jumúti múa, áfayaja jumeí barána áluaja gürígia lun jánigume, dánti le ibíja jumáli le jabúseerubei, ába jadúgüniña gürígia jagía bián weíyaasu lúntima jóudin máfiougati sügú jáu.

¹⁶ ‘¡Fugiábugu jugúya, adúndejatiña maríjintiña! Aríña-gatün luágu le lan gürígia íchuguti dimúrei, ánjein áfiñura tuágu témpulu mála lan líra, áni ánjein lan áfiñura luágu tigóluna témpulu, aná lan líra, lúnti lan lagúnfulirun.

¹⁷ ¡Ibídiougua líña jáu, maríjin! ¿Cági weírigutimaabei, gólu ódi témpulu to adúgüboun lun sagraúbei lan gólu?

¹⁸ Aríñagatün gíñe luágu ánjein lan íchiga gürígia dimúrei lun láfiñurun luágu latárü, mála lan líra, áni ánjein lan áfiñura luágu cátei le adágaragüdúwabei luágu latárü, aná lan líra, lúnti lan lagúnfulirun.

¹⁹ ¡Ibídiougua líña jáu, maríjin! ¿Cági weírigutimaabei, cátei le luágubei latárü ódi latárü le adúgübalin cátei ligía lun sagraúbei lan? ²⁰ Le áfiñurubei luágu latárü, máma rügüñein luágu latárü láfiñurun, láfiñuruña gíñe luágu sun le ligíbuagubei latárü.

²¹ Le gíñe áfiñurubei tuágu témpulu, máma rügüñein gíñe tuágu témpulu láfiñura, láfiñuruña gíñe luágu Búngiu le aganóubei tídan. ²² Le gíñe áfiñurubei luágu siélu, láfiñuruña gíñe luágu lála Búngiu, lúma gíñe luágu Búngiu le añúurubei luágu jalaú ligía.

²³ ‘¡Fugiábugu jugúya arúfudajatiña lilúrudun Moisés

jáma fariséogu! ¡Biángua tigíbu! Adúgatün díisi fáreinti láu jíduru le ménta, anísi, lúma comíno lun jíchugun ában fáreinti lun Búngiu, áni mebéresentün láu arúfudajani le weírigutimaabei lídan lilúrudun Búngiu, queí buri lun jadúgüni sun cátei láu úaraguni, lúma lun jagúdemedun gürígia jun, lúma lun jagúnfulirun lúma Búngiu. Ligía buri cátei le lúnbei jadúgüni, mígirunga jumeíme jadúgüni le líbiri. ²⁴ ¡Jugúya, adúndejatiña maríjintiña jugúya le, áseija jumúti ában minímini áni julútün ában caméyu!

²⁵ ¡Fugiábugu jugúya arúfudajatiña lilúrudun Moisés jáma fariséogu! ¡Biángua tigíbu! Adúgatün lun jarítangun gürígia luágu buídu lan jigáburí. Ítara jíña quei wéru lúma asíedu le jachíbubei bougudigiñe libíti, ánjein múnadagiñe jibíti, buin jíña láu buri luweínamu-águu lúma íweruni. ²⁶ Fariséogu maríjintiña. jarúmagüda jumeí wéru lúma asíedu lurágeirugugiñe furúmiñe, ábame gñe larúmadun bougudigiñe libíti.

²⁷ ¡Fugiábugu jugúya arúfudajatiña lilúrudun Moisés jáma fariséogu! ¡Biángua tigíbu! Ítara jíña quei umúajaü le afeíndijouíti láu jarúti bougudigiñe libíti, buídumeraüti larijín, ánjein lurágeirugugiñe, buín líña láu jábu jiláaña lúma sun luwúyeri iwíyei. ²⁸ Ítara jíña, bougudigiñe jibíti, ma lubuídun jarijiniwa jagíbugiñe gürígia, ánjein múnadagiñe, buín jíña láu iyéerejabuni lúma wuríbani.

²⁹ ¡Fugiábugu jugúya arúfudajatiña lilúrudun Moisés jáma fariséogu! ¡Biángua tigíbu! Rújumuti dúbü arítaguagüleime luágu jamúaja profétagu, wéndegüda jumeí umúajaü le jáni gürígia já meja buídubaña. ³⁰ Ábati jariñagun. “Lun jamúga meja awánjeinjadiwa lan le jadáani binádu wagúbürigu, míderagun wamútiña jamúga áfaraguaña profétagu.” ³¹ Láu líra, subúdiguatün

júngua luágu jádaangiñetün lan ja áfaragubaliña profétagu jagía. ³² ¡Gumújumeiti jadúgüni lé meja jagúmeserubei binádu jagúbürigu adúga!

³³ ¡Jéwegu! ¡Jarásan jéwegu! ¿Ída lubásan jeséfurun lueí asúfuriruni le lánina máfiougati? ³⁴ Ligía nouñajaba lubeí profétagu, jáma ja chúbaña áu, jáma arúfudajatiña, jun. Ani jugúya, jáfaragubaña jádaangiñe, dágua jumáñame jíbiri luágu gurúwa, bei jumáñame jíbiri tídan jalígilisin juríu, ebaaja jumáñame lídan sun fulásu. ³⁵ Ítara lúba láburujan dúru juágun luágu sun jítaü le áwiyurubei jádaangiñe sun wügúriña buítiña ja jáfarawagúbaña, lúmagiñé meja Abél le richáguabei darí lúmoun Zacarías, liraú Berequíás lé meja jáfarubei tabádinagua témpulu lúma latárü. ³⁶ Ninárün jáu luágu láburujaba lan dúru jawágun gürígia ja lánina dan le luágu buri sun cátei le.

*Layájun Jesúsu jawágu lílana Jerusalén
(Lc 13.34-35)*

³⁷ ¡O jugúya Jerusalénna! ¡Áfaragua jumáaña profétagu, chúgua jugúya dúbü jawágun ja louñajabaña Búngiu láu ugánu buíti jun! ¡Sarágu weíyaasu nálugun natoúnigirunün quei tatoúnigiruniña gáyu tirájüñü lábugiñe tarúna, májatün! ³⁸ Ígira láadün Búngiu, ³⁹ áni naríñajare jun luágu maríjindügüya jumáadina lan queísi jasábaragüle daríme lachúlürün dan lun jaríñagun. “Biníwati le nübinbei lídan líri Wabúreme Búngiu.”

24

*Laríñagun Jesúsu luágu tagúnrinchawagúba lan témpulu
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Dan le láfuridun Jesúsu témpulurugugiñe, leŕbuga yebe, ligía jayábin láni disípulugu lúmoun, ába jarúfudun tuágun témpulu lun. ² Ába laríñagun Jesúsu joun.

—¿Aríja jumútu sun to? Ninárün jáu luágu merédebei lan ni ában dúbü ligíbuagu dúbü, tagúnrichawagúba sun to.

Seíni buri lubáragiñe lagúmochun ubou

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24, 17.22-24)

³ Ábati jóudin luágu wúbü Olívos, dánti ñun lan Jesúsu ñi, ába jóudin láni disípulugu agúlülüja lúma, ába jaríñagun lun.

—Buséntiwa lun baríñaguni woun ídaba lan tagúnrichawagúba témpulu. ¿Cába liseíni bagíríbudun ubouágun, lúma lagúmochagüle?

⁴ Ába laríñagun Jesúsu joun.

—Toúnigi jumá lun úa lan ayéedutün, ⁵ ladúga sarágujaba ñúbintiña aríñageina. “Áu Crístubei”, áni sarágujaba jayéedun. ⁶ Jugúya jagáambuba lamúri wuríbu yaráfa jun lúma ugánu luágutí buri wuríbu díseti jueí, manúfudedagua jumá. Lúnti ítara lan, mámagilíme lagúmochagüle ubou líra. ⁷ Lageíndaguba ában ageíraü lúma ában, lawúribujaba ában fulásu lúma ában, ñíbei ilámaü, sándi, járabaganáli lídan sarágu fulásu. ⁸ Sun líra lagúme-sejarügügili le lúnbei lasúfurirúniwa.

⁹ ‘Jugúyati, jedéregerúaba lun lúrudu lun jasúfurirawagüdún, lun gíñe jáfarawagúniwa jilágubei, jiyéeregudúba lun sun ubou nueígiñe. ¹⁰ Lídaanme dan ligía, sarágujaba eféridiruti jafíñen nuágu, ábame jeyéeregudún jóuniwagua, ábame jalúguragun jóuniwagua. ¹¹ Jachúlaaguba sarágu yéetiña aríñaga luágu profétagu jamá áni sarágujaba gürígia jayéedun.

¹² Nĩbei sarágu wurĩbani darĩme lun jeféridiruni sarágu jádaangiñe lánigu Búngiu ínsiñejabuni jádaangua. ¹³ Le asígiruti derégüdagu darí lúmoun lagúmujoún, lasálbarúba. ¹⁴ Lapúrichijoúba ugánu buĩti le luáguti larúeijan Búngiu lídan sun uboú lun lasúbudirúniwa lídan sun fulásu, ligíaalímeti lagúmuchun uboú.

¹⁵ ‘Abúrũjatĩ meja proféta Daniél luágu cátei iyéreeguti le gagúnrinchaguagüdadibei, dánme le jarĩjin chülũjali lan cátei le lídoun fulásu le sánduti—le alíjabei, gunfaráandalá—, ¹⁶ jámeti Judéabaña, lúntime janúrajan luágun buri wúbü. ¹⁷ Léme tábulugubei lúban wéyu ligía, maráriralá aságara ni cáta múnadagiñe, ¹⁸ le áraabubei, magíribudalá ni abúdoun lanáangun. ¹⁹ ¡Fugiábugume wúrĩña ja dageínatiña o ja lan gasáanigutiña ja gurágiña lídounme wéyu ligía! ²⁰ Amúriaaja jumá lúma Búngiu lun máma lan lídan lidíliga ni lídan luwéyuri eméraaguni janúraja. ²¹ Ladúga nĩbei sarágu sífuri le úgili líbe lúmagiñe lagúmeserun uboú, úabei gíñe lárigiñe. ²² Lun jamúga madúraagun lubeí lan Búngiu dan ligía, úati jamúga ni ában asálbaruti, ladúraagubei jawágurügü ja lanúadirubaña lun lánigu jamá.

²³ ‘Ánjein lubeíti aríñawagua jun. “Niján Crístu” o “Ninigitán lan”, mafíñera jumá, ²⁴ ladúga jayábinba ayéejatiña lun jarúfudagun joúngua camá Crístu, camá buri profétagu, áni jadáaguba oúnwenbun buri seíni lúma miláguru lun jeyéedaguniña ja anúadira láañabaña Búngiu ánjaña gayára. ²⁵ Aríñaga náali le jun lubáragiñe lasúseredun, ²⁶ ligía lubeíti, ánjein aríñawagua jun. “Níjein Crístu yára lídan fulásu le mageírawati”, mídin jumá ñi, ánjaña aríñaga jun. “Niján ya rúmurugu”, mafíñera jumá. ²⁷ Quei larijĩniwa labírichagun lueígíñe ában oúbaü libíti siélu lun luágun le ában, ítara lúba dánme le niábin, aú le

Wügúri Garaúwarügüti. ²⁸ Ábame láburujan ligáñi Búngiu jawágun gafígountiña quei wadúbi luágun úgubu jiláali.

Seíni buri lubáragiñe lagíribudun Crístu ubouágun

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33, 17.26-30, 34-36)

²⁹ ‘Lárigiñerügüme lásügürün wéyu buri lánina sáfuri ligía, ábame labúrigadun wéyu, marúnijalime játi, ábame jeíguadúnga warúguma ja siélubaña, ábame ladádagarun sun siélu. ³⁰ Ábameti jaríjini niseíni siélu, súnme gürígia wuríbatiña ubouágu, jayájuajaba láu jaríjini niábinya, áu le Wügúri Garaúwarügüti, lídan juánriñu siélugiñe láu oúnwenbun ubáfu lúma uweíríguni. ³¹ Dánme línwirúniwa fídu rein, ábame nouñajaniña náni án-jeligu ja siélubaña lun jóúndaruniña nánigu ja anúadira náañabaña lídaangiñe gádürü larígei ubouú.

³² ‘Furéndei jumeí jémpulu le tuáguti tídíbu ígo. Dan le ñlúgíli tilímun, ába labouóchun tubána, subúdi jumúti luágu yaráfaali lan lubáchouga. ³³ Ítara méme, dánme gíñe jaríjini sún buri cátei le, subúdi jumeí luágu yaráfaali lan niábin. ³⁴ Ninárün jáu, luágu lagúnrinchawagúba lan sun ubúrugu le Jerusalén lubáragiñe jóúwegun gürígia ja lánina dan le. ³⁵ Lagúmuchaguba siélu lúma ubouú, ánjein nerérun, merédebei magúnfulirúnga.

³⁶ ‘Ánjeinti luágu wéyu lúma óra le lúnbei nagíribudun ubouágun, ibídiñeti ni ca un, ni joun ánjeligu ja siélubaña, ni nun, áu le Liraú Búngiu, Búngiu rügúñein Úguchili asúbudirei.

³⁷ ‘Ítara queí meja lasúseredun lídan meja lidáani Noé, ítara lúba gíñe dánme le niábin, áu le Wügúri Garaúwarügüti. ³⁸ Lídan meja dan ligía, lubáragiñe ladíbirun ubouú, jerédera meja gürígia eíga, áta, amáriei-dagua, íchaajaña jasáanigu lun maríei, darí wéyu le lebélorunbei Noé tídoun ugúnein. ³⁹ Meféentiña, darí

ladíbirun uboú, ába jañáradagun súngubei. Ítara lúba gíñe dánme niábinya, áu le Wügúri Garaúwarügüti uboúagun. ⁴⁰ Lídaanme dan ligía, ñíbaña bián wügúriña áraabu, lanügúba ában, igirúame le ában según jafíñen nuágu. ⁴¹ Ñíbaña bián würiña amúlija, tanügúba ában, igirúame to ában.

⁴² ‘Agágudúañu jumá, ladúga ibídiñeti jun cába lan óra niábin, áu le Jabúreme. ⁴³ Subúdi jumeí le, luágu ánjein lan jamúga lasúbudira tabúreme ában múna cába lan óra liábin jíweruti áriebu, leréderuña jamúga marúmugunga, mígirunti jamúga lun lebélorúniwa íweruja lúbiñe. ⁴⁴ Ligía aráanseñu jumá lubeí, ladúga léme óra magáradajan jumá, ligíame niábin, áu le Wügúri Garaúwarügüti.

Músu le úaraguabei, lúma le múaragúnbei
(Lc 12.41-48)

⁴⁵ ‘Ítara jumá queísi músu úaraguati, gunfaráanda ligía, le lígirubei liyúbudiri lun laríjin jáu ja lúbiñebaña lun líchugun eíginí joun lídan dan. ⁴⁶ Gúndaabei músu le dánme le liábin liyúbudiri ánjein ladárira agúnfulira lúma lifísiute. ⁴⁷ Ninárün jáu luágu líchugubei lan liyúbudiri lun laríjin láu sun lumégen. ⁴⁸ Ánjein ában lubeí wügúri wuríbati músu ligía, ábame larítangun luágu lúgili lan liábin liyúbudiri, ⁴⁹ ábame lagúmeserun ouseraña jíbiri músu wuríba, reídei ligíame eíga lúma áta jáma bacháruatiña, ⁵⁰ ábameti liábin liyúbudiri lídan wéyu le magúrabun láani, lídan óra le ibídiñeti lun. ⁵¹ Ábame líchuguni luweírín-ágei abeichúni luágu, lasíadireime lun máfiougatin úara jáma biángua tigíbu, ábame layájun, acúnrijame lári.

25

Jémpulu jawáguti díisi würiña irájüñü

¹ Ába laríñagun Jesúsu.

—Ítara lubáti arúejani le lánina siélu quei díisi würiña irájüñü ja anúgübaña jalámpun le gálati gási, ába jáfuridun lun jadúnragun lúma adári, ñüdün jamámuga úara lúma maréirugun. ² Seíngü jádaangiñe, maráanseruntiña, seíngü aráansetiña. ³ Ja maráanserunbaña, dan le janúgünbalin jalámpun, manúgüntiña ámu gási lueí le lídaanbei jalámpun, ⁴ ánjañati ja aráansebaña, barútiña jabúdein láu gási bougudin lueí le lídaanbei jalámpun. ⁵ Queísiti ladárasarun adári, ába ladábudunga jágu sún-gubei, ába jarúmugun. ⁶ Queí buri luágu amídi áriebu, ligía lagaambúniwa agúaraguni. “Niteín adári, furíjuma adúnraguei.” ⁷ Sun würiña irájüñü jagía, ába jásaarunga, ába jagúmeserun aráansejei jalámpun. ⁸ Ába jaríñagun ja maráanserunbaña joun ja aráansebaña. “Rújuma murúsun lídaangiñe jigásin woun, ladúga léneguchuña walámpun.” ⁹ Ába jaríñagun ja aráansebaña joun. “Siñáti, ladúga louguabei woun, louguame jun. Jeíbagubei le ñí lubei lalúgurajoua agáñija jumámuga júngua.” ¹⁰ Léti añángüra lan ja maráanserunbaña agáñija gási, ligía liábin adári. Játi aráansebaña, ába jebélurun lúma maréirugun, ába ladaurúniwa béna. ¹¹ Lárigiñe, ligía jachúlürün jíbiri würiña irájüñü jagía, ába jaríñagun. “¡Wabúreme, wabúreme, darábei béna wabá! ¹² Ába laríñagun joun. “Nínárün jáu, ibídiñetün nun.”

¹³ Ábati laríñagun Jesúsu joun.

—Agágudúañu jumá, ladúga ibídiñeti jun cába lan wéyu, ni cába lan óra nagíribudun, áu le Wügúri Garaúwarügüti, ubouágun.

Jémpulu luáguti seínsu

¹⁴ ‘Ítara líña arúejani le lánina siélu quei ában wügüri le dan lébei laráansejan lun ladúgün weíyaasu lídoun ámu fulásu, ába lagúarun joun lumúsuniña, ába líchuguni liseínsun lábugiñoun jaríajaan.

¹⁵ ‘Lun ában jádaangiñe, rúti quei buri seíngü-mílu fiádürü, quei buri bián-mílu lun ában, quei buri mílu lun ában. Lafánreinjani joun quei jabáfu lun jawádigi-mariduni. Ábati lídin luágu luweíyasun. ¹⁶ Le músu le erésibirubei seíngü-mílu fiádürü, ába luwádigimariduni, ába lagáñeirun seíngü-mílu fiádürü ligíbuagun. ¹⁷ Ítara méme le erésibirubei bián-mílu, gáñeiti bián-mílu lánwoun. ¹⁸ Ánjeinti le erésibirubei mílu, ába lídin, ába lachígin ában júyu, ába larámuduni liseínsun liyúbudiri ñi.

¹⁹ ‘Sarágu dan lárigiñe, ába lagíribudun iyúbudiri, ába lagúmeserun aráanseja jáma luágu seínsu. ²⁰ Furúmiñe, ába liábin le erésibirubei seíngü-mílu fiádürü, ába ledéregeruni lun liyúbudiri láu seíngü-mílu le lagáñeirubei ligíbuagun, ába laríñagun lun. “Niyúbudiri, seíngüñein-mílu fiádürü bíchugun nun, niján seíngü-mílu nagáñeirun ligíbuagun.” ²¹ Ába laríñagun iyúbudiri lun. “Buíti, ában músu buíti amúrü, úaragua, quei úaragua bubeí lídan le murúsunrügüti, níchiga gíbetimaati lábugiñe baríajaan. Queímoun, gúnda amúrúme úara núma.” ²² Lárigiñe, ába liábin le erésibirubei bián-mílu fiádürü, ába laríñagun. “Niyúbudiri, biámañein-mílu fiádürü bíchugun nun, niján bián-mílu nagáñeirun ligíbuagun.” ²³ Ába laríñagun liyúbudiri lun. “Buíti, ában músu buíti amúrü, úaragua, quei úaragua bubeí lídan le murúsunrügüti, níchiga gíbetei lábugiñe baríajaan. Queímoun, gúnda amúrúme úara núma.” ²⁴ Ligía liábin

le erésibirubei mílu fiádürü, ába laríñagun lun liyúbudiri. “Niyúbudiri, subúdigubei numúti luágu wügúri ban jéreguti, alúbaja ban le ñí lumuti mábunagun ban, abúdaja amúrü le ñí lumuti machágarun ban ni cáta. ²⁵ Ligía nanúfudedunbei, ába nídin arámudei biseínsun lábugiñe múa. Niján le báni.” ²⁶ Ába laríñagun iyúbudiri lun. “Músu wuríbati, moúnti. Subúdigubei bíñein luágu alúbaja nan le ñí lubei mábunagun nan, abúdaja áu le ñí lubei machágajan nan ni cáta. ²⁷ Ligía lúnti lubeí jamúga bíchuguni niseínsun báncürugun lun dan lan jamúga nagíribudun, nerésibiruni le náni láu agáñeiruni.” ²⁸ Ába laríñagun joun ja ñíbaña. “Gidájumei seínsu le lúmabei lueí, rújumei lun le láubei dísi-mílu, ²⁹ ladúga le adúgübei buíti láu le lúmabei, líchugúba lánwoun lun, ábanme lígiragun lun, ánjein le madúgübei buíti láu murúsun le lúmabei, lagídarúaba lueí. ³⁰ Músuti moúnti le, fíjumei lídoun lubúriga le bougudibeí, le ñíba lubeí layájuaja, acúnrijame lári.”

Jagúseragüdúniwa sun gürígia

³¹ ‘Dánme nagíribudun, áu le Wügúri Garaúwarügüti, ubouágun, niábinba quei urúei geyégu ánjeligu náu, ábame nañúurun luágu nála láu uweíriguni lun nagúser-agüdúniña sun gürígia. ³² Ábame jóundaragun gürígia ja lílana sun fulásu nigíbugiñe, ábame nafánreinraguniña jawáriuagua quei lafánreinraguniña jóuniri mudún, mudún jádaangiñe gábara. ³³ Ja richáguabaña ligíbugiñe Búngiu, ábame níchuguniña lueígiñe nouñwenren, ja wuríbabaña ligíbugiñe Búngiu, lueígiñebaña nubaúna. ³⁴ Naríñagame joun ja lueígiñebaña nouñwenren. “Jigoúgu, jugúya le biní laalíbei Núguchi, resíbi jumeí arúejani le aráanserúbei jubá lúmagiñe ladúgüni

SAN MATEO 25:35-97 SAN MATEO 25:46

Búngiu ubouú. ³⁵ Ladúga dan le nalámachunbei, rútiin eígini nun, dan le namágürabudunbei, rútiin dúna nun, dan le ebugañaja nubeí quei chülúdügüti, rútiin múna nun. ³⁶ Dagáti manáanguni nuágu, rútiin anáanguni nun, dan le nasándirunbei, ñúdüntün aríjana, dan le nadaürünbei, ñüdüntün aríjana.” ³⁷ Ábamei jaríñagun richáguatiña jagía nun. “Wabúreme, ¿ída bugagí waríjabu láu ilámaü, ába wíchugun eígini bun? ¿ída bugagí waríjabu láu mágürabu, ába wíchugun dúna bun? ³⁸ ¿ída bugagí waríjabu quei chülúdügüti, ába wíchugun múna bun? ¿o manáangunga, ába wíchugun anáanguni bun? ³⁹ ¿ída bugagí waríjabu láu sándi o furísunrugu, ába wouúdin aríjabu?” ⁴⁰ Ábame naríñagun joun. “Nínárün jáu, furúmieguarügü cátei le jadúgübei lun ában jádaangiñe namúlenú, ca lan lúnabunbei, nun méme jadúgei.”

⁴¹ ‘Naríñagamei joun ja lueígiñebaña nubaúna. “Díse jumá nueí, jugúya le lúnbei jasúfurirun lun sun dan, jeíba lídoun wátu geméti le méñeguchadibei, le aráanserúbei lubá Máfia jáu lánigu. ⁴² Ladúga dan le nalámachunbei, míchutün eígini nun, dan le namágürabudunbei, míchutün dúna nun. ⁴³ Eíbugatina quei chülúdügüti, míchutün múna nun, mégeitina anáanguni, míchutün nun, sánditina, daúwa áu, mídintün aríjana.” ⁴⁴ Ábame jaríñagun wuríbatíña jagía nun. “Wabúreme, ¿ída bugagí waríjabu láu ilámaü o mágürabu, o quei chülúdügüti, o manáangunga, o láu sándi, o furísunrugu, míderagun wamútibu?” ⁴⁵ Naríñagame joun. “Nínárün jáu, luágu furúmieguarügü lan cátei le madúgün jubeí joun gürígia, ca lan lúnabunbei, madúgün jumúti gíñe nun.” ⁴⁶ Ábamei jóúdin ja máfiougatin lun jasúfurirun ñi lun sun dan, jámeti richáguabaña ligíbugiñe Búngiu, ábame jóúdin

siélun lun jagúndaarun ñi lun sun dan.

26

Aráansejani lun lárügüdúniwa Jesúsu

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Dan aríñaga láali Jesúsu sun cátei le, ába laríñagun joun láni disípulugu.

² —Quei jasúbudiruni, bián wéyu lárigiñe le, ligíame fédu le páscua, áni nedéregerúaba, áu le Wügúri Garaúwarügüti, lun nádarawagún luágu gurúwa.

³ Ába jóúndaragun jábutigu fádirigu, arúfudajatiña lilúrudun Moisés, jáma wügúriña weírigutiña lídan jafíñen juríu tigíbugiñe lúban Gáifasi, fádiri le íñuti-maabei. ⁴ Ñi jaráanseja luágu Jesúsu lun járügüdüni láu yéguai, lun jáfaruni jilágubei. ⁵ Jaríñagati.

—Máma látia fédurugu lueí jachágaragun gürígia.

Tájuduraguni ában wúri lábulugu Jesúsu

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Betániañein Jesúsu, lúbiñe Simón lé meja gawágubei gumeín luágu sun lúra, ⁷ ába tiábin ában wúri luágun, gámeina tugúya ában lágei ibíñei le weíríti lisérún. Dan luáguñein lan dábula Jesúsu, ába téseruni ibíñei ligía lábulugun. ⁸ Dan jaríjinbaalin disípulugu cátei le, ába jamágundarun, ába jaríñagun.

—¿Cámesan leféridirúa le ítara? ⁹ Gayáraati jamúgagu lalúgurúniwa le luágu sarágu seínsu lun jíderawagún gudémetiña.

¹⁰ Ába lagáambuni Jesúsu le jaríñagubei, ába laríñagun joun.

—¿Ca uágu jañáwurija tun wúri to? Cátei buíti le tadúgübei. ¹¹ Súnwandan yábaña lan gudémetiña júma,

ánjein áu, mámaba súnwandan júma nan. ¹² Le tadúgübei wúri to láu téseruni ibíñei le nuágun, taráanseruñádina lubá nábunúniwa. ¹³ Ninárün jáu luágu le lan ñí lumuti lapúrichijóua ugánu luáguti asálbaruni lídan sun uboú, labájüdawagúaba gíñe le tadúgübei wúri to, lun larítawagún tuágu.

Lalúguruni Júdas Jesúsu

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Ába lídin ában jádaangiñe dúusu disípulugu, le gíríbei Júdas Iscarióte, adímureja jáma jábutigu fádirigu. ¹⁵ Ába laríñagun joun.

—¿Atiríbei jíchugun nun ánjein nedéregera Jesúsu jun?

Ába jíchugun darándi murúsun pláta lun. ¹⁶ Lúmagiñeti óra ligía, ába lálujan Júdas ída lúba lan luwúyeri ledéregeruni Jesúsu joun.

Lagúmujuún leígin Jesúsu jáma lánigu

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30, 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Le furúmiñeti wéyu lídan fédu le ñí lubei teigúa fein magánatu ísi, ába jayábin disípulugu lúmoun Jesúsu, ába jaríñagun lun.

—¿Jalía babúseera waráanserun lun ñíba lan wadúgei eíginí le lánina páscua?

¹⁸ Ába laríñagun joun.

—Jeíba ubúругu, lúbiñe ítaga wügúri, ábame jaríñagun lun. “Ítara líña laríñagun Maésturu. Yaráfaali nórate, búbiñeba nefédujei páscua jáma náni disípulugu.”

¹⁹ Ába jadúgüni disípulugu quei laríñaguni Jesúsu joun, ába jaráanseruni eíginí le lánina páscua.

²⁰ Dan le lagúñedunbei, ába lañúurun Jesúsu luágu dábula jáma láni dúusu disípulugu, ²¹ súntri añája lan eíga, ába laríñagun joun.

—Ninárün jáu luágu lalúgurubadina lan ában jí-daangiñe.

²² Ábati jajírudagun, ába jagúmeserun álügüdei ában ában.

—Nabúreme, ¿nugúya funásan?

²³ Ába laríñagun joun.

—Le éderutu leígan fein núma lídan asiedu, ligiába alúgurana. ²⁴ Nídiña, áu le Wügúri Garaúwarügüti, luágu úma le uágubei taríñaga Lerérun Búngiu, áni ¡fugíabutia wügúri le alúgurutina! Buítimaati jamúga lun magúria-jouágubei lan.

²⁵ Ábati ladímurejan Júdas, ába lálügüdajan.

—Maésturu, ¿nugúya funásan?

Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Ánja, bugúya.

²⁶ Dan añaja lan eíga, ába lanúgünun Jesúsu fein lújaburugu, ába leteíngiruni Búngiu tuágu, lásun lagúbachagunun, ába líchugunun joun láni disípulugu, aríñageina.

—Joujúma, nógubu le.

²⁷ Lárigiñe, ába lárügüdün ában wéru buin táu diweín lújaburugu, ába leteíngiruni Búngiu tuágu, ába lásügüragüdüni joun, aríñageina.

—Gurájuma lídaangiñe le, sun jugúya. ²⁸ Níta le, le añúuragüdübalin iséri darádu, le gíñe áwiyurubei joun sarágu gürrígia lun ferúdunawa lan jafígoun. ²⁹ Naríñajare jun luágu mátundügüyaadina lan diweín daríme wéyu le lúnbei nátunun iséri tuwúyeri diweín júma lídan larúeijan Núguchi Búngiu yágüta siélu.

*Laríñaguni Jesúsu luágu leyéedaguba lan Pédro láu
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

³⁰ Lárigiñe jerémujani urému luágu Búngiu, ába jóúdin luágu wúbü Olívos. ³¹ Ába laríñagun Jesúsu joun láni disípulugu.

—Sun jugúya, jasándiraguba júngua láu magúraasuni nuágu áriebu le, ladúga laríñajare tídan Lerérun Búngiu. “Náfarubei jóúniri mudún jilágubei, ábame jeréderun mudún chagágu.” ³² Lárigiñeme násaarun lídaangiñe ouweni lúnya nabágaridun, nídiba Galiléa jubáragiñe.

³³ Ába laríñagun Pédro lun.

—Gayáraati járügüdün súngebei magúraasuni buágu, nugúya no.

³⁴ Ábati laríñagun Jesúsu lun.

—Nínárün báu luágu áriebu méme lan le, lubáragiñe layúgurujan gáyu, beyéedaguba náu úríwa wefyaaasu.

³⁵ Ába laríñagun Pédro lun.

—Gayáraati nouwen búma, meyéedagunbadina báu. Ligía méme giñe jaríñaga sun disípulugu.

Layúmuragun Jesúsu lun Búngiu, Getsemaní

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Ábati lachúlürün Jesúsu jáu láni disípulugu lídoun ában fulásu gíríti Getsemaní, ába laríñagun joun.

—ñurújuma ya, nebuga ayúmuragua lun Búngiu yára.

³⁷ Ába lanúgüni Pédro jáma bián lirájüñü Zebedéo lúmagua, ába jagúmeserun asándira íruni lúma tigári anígi.

³⁸ Ábati laríñagun joun.

—Sandítina ában íruni le lánina ouweni tídan nuwáni. Reídei jumá ya, agágudúañu jugúyame núma.

³⁹ Ábati lídin Jesúsu lubáruaguóun mémeraü, ába lájuduragun láu ligíbu múarugun, ába layúmuragun lun Búngiu itara.

—Núguchi, ánjein gayára lubeí, adúgabá lun masúfurirun náani cátei le lúnbei nasúfuriruni, mámalá quei nabúseerun, queílá babúseerun.

⁴⁰ Ábati lagíribudun le ñíjin jabeí láni disípulugu, ába ladáriruniña arúmuga, ába laríñagun lun Pédro.

—¿Siñátisán buga jeréderun agágudúañu núma ni ában óra? ⁴¹ Agágudúañu jumá, ayúmuragua jugúyame, máburujan jumámuga lídoun ínjajoúni lun jeféridiruni jafíñen nuágu. Inárüni luágu ánja tan juwáni lun cátei le buídubei, ánjeinti júgubu, débiliti.

⁴² Ábaya lídin luágu libíaman weíyaasu, ába layúmura-gun ítara.

—Núguchi, ánjein siñá lubei masúfurirun náani le lúnbei nasúfuriruni, adúgúwalá bugúndan.

⁴³ Ábaya lagíribudun, ábaya ladáriruniña láni disípulugu arúmuga ladúga weírijali lidábu jágu. ⁴⁴ Ába lígiruniña, ábaya lídin ayúmuragua luágu lúrüwan weíyaasu, aríñageina méme dimúrei ligía. ⁴⁵ Ábati lídin le ñíjin jabeí láni disípulugu, ába laríñagun joun.

—¿Jarúmuguña mémesan, eméraagua jugúya? Chülújali óra lun nedéregeruniwa, áu le Wügúri Garaúwarügüti, jájaburugun gafígountiña. ⁴⁶ Sarájuma, queímoun lubároun le lúnbei lalúgurunina, níteeli.

Janúgüni Jesúsu adáüra

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Ñígili Jesúsu adímureja, ligía liábin Júdas, le ábanbei jádaangiñe dúusu disípulugu, jáu sarágu gürígia táu efeín lúma wéwe. Jayábin lueígiñe jóubadina jábutigu fádirigu jáma wügúriña weírigutiña lídan jafíñen juríu.

⁴⁸ Aríñagaaliti buga Júdas joun.

—Le nachúurun, ligía, járügüdeime.

⁴⁹ Ábati layárafadun lun Jesúsu, ába laríñagun.

—¡Buíti gúñoun, maésturu!

Ába lachúuruni. ⁵⁰ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Numáda, ¿ca bálugubei?

Ábati jayábin, ába járügüdüni Jesúsu, ába janúgüni adáüra.

⁵¹ Ábati laságarunun ában jádaangiñe láni Jesúsu disípulugu lefeínte, ába láchuguni ában larígei lumúsun fádiri le íñutimaabei. ⁵² Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Areídabouñ befeínte, ladúga sun ja áfarajatiña táu efeín, táuba giñe efeín jáfarúa. ⁵³ ¿Ibídineti bun luágu ánjana lan jamúga busén, gayára lan namúriajan úrúwa-wein-dísi-mílu jádaangiñe láni Núguchi ánjeligu, áni lou-najañanu lan jamúga? ⁵⁴ Lun jamúga nadúgüni ítara, ¿ída lubági lagúnfulirun le tídaanbei Lerérun Búngiu to aríñagouboun luágu lúnti lan lasúseredun le ítara?

⁵⁵ Ábati laríñagun Jesúsu joun mútu jagía.

—¿Jiábin táu efeín lúma wéwe lun járügüdünina camá jamuga jíwerutina? Ságüñaja wéyu nañúurun témpulurugu jagánagua arúfudaja, madaú jumútina. ⁵⁶ Wel, lasúseredunbei sun le lun lagúnfulirun le jaríñagubei profétagu tídan Lerérun Búngiu.

Ábati jígiruni sun disípulugu Jesúsu lábugua, ába janúrajan.

Jesúsu ligíbugiñe líñun-ágei lúrudu

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Ja adáürübalin Jesúsu, ába janúgüni ligíbugiñoun Gái-fasi, fádiri le íñutimaabei, le ñí lubei adámurigu jamá arúfudajatiña lilúrudun Moisés jáma wügúriña weírigutiña lídan jafíñen juríu. ⁵⁸ Ánjeinti Pédro, falá lumuti dísegiñe darí tübúrürürugun lúban fádiri le íñutimaabei le ñjín

lubeí lebélera, ába leréderun ñun jáma oúnigirutiña témpulu lun laríjin jalíaba lan lébeda cáte le.

⁵⁹ Jáluajati jábutigu fádirigu, jáma sun jíbiri líñun-ágei lúruđu lidúnrun Jesúsu láu iyéeni lun gayáraabei lan jasíadiruni lun loúnwen, ⁶⁰ madáritiña, láu sun sarágu jáña lan gürígia ñúdüntiña aríñaga iyéeni luágu. Agúmu-jouni, ligía jayábin bíama yéetiña íchiga fe luágu, ⁶¹ ába jaríñagun.

—Aríñagati wügúri le luágu gayára lan lagúnrichagunun láni Búngiu témpulu, ábaya lánme laráramagüdúnun lídan úrúwa wéyu.

⁶² Ábati laráramun fádiri le íñutimaabei, ába laríñagun lun Jesúsu.

—¿Mouñabuntíbusan ni cáta? ¿Cáteigi le, le aríñawagúbei buágu?

⁶³ Reídeiti Jesúsu maníñu. Ábati laríñagun fádiri le íñutimaabei lun.

—Luágu líri Búngiu le wíñwanbei báfiñura lun baríñaguni inárüni. Aríñagabeí woun ánjein amúrü lubeí Crístubei le Liraú Búngiu, le lanúadirubei Búngiu lun lasál-baruniña gürígia ubouágu.

⁶⁴ Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Ánja, áu, quei baríñaguni. Aríñagatina gíñe jun luágu jaríjubadina lan, áu le Wügúri Garaúwarügüti, ñun lueígiñe loúnwenren Búngiu le Súnti Gabáfu, jaríjubei gíñe niábin lídan juánriñu siéluigiñe.

⁶⁵ Ábati lajeíridagunun fádiri le íñutimaabei lanáangun, le ligáni, ába laríñagun.

—¿Anába láali wügúri le Búngiu láu lerérun! Mabúseerunjadiwa ámu lun líchugun fe luágu, agáamba jumáli anábuni le laríñagubei, ⁶⁶ ¿ída líña jaríjin lun?

SAN MATEO 26:67 105 SAN MATEO 26:75

Ába jaríñagun.

—Gadúnrunti, lúnti loúnwen.

⁶⁷ Ábati jásuereguni ligíbu, buleísei jameí, jíbiri, ába jagáyuajan ligíbuagun, ⁶⁸ ába jaríñagun lun.

—Quei amúrü lan Crístubei, jaríñaga beígia ca lan agáyuajabei buágu!

Jaríñagunbei lun ítara ladúga gürágu líña lan lágu.

Laríñagun Pédro luágu ibídiñe lan Jesúsu lun

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Súnti lasúseredun sun cátei le, ñun líña Pédro bougudi tübürürüru luágun, ába taríñagun lun.

—Bugúya, lúmañadibútia giñéñaja Jesúsu le Galiléana.

⁷⁰ Ába leyéedagun Pédro jagíbugiñe súnugubei, ába laríñagun.

—Ibídiñeti nun ca lan uágu badímureja.

⁷¹ Leíbuga yebe Pédro luágun béna, ligía taríjini ábanya, ába taríñagun joun ja ñíbaña.

—Eyéri le, lúmañajañein giñe Jesúsu le Nazarétna.

⁷² Ábaya leyéedagun Pédro láu fiñún, ába laríñagun.

—Ibídiñeti wügúri ligía nun.

⁷³ Murúsun luegiñe, ába jayábin ja ñíbaña lúmoun Pédro, ába jaríñagun lun.

—Inárüni luágu ában lan jádaangiñe amúrü, arijúati luágu ligáburi badímurejan.

⁷⁴ Ába lagúmeserun íñaragua lúngua aríñaga láu fiñún.

—¡Ibídiñeti gürígia ligía nun!

Lídan méme óra ligía, ába layúgurujan ában gáyu.

⁷⁵ Ábati laríttagun Pédro luágu le laríñagubei Jesúsu lun.

“Beyéedaguba náu úrúwa weíyaasu lubáragiñe layúguru-
jan gáyu.” Ába láfuridun Pédro ñígiñe, ába layájuajan láu
igárigu.

27

Ledéregerúniwa Jesúsu lun Piláto

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Dan larúgadunbei, ába jadámuridagun sun jábutigu
fádirigu jáma wügúriña weírigutiña lídan jafíñen juríu
aríja cába lan jadúga lun lasíadirúniwa Jesúsu. ² Ába
janúgüni gürágu, ába jedéregeruni lun Póncio Piláto le
gumádimati.

Loúnwen Júdas

³ Dan le laríjinbei Júdas, le alúgurubalin Jesúsu, luágu
síadi jamáali lan Jesúsu lun loúnwen, ába laságüríjan, ába
láguyugüdüni darándi murúsun pláta ligía joun jábutigu
fádirigu lúma joun wügúriña weírigutiña, ⁴ ába laríñagun
joun.

—Afígounjaadina láu nedéregerun ában wügúri
mađúnrunti lun loúnwen.

Ába jaríñagun lun.

—¿Cámegi le warúma? ;Bugúya lun baríjini líra!

⁵ Ába lachágaruni Júdas seínsu ñi témpulurugu, ába
lídin átigiragua lúngua.

⁶ Ába jabúduni jábutigu fádirigu seínsu ligía, ába jaríña-
gun.

—Siñáti wíchuguni seínsu le tídon gáfu to lágei liseín-
suna Búngiu ladúga lebégi oúweni.

⁷ Ába júaradun lun lagáñijoún lufúlasun ában wügúri
le adáagubei barámbi láu seínsu ligía lun jábunajoún
teréncha ñi. ⁸ Ligía Lufúlasun Jítaü lubeí líribei fulásu
ligía chúlú lúmoun dan le. ⁹ Ítara líña lagúnfulirun lé

meja laríñagubei proféta Jeremías. “Barú jamuti darándi murúsun pláta ligía, ebégi le jíchugubei Israelítagu luágu wügúri ligía, ¹⁰ ába jagáñijani lufúlasun ában wügúri le adáagubei barámbi láu, quei laríñaguni Nabúreme nun.”

Jesúsu ligíbugiñe Piláto

(*Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38*)

¹¹ Barúwati Jesúsu ligíbugiñoun gumádimati, le gírubei Piláto, le álügüdübalin.

—¿Amúrüsan Jarúeitebei Juríu?

Ába laríñagun Jesúsu lun.

—Ánja, áu quei baríñaguni.

¹² Dán buriti jíchugun jábutigu fádirigu jáma wügúriña weírigutiña lidúnrun, moúnabuntija Jesúsu ni cáta.

¹³ Ábati laríñagun Piláto lun.

—¿Magáambun bumútisan le jaríñagubei buágu?

¹⁴ Moúnabunti Jesúsu ni cáta, ábati laweíridun lanígi gumádimati.

Lasiádirún Jesúsu lun louñwen

(*Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16*)

¹⁵ Gagáburi lumúti mejáti gumádimati lígiragüdún ában adaürúti joun gürígia lídan fédu, furúmieguaügü adaürúti le jamúriajan lúma. ¹⁶ Níñeinti ában adaürúti, díseti leíbaajan líri, gíruti Barabási, ¹⁷ dánti le adámuriñu-jaña lan sun gürígia, ába lálügüdüniña Piláto.

—¿Ca jabúseerubei nígiragüdün jun, Barabási, ódi Jesúsu le únbei laríñawagua Crístu?

¹⁸ Líridubalin gíñe Jesúsu ladúga subúdi láali lan luágu ladúga lan jagímugan lun jedéregerei.

¹⁹ Sun ñun lan Piláto luágu lála le lánina agúseruni, ába touñajan lúmari aríñaga lun. “Madúgabá ni cáta

láu gürígia úaraguati le, ladúga gewéneeditina buga ában uwénedi wuríbati áriebu buga ladúga gürígia le.”

²⁰ Ába jádaruni jábutigu fádirigu jáma wügúriña weírigutiña jádoun gürígia lun jamúriajan lun láfuridun Barabási, lun lafarún Jesúsu. ²¹ Ábaya ladímurejan gumádimati joun sun gürígia jagía, ába laríñagun joun.

—¿Ca jádaangiñe biángubei jabúseerubei lun nígi-ragüdüni jun?

Ába jaríñagun.

—Barabási.

²² Ába laríñagun Piláto joun.

—¿Cábatí nadúga láu Jesúsu le únbei laríñawagúa Crístu?

Ába jóunabun súngebey.

—¡Dáguabeí luágu gurúwa!

²³ Ába laríñagun Piláto joun.

—¿Cáti wuríbati ladúgübei?

Ábatima jagúaragun.

—¡Dáguabeí luágu gurúwa!

²⁴ Dan le laríjinbalin Piláto luágu siñá lan ladúgün ni cáta luefdügüya chagáguai, ába lamúriajan dúna, ába lachíbuni lújabu jagíbugiñe gürígia, aríñageina.

—Máma áu lúnbei naríjin láu loúnwen wügúri madún-runti le, jugúya lun jaríjini ñi.

²⁵ Ába jaríñagun sun gürígia.

—¡Wagía jáma warájüñü, wanügüba furúmieguarügü dúru wawouguoun luágu loúnwen!

²⁶ Ábati lígiragüdüni Piláto Barabási, ába loúnajan abeíchei Jesúsu, ába ledéregeruni lun ládarawagún luágu gurúwa.

²⁷ Lárigiñe, ába janúgüni lisúdaaranigu gumádimati Jesúsu tídoun lúban Piláto, ába jóúndaraguagüdüniña sun súdaara geyégua láu. ²⁸ Ába jarágachunun lanáangun, ába jíchugun ában anáanguni funátu luágu, ²⁹ ába jíchugun ában rídi láuti jíyu lábulugu, lúma ában mabúru lújaburugu le loúnwenren. Ábati jájuduragun ligíbugiñe, ába jéjerajan láu, ába jaríñagun lun.

—¡Gabágarilá Jarúeite Juríu!

³⁰ Ába gíñe jásuereguni, janúgeija mabúru ligía, jíchaaguei lábulugu. ³¹ Lárigiñe jéjerajan láu ítara, ába jagídarunun anáanguni funátu lueí, ába jadáürünun lanáangun luágu. Ába janúgüni lun ládarawagún luágu gurúwa.

Ládarawagún Jesúsu luágu gurúwa

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Dan le áfurideina jáña lan, ába jadúnragun lúma ában wügüri Cirénena, gíríti Simón, ába jafósuruni lun lanúgüni lugúruwan Jesúsu.

³³ Ítara líña jachúlürün lídoun ában fulásu gíríti Gólgota, líla líra, Lufúlasun Lábu Ichúgü. ³⁴ Ñi jíchiga diweín láu árani tídan lun Jesúsu lun látunun, jóúcharügü lumútu, mátun lumútu.

³⁵ Dan le dágua jamáali luágu gurúwa, ába jájurerun súdaara ubúnuruni lun jafánreinjanun lanáangun Jesúsu jádaangua. Ítara líña lagúnfulirun lé meja labúrüjabei proféta. “Ájureratiña ubúnuruni lun jaríjin cába lan jádaangiñe erédera táu nanáangun.” ³⁶ Ába jañúurun ñi lun jóúnigiruni. ³⁷ Ába jíchugun ában abúrüjóuni lougiñe lichúgü le ñí lubei laríñaga ca lan lidúnrunbei. Abúrüjóuni ligía ítara líña. “Jesúsu le, le jarúeitebei juríu.”

³⁸ Dáwaguatiña gíñe bián jíwerutiña luágu gurúwa lúma, ában lueígiñe loúnwenren, ában lueígiñe lubaúna. ³⁹ Já buriti ásügürübaña ñígiñe, ába janábuni, ába jánjingichuni jachúgü, ⁴⁰ aríñageina.

—Bugúya le gayáraabei bágurunun témpulu ábaya baráramagüdünun lídan úrüwa wéyu, sálbaguabá búngua. Ánjein Liraú bubei Búngiu, raríba lueígiñe gurúwa.

⁴¹ Ítara líña gíñe jéjerajan jábutigu fádirigu jáma arúfudajatiña lilúrudun Moisés, fariséogu, jáma wügúriña weírgutiña, láu, ábaja jaríñagun jámagua.

⁴² —Sálbati ámu, ánjein lúngua, siñáti lasálbaragun. Ánjein ligía lubeí Jarúeitebei Israelítagu, raríla lueígiñe gurúwa, affíne wamámuga luágu. ⁴³ Rúlaali laffínen luágu Búngiu, sálbaleíti Búngiu guetó ánjein inárüni lubeí luágu jínsiñe lan lun, quei aríñagaali lan woun luágu Liraú lan Búngiu.

⁴⁴ Anába jamúti gíñe jíwerutiña ja dáwaguñubaña luágu jagúruwan úara lúma.

Loúnwen Jesúsu

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Ábati labúrigadun sun fulásu lúmagiñe amídirugu darí ladaúnrüin úrüwa rábounwéyu. ⁴⁶ Queí buri óra méme ligía, ába lagúaragun Jesúsu jére.

—Elí, Elí, ¿láma sabáctani? —líla líra. Nubúngiute, Nubúngiute, ¿cásan uágu bígirana?

⁴⁷ Ñíñanu agáambuti jádaangiñe ja ñíbaña, ába jaríñagun.

—Lagúajaña wügúri le lun proféta Elías.

⁴⁸ Ába lídin ában jádaangiñe eíbaagueina anúga ában mudúsi, lárigiñe ladúdüragüdüni táu diweín garújütu

ába líchuguni luágu ában wéwe, ába línchunun lun lun lachúrunun. Ába lachúrunun. ⁴⁹ Ába jaríñagun ja jíbiri.

—Ígirabeí, waríja ánjein ñúbin Elías asálbarei.

⁵⁰ Ábaya ladúgün Jesúsu ában agúaraguni jéreti, ábati louñwen. ⁵¹ Lídan óra ligía, ába tajeíridagun tubélun témpulu lídan bián murúsun, ínugiñe lun únabun. Ába ladágarun ában jarabaganáli, ába láwarajan dúbü. ⁵² Ába lánjunrenchúnga umúajaü, águyuguatiña sarágu jádaangiñe affñetiña luágu Búngiu já meja jiláguaañábaña. ⁵³ Ába jáfuridunga lídaangiñe jamúaja lárigiñe lásaarun Jesúsu lídaangiñe ouweni. Ába jebélurun lídoun ubúrugu Jerusalén le biníwabei, le ñí lubei jaríjaña sarágu gürígia.

⁵⁴ Léti jábuti súaara jáma súaara ja oúnigirubalin Jesúsu, dan jasándirunbalin jarabaganáli lúma dan jaríjinbaalin líbiri buri cátei le asúseredubei, ába janúfudedagun sarágu, ába jaríñagun.

—Inárüni, Liraú Búngiu wügúri le.

⁵⁵ Ñíñanu sarágu würíña aríagua dísegiñe, ja afálarubalin Jesúsu lúmagiñe Galiléagiñe íderagua jameí.

⁵⁶ Ñíñoun María Magdaléna jádan, María to lúguchu Jacóbo lúma José, túma jáguchu lirájüñü Zebedéo.

Labunúniwa Jesúsu

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Dan le agúñedeina líña lubeí, ába liábin ában wügúri rísiti gíríti José, lídaangiñeti fulásu le gíríbei Arimatéa, jádaangiñeti giñe ja afálarubalin Jesúsu. ⁵⁸ Ábati lídin aríjei Piláto, ába lamúriajani lúgubu Jesúsu lúma. Ábati laríñagun Piláto lun líchugúniwa lun, ⁵⁹ ába lanúgüni José, ába louburaguni tídan ában gamísa jarúmatu. ⁶⁰ Ába líchuguni lídoun lumúaja iséri lé yebe lachígagüdübei lubárua luágu dúbü. Lárigiñe ladáuruni umúajaü láu ában

dúbü weíríti luágu lubéneri, ába lídin. ⁶¹ Níñounti María Magdaléna túma to ában María ñun ligíbugiñe umúajaiü.

Oúnigirutiña ligíbugiñe lumúaja Jesúsu

⁶² Larúgan, lárigiñe aráansejani lubá luwéyuri eméraa-guni, ába jóúdin jábutigu fádirigu jáma fariséogu aríjei Piláto, ⁶³ ába jaríñagun lun.

—Wábuti, jarítagua wamúti luágu aríñaga lán meja yéeti ligíra dán meja moúnwengili luágu lásaaruba lan luágu lúrüwan wéyu lárigiñe loúnwen. ⁶⁴ Oúnajagubeibá achoúrurei umúajaiü daríme lúrüwan wéyu, mayábin jamámuga láni díspulugu áriebu íwerujei lúgubu, ábame jaríñagun joun gürígia luágu saráli lan. Weírítimaa-jalímeti lagúmujoún iyéeni le sügú láu le furúmiñeti.

⁶⁵ Ába laríñagun Piláto joun.

—Barújuma fiú súaara, jeíba choúru jumeí umúajaiü le lubuídun-ágei juáraati.

⁶⁶ Ábati jóúdin, ába jachoúruruni dúbü le luágubei umúajaiü, ába jígiruniña súaara lun jóúnigiruni.

28

Lásaarun Jesúsu lídaangiñe óuweni

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Dan le lásügürünbei luwéyuri eméraaguni áni arú-gadeina líña dimáasu, ába jóúdin María Magdaléna túma to ában María aríjei umúajaiü. ² Sódini, ába ladágarun ában jarabaganáli jéreti óra ligía láu larárirun ában láni Wabúreme ánjeli siélugiñe, ába liábin luágun umúajaiü, ába lagídaruni dúbü le áubei ladaurúa, ába lañúurun luágu. ³ Miríti ánjeli ligía quei ában labírijanoúga, tiábin lanáangun, jarú jarú. ⁴ Dan le jaríjinbalin súaara, ába

jadádagarun láu anúfudei, ába jeréderun camá jiláguaaña.
⁵ Ábati laríñagun ánjeli ligía joun würiña jagía.

—Manúfude jumá. Subúsi nun luágu jáluajañein lan Jesús le ádarawagúbei luágu gurúwa. ⁶ Úati ya, saráli quei laríñaguni. Jigoúgu jaríjei fulásu le ñíjin lubeí líchugúa, ⁷ ábame jídin furése, ábame jaríñagun joun láni disípulugu luágu saráli lan, luágu níngiran lan jubá jubá Galiléoun, ñíba jaríjei. Niján ugánu lé buga lúnbei naríñaguni jun.

⁸ Ába jóudin würiña jagía oúfudagueina, láu anúfudei lúma sarágu ugúndani, ába jóudin eíbaagueina aríñagei joun disípulugu. ⁹ Súnti añája lan luágu úma, ligía larífudagun Jesús lúngua joun, ába labúsurun joun. Ábati jayárafadun lun, ába jájuduragun lun, ába jóuburuni lugúdi. ¹⁰ Ába laríñagun joun.

—Manúfude jumá. Jeíba awísaraña nánigu lun jóudin Galiléoun, luágu ñíba lan jaríjana.

Cátei le jabájüdagubei súaara

¹¹ Dan le jóudiña lubeí würiña, ligía jóudin já-daangiñe súaara ja oúnigirubaña, ába jóudin ubúругu, ába jabájüdaguni le asúseredubei joun jábutigu fádirigu.

¹² Ába jóudin ábutigu ja adímureja jáma wügúriña weírigutiña lídan jafíñen juríu lun jebélurun jáma lídoun ában úarani, ába jíchugun sarágu seínsu joun súaara,

¹³ ába jaríñagun joun.

—Jaríñagame luágu dan lan le anjúnja lan arúmuga árieibu, ába lan jayábin láni Jesús disípulugu, ába jíweru-jani lúgubu. ¹⁴ Ánjein lasúbudira gumádimati cátei le, wadímurejaba luágu jáni fuleísei lúma lun madügún lan ni cáta jáu.

¹⁵ Ábati jerésibiruni súdaara jagía seínsu, ába jóúdin adúgei le uágubei laríñawagúa joun. Ítara liñáti jaríñaguni juríu chülú lúmoun dan le.

*Líchugun Jesúsu jadásin disípulugu
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)*

¹⁶ Ába lubeíti jóúdin únsu disípulugu Galiléoun luágu wúbü lé meja uágubei laríñaga Jesúsu joun lun jóúdin.

¹⁷ Dánti le jaríjinalin Jesúsu, ába jájuduragun lun, láu sun añájein lan jádaangiñe, loúguati jafíñen luágu ligía lan.

¹⁸ Ába liábin Jesúsu jawágun, ába laríñagun joun.

—Rúaali sun ubáfu nun siélu lúma ubóúagu. ¹⁹ Jeíbati jabúgürü gürígia ja lílana sun fulásu, adúga jumáña nánime disípulugu, badíseigüda jumáña lídan líri Búngiu Úguchili, Búngiu Irájü, lúma líri Sífiri Sándu. ²⁰ Arúfudaja jugúyame joun lun gagáambadi jamá lun sun le uágubei nariñaga jun. Subúdi jumeí luágu anájein lan júma ságü wéyu daríme lagúmuchun uboú. Ítaralá.

Lerérún Búngiu To Lánina Iséri Darádu
New Testament in Garifuna (HO:cab:Garifuna)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Garifuna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Garifuna [cab], Honduras

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Garifuna

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Sep 2019 from source files dated 13
May 2019
df8e4807-f4f9-5f4a-ab14-d1f7ffe98b0a